

Vlaams
Parlement

stuk **1303** (2011-2012) – Nr. 1
ingediend op 21 oktober 2011 (2011-2012)

Beleidsbrief

Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid

Beleidsprioriteiten 2011-2012

ingediend door de heer Kris Peeters,
minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid,
Landbouw en Plattelandsbeleid

INHOUD

Managementsamenvatting	5
1. Omgevingsanalyse landbouw en agrovoeding.....	7
1.1. Vlaanderen, een topregio inzake productie- en afzetmogelijkheden voor land- en tuinbouw	7
1.2. Vlaamse landbouw in vergelijking met Europese lidstaten.....	9
1.2.1. Vlaamse landbouwbedrijven aan de top in Europa	9
1.2.2. Productiewaarde en handelssaldo hoog in vergelijking met andere landen	10
1.3. Een heterogene sector, een fluctuerend inkomen.....	10
1.4. Landbouw- en visserijrapport (Sleutelproject 17.2)	11
2. Crisissen vormen een uitdaging	12
2.1. Crisisbestendigheid van de Vlaamse landbouw (Sleutelproject 17.4)	12
2.1.1. Risico- en crisisbeheer in de land- en tuinbouw.....	12
2.1.2. Varkenshouderij.....	14
2.1.3. Rundveehouderij.....	15
2.1.4. Tuinbouw.....	15
2.2. Een competitieve Vlaamse landbouw in een Europese en internationale context.....	17
2.2.1. Landbouw in Vlaanderen in Actie	17
2.2.2. Gemeenschappelijk Landbouwbeleid na 2013 (Sleutelproject 17.8)	17
2.2.3. Exportpromotie voor Vlaamse land- en tuinbouw (Sleutelproject 18.1)	18
2.3. Stimuleren van ondernemerschap in de landbouw	19
2.3.1. Landbouwer, ondernemer in het kwadraat (Sleutelproject 17.3) ..	19
2.3.2. Vlaams Landbouwinvesteringsfonds als motor van ondernemerschap ..	20
2.3.3. Voorlichtingsplan (Sleutelproject 19.4).....	20
2.4. Innovatieve landbouw (Sleutelproject 17.6)	22
2.4.1. Platform voor Landbouwonderzoek	22
2.4.2. ILVO op weg naar 2020 (Sleutelproject 17.9)	22
2.4.3. Praktijkcentra, de schakel tussen onderzoek en praktijk	24
2.4.4. Innovatief aanbesteden glastuinbouw	24
3. Landbouwers krijgen kansen	25
3.1. Bedrijfsontwikkelingen.....	25
3.1.1. Strategisch Plan Korte Keten	25
3.1.2. Strategisch Plan Biologische landbouw (Sleutelproject 19.3).....	26
3.1.3. Flankerend mestbeleid	26

3.1.4. Co-existentieregeling genetisch gewijzigde gewassen (Sleutelproject 17.7)	27
3.1.5. Boeren op een Kruispunt	28
3.1.6. Zorgboerderijen	28
3.1.7. Wijnbouw in opmars.....	28
3.1.8. Rondetafel bijensector.....	29
3.2. Ruimte voor landbouw	30
3.2.1. Afbakening van de agrarische en natuurlijke structuur	30
3.2.2. Glastuinbouwbedrijvenzones	30
3.2.3. Flankerend landbouwbeleid.....	30
3.3. Afstemming met water en natuur.....	31
4. Duurzame landbouw in een duurzame economie.....	32
4.1. Landbouwbeleid draagt bij tot duurzame ontwikkeling	32
4.1.1. Strategie Duurzame Ontwikkeling	32
4.1.2. Voedselverlies en -verspilling	32
4.1.3. VLAM-charter Duurzame Ontwikkeling.....	33
4.2. Plattelandsontwikkeling	33
4.2.1. Agroforestry.....	33
4.2.2. Ondersteuning en promotie voor erkende voedselkwaliteitsregelingen	33
4.2.3. Tussentijdse evaluatie PDPO II en jaarverslag 2010	34
4.2.4. Voorbereiding PDPO III (Sleutelproject 19.1).....	34
4.3. Dierenwelzijn.....	35
4.4. Reductie van gewasbeschermingsmiddelen	36
4.5. Landbouw en klimaatverandering	37
4.5.1. Vlaams Klimaatplan: mitigatie en adaptatie (Sleutelproject 19.5)	37
4.5.2. ‘Carbon footprint’ van de Vlaamse veehouderij	37
4.6. Landbouwgrondstoffen als bron van energie en biogebaseerde producten	38
5. Visserij	39
5.1. Visserij, een sector in beweging.....	39
5.2. Europees Visserijfonds.....	39
5.3. Visvergunningenbesluit.....	41
5.4. Gemeenschappelijk visserijbeleid: hervormingsvoorstellen (Sleutelproject 20.1).....	41
5.5. Mariene beschermde gebieden.....	42
5.6. Aquacultuur	42
5.7. Onderzoek over visserij, aquacultuur en mariene ecosystemen	43

6.	De landbouwadministratie, efficiënt en doeltreffend	44
6.1.	Vervroegde toekenning van subsidies eerste pijler van het GLB.....	44
6.2.	VLIF re-engineering en administratieve vereenvoudiging (Sleutelproject 19.2).....	45
6.3.	Samenwerking met federale overheid rond vereenvoudiging landbouwenquête	45
6.4.	Het e-loket Landbouw en Visserij (Sleutelproject 17.1).....	46
6.5.	Een slagkrachtig beleidsdomein.....	47
6.6.	Staatshervorming	47
6.7.	Strategische Adviesraad Landbouw-Visserij als toets met de sector.....	47
7.	Het Vlaamse plattellandsbeleid: werken aan de omgevingskwaliteit op het platteland en in het randstedelijke gebied	48
7.1.	Inleiding	48
7.2.	De drie sporen van het plattellandsbeleid	48
7.2.1.	Het signaleren en bespreekbaar maken van plattelandsthema's..	48
7.2.2.	Het opzetten van horizontale projectinitiatieven op Vlaams niveau	50
7.2.3.	Het ondersteunen en uitvoeren van gebiedsgerichte projecten (Sleutelproject 47.1)	51
7.3.	Het plattellandsfonds (Sleutelproject 47.2)	52
8.	Resoluties en moties Vlaams Parlement	53
9.	Regelgeving	54
10.	Rapportering over de opvolging van de Rekenhofaanbevelingen in de beleidsbrieven.....	62
11.	Afkorting.....	63

Managementsamenvatting

De beleidsbrief Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid 2012 is de tweede van de legislatuur en bouwt voort op de beleidsnota 2009-2014.

Dankzij het zachte klimaat, rijke bodems en een lang groeiseizoen is Vlaanderen binnen Europa een ideale regio voor landbouwproductie. De professionalisering, verduurzaming en schaalvergroting in de land- en tuinbouw zetten zich in Vlaanderen, net zoals in de rest van Europa, in snel tempo door. Onze land- en tuinbouw is uitermate exportgericht. Steeds meer land- en tuinbouwbedrijven doen aan verbreding van hun activiteiten. De milieudruk die de land- en tuinbouw veroorzaakt, blijft dalen.

Bedrijven in de land- en tuinbouw zijn door de schaalvergroting, de sterk doorgedreven specialisatie en hun kapitaalintensieve karakter kwetsbaarder geworden dan in het verleden. Dat wordt nog versterkt door het terugtreden van het Europese landbouwbeleid en de globalisering van de economie. Het risicobestendig maken van de Vlaamse landbouw is daarom een van de grootste uitdagingen voor de toekomst. De regionalisering van het federale landbouwrampenfonds gecombineerd met de mogelijkheden die aangekondigd worden in het nieuwe Europees landbouwbeleid na 2013 moet de kans bieden om een nieuw geïntegreerd risicobeleid te voeren voor de Vlaamse land- en tuinbouw.

De intussen structureel geworden crisis in de varkenshouderij wordt aangepakt via een met de sector sterk doorgesproken actieplan. Inspanningen om de problematiek aan te kaarten op Europees niveau hebben geleid tot specifieke aandacht naar de sector bij de gesprekken over het GLB na 2013 met onder meer de mogelijkheid tot het oprichten van producentenorganisaties en inter-brancheorganisaties.

2012 was onder meer door de EHEC-crisis een crisisjaar in de tuinbouwsector. De Vlaamse overheid is over de brug gekomen met een aantal crisismaatregelen op korte termijn, maar tegelijkertijd is een debat opgestart met de sector om de risicobestendigheid in de keten te verhogen.

De voorstellen van de Europese Commissie i.v.m. de hervorming van het GLB ogen vrij negatief voor Vlaanderen. Niet alleen zijn er substantieel minder middelen voorzien voor de Vlaamse landbouw, maar is er ook weinig of geen aandacht voor de specificiteit van onze hoog-productieve landbouw in een peri-urbane omgeving.

De vergroening van het GLB wordt zeer eenzijdig ingevuld, waarbij in Vlaanderen de kost duidelijk hoger is dan de vergroeningspremie die kan bekomen worden.

De uitvoering van PDPO II zit op schema. De beschikbare Europese middelen worden maximaal ingezet.

De Vlaamse landbouwadministratie is de voorbereidingen gestart met het oog op de opmaak van een nieuw PDPO III.

Naast het versterken van de exportpositie van onze Vlaamse land- en tuinbouwproducten zal VLAM in zijn promotiecampagnes meer aandacht hebben voor duurzame ontwikkeling ondermeer door het onderschrijven van een duurzaamheidscharter.

Onder het motto “Landbouwer=Ondernemer²” onderneemt het beleidsdomein landbouw ook in 2012 acties om het ondernemerschap in de land- en tuinbouw aan te moedigen. Het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds blijft daarbij de motor van de innovatie en verduurzaming in de land- en tuinbouw. Ondanks de moeilijke economische situatie in sommige sectoren blijft het investeringstempo hoog. Investerings in dierenwelzijn en leefmilieu en de daarmee gepaard gaande schaalvergrotingen leiden tot een verdubbeling van het investeringsvolume in 5 jaar tijd. Daarnaast wordt het VLIF ook ingezet om kortetermijnoplossingen (overbruggingskredieten, uitstel van aflossing, kredietherschikkingen) aan te reiken voor sectoren in crisis.

Om de landbouwproductie op een duurzame wijze op te drijven om zo de verwachte stijging met 70% van de wereldwijde voedselvraag op te kunnen vangen, zijn blijvende inspanningen nodig op het vlak van onderzoek. ILVO beschikt voortaan over eigen middelen om zijn infrastructuur te onderhouden en te vernieuwen. Naast de inhuldiging dit jaar van een nieuwe onderzoeksserre en een pilootfabriek voor de voedingsindustrie zal ILVO in 2012 samen met een aantal andere partners investeren in een nieuw melkvee- en varkensstalcomplex. Op onderzoeksvlak wordt verder ingezet op het realiseren van 'ILVO 2020'.

De praktijkcentra vervullen een onmisbare brugfunctie tussen het onderzoek en de land- en tuinbouwers. Zij hebben een belangrijke extra taak gekregen gepaard gaande met de nodige extra financiële middelen in het kader van het flankerende beleid bij MAP IV. De Vlaamse overheid blijft inspanningen leveren om de onderzoeksinfrastructuur te moderniseren, in 2012 via een oproep voor de dierlijke sector.

Onze land- en tuinbouwers krijgen kansen, tot welke sector ze ook behoren. Het Strategische Plan Korte Keten, dat tot stand is gekomen met alle betrokken partijen, is de leidraad voor diverse acties in verband met de korte keten in Vlaanderen. Het Strategisch Plan Biologische Landbouw, dat geëvalueerd en geactualiseerd wordt, blijft vooral inzetten op de omschakeling van gangbare landbouwers naar bio. Voortbouwend op de rondetafel bijen en de discussies in het Vlaams Parlement zullen maatregelen genomen worden om de weerbaarheid van het bijenbestand te verhogen. Voor het eerst zal er, in nauw overleg met de sector, een beleid worden uitgewerkt voor de wijnbouw in Vlaanderen, die intussen de kinderschoenen ontgroeid is.

Duurzaam landbouwbeleid draagt bij tot duurzame ontwikkeling. Zo wordt het in 2010 opgestarte beleid inzake voedselverliezen en voedselverspilling verder uitgebouwd op de eerste studieresultaten die tegen eind 2011 verwacht worden. Inspelend op de aangekondigde vergroeningsverplichtingen in het hervormde GLB na 2013 wil de Vlaamse overheid de mogelijkheden van agroforestry binnen de Vlaamse land- en tuinbouw verder verkennen. Vlaanderen blijft belangrijke inspanningen leveren op het vlak van dierenwelzijn, met name de huisvesting van leghennen en zeugen, de castratieproblematiek bij biggen en de inteelt bij honden. De veralgemeende toepassing van geïntegreerde gewasbescherming (IPM) tegen 2014 blijft een prioritaire opdracht in het kader van de reductie van gewasbeschermingsmiddelen.

Ook dit jaar worden de inspanningen op het vlak van administratieve vereenvoudiging onverminderd verder gezet. De verdere uitbouw van het e-loket speelt daarin een cruciale rol.

Vlaanderen wil de visserijsector verder verduurzamen waarbij milieuvriendelijke vistechnieken, energiebesparingen en differentiatie qua doelsoorten sleutelbegrippen blijven. Bij de geplande hervormingsvoorstellen van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid zal de Vlaamse overheid in samenspraak met en in het belang van de sector haar stem laten horen.

Het plattelandsbeleid werkt verder rond de 3 gekende beleidssporen: het signaleren en bespreekbaar maken van plattelandsthema's via het Interbestuurlijk Plattelandoverleg (IPO), het opzetten van projectinitiatieven op Vlaams niveau en het ondersteunen en uitvoeren van gebiedsgerichte acties.

Bijzondere aandacht gaat uit naar de strategische doelstellingen en sleutelprojecten die voortvloeien uit het toekomstplan "Vlaanderen in Actie" (ViA) en Pact 2020. De Vlaamse regering, de verschillende middenveldorganisaties en de Vlaamse overheid hebben zich er op landbouwwvlak toe verbonden om ervoor te zorgen dat Vlaanderen in 2020 een performante landbouw heeft die de vergelijking met de Europese landbouweconomische topregio's kan doorstaan. De voortgang daarvan wordt jaarlijks opgevolgd aan de hand van sleutelprojecten die in de beleidsbrief vermeld staan. De sleutelprojecten vallen onder de doorbraak "De open ondernemer" en "Groen en Dynamisch stedengewest".

1 Omgevingsanalyse landbouw en agrovoeding

1.1 Vlaanderen, een topregio inzake productie- en afzetmogelijkheden voor land- en tuinbouw

Dankzij het zachte zeeklimaat, goede bodems en een lang groeiseizoen behoort Vlaanderen tot de productiefste land- en tuinbouw regio's ter wereld.

De professionalisering, verduurzaming en schaalvergroting in de land- en tuinbouw zetten zich in Vlaanderen net zoals in de rest van Europa in snel tempo door. Onze land- en tuinbouw is uitermate exportgericht en boekt een ruim handelsoverschot van 4,2 miljard euro. Steeds meer land- en tuinbouwbedrijven doen aan verbreding van hun activiteiten. Het aantal is inmiddels opgelopen tot 20%. De milieudruk die de land- en tuinbouwsector veroorzaakt, blijft dalen.

Vlaanderen beschikt over optimale fysische omstandigheden om aan land- en tuinbouw te doen. Vlaanderen heeft een gematigd zeeklimaat, dat gekenmerkt wordt door kleine temperatuurverschillen, wind die overwegend uit het zuidwesten waait, een hoge bewolkingsgraad en veel regen. De zomers zijn fris en vochtig en de winters zijn zacht en regenachtig. De gemiddelde relatieve vochtigheid bedraagt 81%. In Laag- en Midden-België is de gemiddelde jaartemperatuur 9,7°C en de gemiddelde jaarlijkse neerslag 780 mm. Die klimatologische omstandigheden zijn ideaal voor de land- en tuinbouw.

Vlaamse landbouwbodems zijn over het algemeen geschikt voor landbouwactiviteiten. Op het vlak van textuur, drainage, stenigheid, bewortelingsdiepte en hellingsgraad zijn de condities over het algemeen goed. Dat blijkt ook uit de afbakening van minder begunstigde gebieden (LFA= less favoured area) met natuurlijke handicaps in het kader van het Europese plattelandsontwikkelingsbeleid. De wetenschappelijke criteria die bij de afbakening gehanteerd worden, zijn vooral klimatologisch en bodemkundig van aard. In Vlaanderen voldoet geen enkele gemeente aan de vooropgestelde criteria om als LFA bestempeld te worden, terwijl 57% van de landbouwgrond in de EU geclassificeerd wordt als LFA.

Vlaanderen beschikt over uitstekend opgeleide land- en tuinbouwers die in toenemende mate moderne professionele bedrijven runnen. Die bedrijven kunnen putten uit en worden bijgestaan door de know how van een uitgebreid netwerk van praktijkcentra en onderzoeksinstituten. Dit gecombineerd met een in de meeste sectoren uitstekend uitgebouwd afzetapparaat maakt dat Vlaanderen sinds ettelijke jaren tot de top vijf van belangrijkste landbouwregio's in Europa behoort.

Vlaanderen heeft bovendien een bevoorrechte positie wat afzetmogelijkheden betreft omdat het in een gebied ligt met een hoge concentratie aan koopkrachtige consumenten.

Het belang en de impact van de Vlaamse land- en tuinbouw kan beschreven worden aan de hand van verschillende indicatoren die betrekking hebben op *structurele* kenmerken, de *economische* context, *sociale* aspecten en *milieueffecten*.

In 2010 bewerkte de land- en tuinbouw volgens gegevens van de mei-enquête een netto oppervlakte van 616.866 ha. Dat is 46% van de totale Vlaamse grondoppervlakte. Daarvan nemen weiden, grasland en voedergewassen (vooral maïs) met 60% het grootste aandeel voor hun rekening, wat het belang van de rundveehouderij in Vlaanderen illustreert. De bewerkte oppervlakte is voor 35% in eigendom.

Het aantal landbouwbedrijven in Vlaanderen is ten opzichte van 2000 met 31% teruggelopen, tot 28.331 eenheden in 2010. Dat is een daling van gemiddeld 3,6% per jaar. 84% van de bedrijven zijn

gespecialiseerde bedrijven in een bepaalde productierichting, met veeteelt als veruit de belangrijkste specialisatie (49%), gevolgd door de akkerbouw (18%) en de tuinbouw (17%).

De schaalvergroting en de professionalisering van de landbouwsector zetten zich in snel tempo voort. De gemiddelde oppervlakte cultuurgrond per bedrijf is in 2010 21,8 ha, terwijl dat in 1980 slechts 8,4 ha was. Verder zien we echter ook dat in Vlaanderen de oppervlakte cultuurgrond tussen 1980 en 2010 slechts met 3% gedaald is. De combinatie van een lichte daling van die oppervlakte en een sterke daling van het aantal bedrijven wijst op een duidelijke schaalvergroting. Ook als we naar het aantal dieren kijken is er eenzelfde tendens. Het aantal runderen is weliswaar tussen 1980 en 2010 gedaald met 17%, maar dat is een veel kleinere daling dan het aantal bedrijven met runderen. Het aantal bedrijven met runderen daalde over de beschouwde periode met 70%. Dat resulteert in een duidelijke stijging van het aantal runderen per bedrijf, met name 90 runderen per bedrijf in 2010 ten opzichte van 33 in 1980. Bij de varkens daalde het aantal bedrijven met 84%, terwijl het aantal varkens zelfs steeg ten opzichte van 1980. In 1980 hadden bedrijven gemiddeld 150 varkens terwijl dat er nu 1.174 stuks zijn.

Deze tendens van schaalvergroting is niet alleen merkbaar binnen de Vlaamse landbouw, maar ook in andere Europese landen. Volgens de gegevens van Eurostat daalde het aantal bedrijven ongeveer even sterk in onze buurlanden. Het feit dat we steeds minder, maar grotere bedrijven hebben is dus een algemene tendens. De schaalvergroting is een normale evolutie die ook speelt in de andere takken van de economie en die daarom niet als noodzakelijk negatief gezien hoeft te worden en die zich waarschijnlijk in de toekomst nog zal doorzetten. Investerings om te voldoen aan milieu-, voedselveiligheids- en dierenwelzijnseisen gaan meestal gepaard met een schaalvergroting. Op die manier kunnen de extra kosten waarmee deze investeringen meestal gepaard gaan economisch opgevangen worden.

Uit cijfers van de Nationale Bank van België blijkt dat de landbouwsector (inclusief jacht, bosbouw en visserij) in 2009 in Vlaanderen 0,8% vertegenwoordigt van de totale bruto toegevoegde waarde en dat 2,1% van de actieve bevolking in het Vlaams Gewest in de agrarische sector werkt.

De eindproductiewaarde van de Vlaamse land- en tuinbouw wordt in 2010 geraamd op 5,1 miljard euro. Dat is een stijging van 11% ten opzichte van 2009 en het hoogste cijfer van de laatste tien jaar. Van de totale productiewaarde neemt de veeteelt 57% in, de tuinbouw 31% en de akkerbouw 12%. De vijf belangrijkste landbouwproducten zijn varkensvlees (1,3 miljard euro), groenten (720 miljoen euro), zuivelproducten (630 miljoen euro), rundvlees (590 miljoen euro) en sierteeltproducten (530 miljoen euro). De landbouw in Vlaanderen is goed voor ongeveer drie kwart van de nationale eindproductiewaarde. Met uitzondering van een aantal akkerbouwproducten (granen, suikerbieten), neemt Vlaanderen voor de belangrijkste producten duidelijk meer dan de helft voor zijn rekening.

Dankzij de landbouw is ons land voor heel wat voedingsproducten zelfvoorzienend. De productie dekt met andere woorden de consumptie. Uit de laatst beschikbare cijfers van de FOD Economie blijkt dat de Belgische zelfvoorzieningsgraad voor aardappelen 251% bedraagt, voor varkensvlees 239%, voor verse vloeibare melkproducten 149%, voor suiker 148%, voor rund- en kalfsvlees en voor groenten 136%, voor kippenvlees 117%, voor eieren 104%, voor fruit (zonder citrusvruchten) 78% en voor tarwe 55%.

De totale Belgische handel in landbouwproducten noteert een ruim handelsoverschot van 4,2 miljard euro. In 2010 is de totale uitvoer goed voor 32,6 miljard euro, terwijl de invoer van landbouwproducten op 28,5 miljard euro bedraagt. Het aandeel van de invoer en de uitvoer van landbouwproducten in de totale Belgische handel bedraagt respectievelijk 8,8% en 9,2%. De agrarische sector levert een kwart van het totale Belgische handelsoverschot van 16,4 miljard euro. Akkerbouwproducten vertegenwoordigen veruit de hoogste in- en uitvoerwaarde, maar het overschot is vooral te danken aan de dierlijke (varkensvlees) en agro-industriële producten (meststoffen, landbouwmaterieel).

De structuur en dynamiek van de land- en tuinbouw wordt steeds meer bepaald door de relatie met de rest van de keten, aangezien de productie meer en meer geïntegreerd raakt met activiteiten en producten van de sectoren ervoor en erna. In 2008 steeg de omzet van alle bedrijven van het agrobusinesscomplex tot 51,7 miljard euro, wat een stijging van ongeveer 20% is ten opzichte van 2000. De voedingssector neemt hiervan de helft voor zijn rekening. In 2010 hebben de landbouworganisaties, de distributiesector en de voedingsindustrie, na twee jaar intensief overleg, een gedragscode voor goede handelspraktijken ondertekend. Dat is een duidelijke stap in de richting van een duurzame samenwerking tussen de verschillende schakels van de agrovoedingsketen.

De landbouwer diversifieert. Hij verruimt steeds meer zijn werkveld tot buiten de traditionele landbouwonderneming met activiteiten als thuisverwerking en -verkoop van hoeveproducten, hoevetoeisme, zorgfuncties, landschaps- en natuurbeheer, enz. 19,1% van alle Vlaamse landbouwers (5.432 unieke eenheden) onderneemt in 2010 een verbredingsactiviteit. Dat is bijna een vijfde meer dan in 2009. Zo zijn er 2.756 unieke landbouwers die een beheersovereenkomst in landschaps- en natuursorg lopen hebben, 935 hoeveproducenten, 688 loonwerkers, 397 actieve zorgboerderijen, 286 bedrijven met hoevetoeisme, 261 landbouwbedrijven die energie produceren, bestemd voor verkoop en 150 landbouwbedrijven die plattelandsklassen ontvangen.

De milieudruk van de landbouw neemt af. In de periode 2000-2008 daalden de verzurende en vermestende emissie, de broeikasgasemissie en de emissie van fijn stof aanzienlijk. Na 2008 nam de emissie van broeikasgassen echter opnieuw licht toe. De erosiegevoeligheid van het landgebruik neemt daarentegen toe. De druk op het waterleven door gewasbeschermingsmiddelen schommelt tussen 2005 en 2008. Dat varieert naargelang van de weersomstandigheden, de sector en de toe- of afname van areaal.

In 2008 bedraagt de totale emissie van broeikasgassen uit de landbouw 8.385 kton CO₂-equivalenten, een daling met 18% t.o.v. 1990. De daling is voornamelijk het gevolg van een inkrimping van de veestapel en ook het rationelere energiegebruik in de glastuinbouw. Ten opzichte van 2000 zijn er 16% minder runderen, 14% minder varkens en 21% minder stuks pluimvee. De veestapel is echter sinds 2008 opnieuw beperkt gestegen. Het aandeel van de landbouw in de totale Vlaamse broeikasgasemissie bedraagt 11%. Het relatief grote aandeel van de landbouw is te wijten aan het feit dat lachgas en methaan een veel zwaarder broeikaseffect hebben dan koolstofdioxide. 56% van de Vlaamse lachgasemissie en 76% van de Vlaamse methaanemissie komen uit de landbouw.

1.2 Vlaamse landbouw in vergelijking met Europese lidstaten

Vlaanderen behoort voor de meeste parameters (productiviteit, bedrijfsinkomen) tot de top vijf binnen Europa. Het relatief aandeel van Vlaanderen wat productiewaarde en handelssaldo betreft is veel belangrijker dan de omvang van Vlaanderen in Europa doet vermoeden.

Een manier om het belang en vooral de performantie van de Vlaamse land- en tuinbouw te beschrijven is het beantwoorden van de vraag: “hoe scoort de Vlaamse landbouw in vergelijking met de landbouw in andere Europese landen?” In het toekomstplan Vlaanderen in Actie. Pact 2020 formuleert Vlaanderen de ambitie om in 2020 een performante landbouw te hebben die de vergelijking met de Europese landbouweconomische topregio's kan doorstaan. Op basis van bedrijfseconomische kengetallen en de productie- en handelswaarde kan de landbouw in Vlaanderen en België vergeleken worden met die in andere lidstaten.

1.2.1 Vlaamse landbouwbedrijven aan de top in Europa

In 2011 voerde het Departement Landbouw en Visserij een tweede bedrijfseconomische benchmarking door van de Vlaamse landbouw met de andere Europese lidstaten. Het jaar 2006 fungeert daarbij als nulmeting.

Uit het rapport blijkt dat de Vlaamse en Belgische landbouwbedrijven in vergelijking met de andere EU-lidstaten voor de meeste indicatoren als erg performant voor de dag komen. Zo scoren Vlaamse land- en tuinbouwbedrijven relatief goed voor de indicatoren netto toegevoegde waarde per bedrijf (plaats 6), productiviteit (plaats 4) en rendement op activa (plaats 5). Met betrekking tot de parameters netto bedrijfsinkomen en netto bedrijfsinkomen per voltijdse familiale arbeidskracht voeren Vlaamse land- en tuinbouwbedrijven zelfs het Europese klassement aan.

1.2.2 Productiewaarde en handelssaldo hoog in vergelijking met andere landen

De plaats van onze land- en tuinbouw in de Europese Unie kan ook ingeschat worden door de productiewaarde en het handelssaldo. Cijfers van Eurostat geven uitsluitend over het aandeel van de Belgische landbouw in de totale productiewaarde en buitenlandse handel van de EU.

In de landbouwproductie in de EU-27 neemt België een niet te verwaarlozen percentage voor zijn rekening. Het aandeel overschrijdt in 2010 de drempel van 4%: voor varkensvlees (4,7%), wortelen (4,5%), suikerbieten (4,2%) en pluimveevlees (4,1%).

België neemt in 2010 7,2% van de landbouwimport en 8,4% van de landbouwuitvoer van de EU-27 voor zijn rekening. Het staat daarmee voor de import op de zesde plaats, na Duitsland (16,8%), Frankrijk (11,8%), het Verenigd Koninkrijk (11,5%), Nederland (9,8%) en Italië (9,7%), en voor de uitvoer zelfs op de vierde plaats, na Nederland (15,9%), Duitsland (15,7%) en Frankrijk (13,5%). Het Belgische agrohandelssaldo van 4,2 miljard euro is het vierde grootste overschot van alle EU-lidstaten, na Nederland (22,8 miljard euro), Denemarken en Frankrijk (elk 5,7 miljard euro). De hoge cijfers voor België wijzen erop dat ons land bij uitstek een open economie heeft die leeft van in- en uitvoer en doorvoer van producten. De havens spelen hierin een belangrijke rol. Uit berekeningen op basis van cijfers van de Nationale Bank blijkt dat Vlaanderen goed is voor 81,7% van de nationale landbouwimport en 80,9% van de landbouwexport.

1.3 Een heterogene sector, een fluctuerend inkomen

Ondanks alle statistieken is landbouw moeilijk onder één noemer te vatten. Tussen landbouwbedrijven enerzijds en tuinbouwbedrijven anderzijds bestaan er doorgaans grote verschillen, maar ook binnen de landbouw of de tuinbouw bestaat een enorme verscheidenheid.

Inkomens van land- en tuinbouwbedrijven kunnen sterk onderling verschillen in de tijd, zowel binnen hetzelfde jaar als tussen jaren onderling. Zo blijkt uit gegevens van het Landbouwmonitoringsnetwerk (LMN) dat het familiale arbeidsinkomen per familiale arbeidskracht specifiek voor de landbouwsector in 2009 17.182 euro bedraagt. Dat is een stijging met 17% ten opzichte van 2008, dat echter een dramatisch slecht jaar was in vergelijking met de drie voorgaande jaren. Het huidige familiale arbeidsinkomen per familiale arbeidskracht bedraagt echter slechts 43% in van het gemiddelde bruto salaris van een voltijds tewerkgestelde loontrekkende.

Inkomenscijfers voor de land- of tuinbouw verhullen de sterke verschillen die kunnen bestaan tussen subsectoren of productierichtingen. Uit een overzicht van het bedrijfsinkomen per familiale arbeidskracht voor de productierichtingen blijkt dat de melkveesector het in 2009 hard te verduren had (17.398 euro). De vleesveesector (23.2020 euro) deed het iets beter. De akkerbouw klokt af op 24.056 euro. De varkenssector (43.553 euro) scoort duidelijk het best. In de tuinbouw zijn er ook significante verschillen. Het bedrijfsinkomen per familiale arbeidskracht is bij de fruittelers (30.743 euro) het hoogst, terwijl dat in de groenteteelt (19.995 euro) en sierteelt (18.932 euro) dicht bij elkaar ligt.

1.4 Landbouw- en visserijrapport (Sleutelproject 17.2)

Op 15 januari 2011 is op de landbouwbeurs Agriflanders in Gent het derde Landbouwrapport (LARA) voorgesteld. Het Landbouwrapport geeft een zo volledig mogelijke beschrijving van de Vlaamse landbouw, tuinbouw en visserij. Het decretaal vastgelegde, tweejaarlijkse rapport is niet alleen bestemd voor de beleidsbetrokkenen, maar wil ook voldoende toegankelijk zijn voor de geïnteresseerde burger. Het volgende Landbouwrapport is gepland voor januari 2012 en zal duurzaamheid als centraal thema hebben.

2 Crisissen vormen een uitdaging

2.1 Crisisbestendigheid van de Vlaamse landbouw (Sleutelproject 17.4)

Bedrijven in de land- en tuinbouw zijn door de schaalvergroting, de sterk doorgedreven specialisatie en hun kapitaalintensieve karakter kwetsbaarder geworden dan in het verleden. Dat wordt nog versterkt door het terugtreden van het Europees landbouwbeleid en de globalisering van de economie. Het risicobestendiger maken van de Vlaamse landbouw is daarom een van de grootste uitdagingen voor de toekomst. De regionalisering van het federale landbouwrampenfonds gecombineerd met de mogelijkheden die aangekondigd worden in het nieuwe Europese landbouwbeleid na 2013 moet de kans bieden om een nieuw geïntegreerd risicobeleid te voeren voor de Vlaamse land- en tuinbouw. Dit wordt de hernieuwde opdracht voor de Task Force Risicobeheer, die enkele jaren geleden werd opgestart.

2.1.1 Risico- en crisisbeheer in de land- en tuinbouw

Land- en tuinbouwers worden geconfronteerd met verscheidene soorten risico's. Productierisico's en prijs- of marktrisico's zijn zeer specifiek voor de landbouw. Daarnaast gelden voor de land- of tuinbouwer dezelfde risico's als voor een ondernemer of voor een groot deel van de particuliere bevolking: institutionele risico's (onzekerheden t.a.v. wet- en regelgeving), persoonlijke risico's (bv. arbeidsongeschiktheid, brand, etc.), aansprakelijkheidsrisico's (wettelijke en contractuele aansprakelijkheid bv. t.o.v. personeel) en financiële risico's (bv. stijgende intresten, veranderende wisselkoersen, etc.). Belangrijk voor de land- en tuinbouwsector is dat alle risicocategorieën een impact hebben op de inkomenssituatie, en dus een inkomensrisico veroorzaken. Dat vergt risicomangement.

Jarenlang heeft het Gemeenschappelijke Landbouwbeleid via markt- en prijsondersteuning de landbouwers een stabiel inkomen verzekerd. De laatste jaren is het zwaartepunt van het GLB geleidelijk verschoven van markt- en prijsbeheer naar rechtstreekse betalingen, die sinds 2005 grotendeels ontkoppeld werden. De ontkoppelde bedrijfstoelag levert nog steeds een belangrijke en stabiele bijdrage tot het inkomen. Bovendien krijgt de land- en tuinbouw door de liberalisering steeds meer te maken met concurrentie en schommelende prijzen. Dat verhoogt het prijsrisico. Daarnaast blijft de land- en tuinbouw onderhevig aan belangrijke productierisico's in verband met klimaat en dier- en plantenziekten. Als gevolg hiervan verhoogt de nood aan een aantal (nieuwe) risico- en crisisbeheerinstrumenten ter beperking en beheer van risico's in de land- en tuinbouw. Hierbij moet het in de eerste plaats gaan om meer marktgerichte instrumenten (contracten, termijnmarkt, verzekeringen en onderlinge fondsen) met een grotere verantwoordelijkheid en een financiële bijdrage van de land- en tuinbouwproducenten.

Het risicobestendiger maken van de sector gebeurt door een systematische analyse van de risico's en door het kiezen van de juiste strategieën voor risico- of schadebeperking. Een risico moet geanalyseerd worden op basis van de kans dat het risico voorkomt en de ernst van het risico. De keuze van de juiste risicostrategie vergt een grote mate aan ondernemerschap waarbij de land- of tuinbouwer opportuniteiten detecteert binnen en buiten het bedrijf en zoveel mogelijk proactief inspelt op wijzigingen in de omgeving. Dit vermindert de impact van risico's en/of zorgt voor een betere spreiding van de risico's. Een strategie voor risicobeheer kan betrekking hebben op het individueel dragen van risico's door intern risicobeheer of het delen van risico's. Intern risicobeheer richt zich op risico's met hoge frequentie en een geringe omvang. Dit beheer kan bestaan uit:

- allerlei preventieve maatregelen op de bedrijfsvloer om risico's te beperken: hygiënemaatregelen tegen plant- en dierziekten, preventieve vaccinatie, gebruik van een hagelkanon, enz.

- diversificatie: specifiek de productie van meerdere teelten en/of dieren of breder geformuleerd: alle vormen van verruiming van activiteiten, evenals tewerkstelling buiten het land- of tuinbouwbedrijf
- verticale integratie: helpt risico's te verminderen t.a.v. variaties in kwantiteit of kwaliteit van inputs of output
- zorgvuldig kapitaal- en schuldbeheer: het aanhouden van voldoende liquide middelen als financiële reserve, en een goede financiële structuur
- stabilisatierekeningen: een eenvoudige strategie om risico's op te vangen en de inkomensstromen te stabiliseren door het opzijzetten van een deel van het inkomen in goede jaren, om dit vervolgens te gebruiken in slechte jaren. Hierin ligt ook een belangrijke rol van de financiële instellingen

Risico's met een lage frequentie maar met grote gevolgen zijn kandidaat om te worden overgedragen en/of gezamenlijk te dragen. Extreme weersomstandigheden, dierziekten en veel persoonlijke risico's zoals arbeidsongeschiktheid, echtscheiding, sterfte, enz. behoren tot de laatste categorie. Hiervoor zijn een aantal marktgerichte instrumenten ontwikkeld.

Voor prijsrisico's kan een beroep gedaan worden op contracten en termijnmarktcontracten:

- Contracten: Marktcontracten komen eerder voor in de plantaardige productie. Productiecontracten zijn meer verspreid in de dierlijke productie (veredeling) en de zaadteelt, en in een deel van de groente- en sierteelt.
- Een termijnmarktcontract is een wettelijk bindende overeenkomst, verhandeld via een beurs, om een bepaalde hoeveelheid van een product van een bepaalde kwaliteit op een welbepaalde plaats en tijdstip te kopen of te verkopen, en (gewoonlijk) zonder fysieke levering van het product.
- In 2011 werden vanuit de Vlaamse overheid de landbouworganisaties extra ondersteund om opleidingen te verzorgen i.v.m. de werking en potenties van termijnmarkten.

Verzekeringen en private fondsen zijn vooral gericht op productierisico's of in het geval van verzekeringen op opbrengst- of inkomensrisico's:

- Verzekeringsvormen die in de land- en tuinbouw voorkomen, zijn productie-, opbrengst- en inkomensverzekeringen. Een belangrijk probleem hierbij zijn de systemische risico's: een groot aantal producenten wordt op hetzelfde tijdstip getroffen en dient tegelijkertijd een schadeclaim in, met als gevolg dat de premies in de pool niet volstaan om alle getroffen en te vergoeden. Niet-systemische risico's zoals hagel en schade of dood van vee zijn privé verzekeraar. Prijsrisico's zijn echter volledig systemisch, net als een groot aantal natuurlijke risico's ten gevolge van klimaat en plant- en dierziekten die zich gelijktijdig voordoen in een omvangrijke geografische regio. Een verzekering voor dergelijke risico's bestaat meestal enkel als de overheid financiële steun verleent.
- Onderlinge stabilisatiefondsen zijn een speciaal type verzekering waarbij eveneens risico's gepoold worden door producenten die zich op vrijwillige basis aansluiten. Het fonds wordt beheerd door de deelnemende producenten die via bijdragen of premies het fonds opbouwen. De schade wordt vergoed via al in het fonds aanwezige middelen en / of via een bijkomende bijdrage van de deelnemers indien er niet voldoende middelen in het fonds aanwezig zijn. De bijdragen of premies moeten ook hier de administratieve en operationele kosten dekken, en de eventuele kosten van herverzekering. De financiële capaciteit van een dergelijk fonds vormt vaak een probleem.

In Vlaanderen zijn tot op vandaag privéverzekeringen voor markt- en prijsrisico's onbestaande. Verzekeringen tegen productierisico's komen in zeer beperkte mate voor. Voor de plantaardige productie is er de hagelverzekering. De participatie in de fruitsector groeit gestaag en ligt momenteel rond de 22%. Dit onder meer dank zij de Europese cofinanciering van de premies in het kader van de GMO-groenten en -fruit. In de glastuinbouw bestaat een gewasschadeverzekering die frequent voorkomt. In de dierlijke productie worden de rund(fok)dieren van grote waarde beschermd tegen

ziekte of ongeval. Er bestaan verzekeringen voor runderen in groep voor melkveebedrijven, maar niet voor schade ten gevolge van de wettelijk te bestrijden ziektes. Hiervoor kan beroep gedaan worden op het sanitair fonds. In de varkens- en pluimveehouderij bestaat een verzekering voor schade ten gevolge van klimaatwijziging in de stallen en groeifactoren.

De afgelopen twee jaren heeft de Vlaamse overheid in het kader van de Task Force Risicobeheer al op regelmatige basis overlegmomenten georganiseerd met de verzekeringssector en de landbouwsector. Daarbij werd een concreet voorstel tot ondersteuning op tafel gelegd. De sector ziet op dit ogenblik de hoge ontwikkelingskostprijs in combinatie met de relatief kleine afzetmarkt en de huidige werking van het landbouwrampenfonds als een groot struikelblok om – een aan de Vlaamse situatie aangepast verzekeringsproduct op de markt te brengen. Bij een mogelijke regionalisering van het landbouwrampenfonds kan het volledige systeem van ondersteuning (subsidiëring van verzekeringsproducten en de werking van het landbouwrampenfonds) beter op elkaar afgestemd worden. Ondertussen worden ook de inhoudelijke discussies op Europees niveau met betrekking tot ondersteuning van risicobeheer in het GLB na 2013 van zeer nabij opgevolgd.

2.1.2 Varkenshouderij

De intussen structureel geworden crisis in de varkenshouderij wordt aangepakt via een met de sector sterk doorgesproken actieplan dat in het najaar wordt voorgesteld. Inspanningen om de problematiek aan te kaarten op Europees niveau hebben geleid tot specifieke aandacht voor de sector bij de gesprekken over het GLB na 2013 met onder meer de mogelijkheid tot het oprichten van producentenorganisaties en inter-brancheorganisaties.

Het actieplan dat dit najaar wordt uitgewerkt in navolging van de dialoogdagen zal een aantal structurele maatregelen bevatten om het eigen specifieke karakter van de Vlaamse varkenshouderij en haar positie op de internationale markten te verstevigen.

Ook 2011 is voor de varkenssector een zeer moeilijk jaar. De varkenssector klaagde al geruime tijd over te lage varkensprijzen en de hoge voederkosten. Begin dit jaar brak er ook nog een dioxinecrisis uit in Duitsland die een prijsval veroorzaakte in zowat heel Europa. De varkenssector bevond zich opnieuw in een crisis waardoor een aantal herstelmaatregelen en acties zich opdrongen.

In het licht van de langdurige problematische economische situatie in de varkenssector werd op Vlaams initiatief op 3 december 2010 een Europese reflectiedag georganiseerd over de toekomst van de Europese varkensvleessector. Bedoeling was met alle belanghebbenden de denkoefening te maken hoe om te gaan met een dergelijke crisis, en hoe de sector een levenskrachtig perspectief te bieden. Na bespreking van de resultaten van die reflectiedag op de Landbouwrraad van 24 januari 2011 besloot de EU-Landbouwcommissaris een Uitgebreid Adviescomité in te stellen om de verdere discussie te voeren.

Het Raadgevend Comité werd samengesteld met de sectorale stakeholders, de betrokken Commissiediensten en de 27 lidstaten. Het Uitgebreid Adviescomité heeft 4 vergaderingen gehouden. De resultaten van de besprekingen zijn op 17 mei 2011 aan de Landbouwrraad voorgelegd, die aangaf dat de discussies meegenomen zullen worden in de besprekingen van het GLB na 2013.

Belangrijk is alvast dat de Europese Commissie in de voorstellen voor het GLB na 2013 op vraag van Vlaanderen in de mogelijkheid heeft voorzien om producentenorganisaties en inter-brancheorganisaties te ondersteunen.

Gezien het belang van de sector en de wijzigende omstandigheden waaraan de markt onderhevig is, werd op Vlaams niveau in overleg met de sector beslist om een reeks dialoogdagen te organiseren met als titel 'de varkenshouderij op weg naar 2020'. De dialoogdagen hadden als doel om de pijnpunten binnen de sector te detecteren en constructief te zoeken naar oplossingen voor problemen en nieuwe strategieën op de middellange termijn. De dialoogdagen moeten een aanzet zijn om samen te zoeken naar ideeën om de varkenshouderij in de toekomst competitief en rendabel te houden. In totaal zijn er 6 dialoogdagen georganiseerd met elk een eigen thema:

- economische aspecten van de varkenshouderij en voeder (30 januari 2011)
- economische aspecten van voeders (23 februari 2011)
- marktstrategieën: afzet, kwaliteit en labelling (23 maart 2011)
- rentabiliteit op het bedrijf (6 april 2011)
- marktstrategieën (vervolg) (27 april 2011)
- toekomst van de zeugenhouderij en strategische nota Boerenbond (22 juni 2011)

Op basis van de discussies tijdens de dialoogdagen is er een actieplan opgesteld met maatregelen om de Vlaamse varkenshouderij een nieuwe impuls te geven. De actiepunten bestaan onder meer uit:

- de versterking van het toegepast- en praktijkgericht onderzoek, onder meer via de bouw van een nieuwe onderzoeksstal bij ILVO die door diverse onderzoekspartners gebruikt zal worden
- de varkensstamboekwerking, nu nog gelokaliseerd in Scheldewindeke, zal hierin geïntegreerd worden
- het ontsluiten van technische en economische kerngetallen en richtwaarden die door de sector als referentie gebruikt kunnen worden bij management- en investeringsbeslissingen
- het versterken van de werking van het Praktijkcentrum varkens
- het uitwerken van een code goede praktijk voor het slachten in de slachthuizen
- het veilig stellen van het unieke karakter van het 'Vlaams varken' via de aanmoediging van het Piétrain-fokzeugenbestand
- de versterking van de export via VLAM
- tot slot zal om het maatschappelijk debat over de productie en consumptie van varkensvlees op een objectieve manier te kunnen voeren samen met het Vlaams Informatiecentrum voor Land- en Tuinbouw (VILT) een onafhankelijke informatiewebsite worden ontwikkeld.

2.1.3 Rundveehouderij

Door de lange en felle droogte tijdens het voorjaar van 2011 kwamen rundveehouders in de problemen met de beweiding van hun dieren en met de opbouw van hun voedervoorraden (hooi/stro). Aan de Europese Commissie heeft Vlaanderen gevraagd om vanaf 16 oktober 2011 een voorschot van 50% op de bedrijfstoelage te kunnen betalen en bij de dierlijke premies de voorschotten naar 80% te kunnen optrekken, om zo aan de liquiditeitspositie van de betrokken veehouders soelaas te bieden. De Europese Commissie is op dat verzoek ingegaan.

Gealarmeerd door de verslechterende inkomenssituatie van de rundvleesproducenten, te wijten aan de fel gestegen productiekosten en de onevenredige verdeling van de marges in de vermarktungsketen, heeft de Europese landbouwcommissaris een reflectiegroep ingesteld die zich moest buigen over de problemen en de uitdagingen van de sector. De vraag was welke middelen het EU-landbouwbeleid in de toekomst zou moeten inzetten om de rundvleessector rendabel en competitief te houden. Er zijn in de loop van de maand juni drie sessies gehouden, telkens een afzonderlijke sessie van de Commissiediensten met respectievelijk de stakeholders en de lidstatenvertegenwoordiging, en een gezamenlijke slotsessie. Vervolgens rapporteerde de landbouwcommissaris hierover aan de EU-ministerraad van 19 juli 2011. Deze reflectie heeft zo inhoudelijk bijgedragen aan het huidige debat over de hervormingsvoorstellen voor het GLB na 2013. Ook hier wordt ingezet op producentenorganisaties en inter-branche organisaties.

2.1.4 Tuinbouw

2011 was om diverse redenen een crisisjaar in de tuinbouwsector. Vooral de producenten van verse groenten kregen het door de EHEC-crisis zwaar te verduren. De Vlaamse overheid is over de brug gekomen met een aantal crisismaatregelen op korte termijn, maar tegelijkertijd is een debat opgestart met de sector om de risicobestendigheid in de keten te verhogen.

Op 26 mei 2011 raakte bekend dat er in de regio van Hamburg in Duitsland sprake was van een epidemie ten gevolge van de besmetting met een dodelijk serotype van de E. Coli-bacterie. Doordat de Duitse autoriteiten problemen hadden om de bron van de besmetting te achterhalen en verwezen naar

een mogelijk verband met groenten, waren de economische en financiële gevolgen voor de Europese groentetelers niet te overzien. Nagenoeg alle Europese groenteproducenten, maar voornamelijk Spanje, Duitsland, Nederland, België, Denemarken, Polen en Portugal zijn erdoor getroffen.

Een goede samenwerking tussen de Vlaamse administratie, de sector en het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV) maakte het mogelijk om uitgebreid en transparant te communiceren over de veiligheid en traceerbaarheid van en de controle op de producten. Het binnenlandse consumentenvertrouwen raakte daardoor hersteld. Daarnaast hebben een aantal derde landen handelsbeperkingen opgelegd. Zo heeft Rusland op 1 juni 2011 de grenzen gesloten voor alle Europese verse groenten. Dat embargo zou pas begin augustus volledig opgeheven worden. Voor een aantal lidstaten, waaronder België, gingen de grenzen al vroeger opnieuw open dankzij de efficiënte organisatie van de vereiste controles.

De eerste Europese ministerraad rond de crisis kwam samen op 7 juni 2011. De Europese Commissie kondigde een noodfonds aan van 150 miljoen euro, met 30% vergoeding voor komkommer, sla en tomaat. Mede op aandringen van Vlaanderen werd het noodfonds opgetrokken tot 210 miljoen euro, met 50% vergoeding voor komkommer, sla, tomaat, paprika en courgette. De vergoeding is gebaseerd op de gemiddelde Europese prijs van de periode 2008 tot 2010 voor de betreffende producten. Eventueel kon een reductiecoëfficiënt toegepast worden als zou blijken dat er meer werd aangevraagd dan het beschikbare budget voor de periode tussen 26 mei en 30 juni. Gedurende deze periode mochten er ook meer producten uit de markt genomen worden dan toegelaten in de Gemeenschappelijke marktordening groenten en fruit (GMO).

Naar aanleiding van de EHEC-crisis is er versneld werk gemaakt van een wetgevend kader rond groen oogsten en niet oogsten, een maatregel die in Vlaanderen tot het begin van deze crisis niet geoperationaliseerd was.

In de toekomst zullen extra promotieacties gevoerd worden om het vertrouwen van de consument blijvend terug te winnen, onder meer via VLAM en Flandria. Er zal ook (Europese) actie ondernomen worden rond correcte informatieverspreiding binnen de EU. Nog op Europees niveau zal er geëvalueerd worden in welke mate de huidige crisismaatregelen die in de GMO opgenomen zijn afdoende zijn. Ook de goede handelsrelaties met derde landen moeten in tijden van crisis gehandhaafd kunnen blijven, waarbij niet alle EU-landen het slachtoffer zijn van een probleem in een enkel land.

Naast de EHEC-crisis werd de groentesector deze zomer ook nog getroffen door een aanhoudende situatie van lage prijzen. In de fruitsector hebben de hevige regenval, hagel en wind van half augustus naar schatting 4.500 ha areaal beschadigd; ongeveer 300 ha boomgaard is totaal verloren gegaan en moet opnieuw worden aangeplant.

Het crisisbestendig maken van deze sectoren is dan ook een grote uitdagingen voor de komende jaren. Met de sector is een debat opgestart, aan de hand van volgende 3 vragen:

- a/ Op welke manier kan het oprichten van een inter-brancheorganisatie bijdragen tot het crisisbestendig maken van de verse groentesector in Vlaanderen?
- b/ Welke verbeteringen kunnen aangebracht worden aan het verkoopssysteem in de verse groentesector in Vlaanderen om een faire prijs voor de producent te waarborgen?
- c/ Op welke manier kunnen de beschikbare middelen binnen de GMO groenten en fruit bijdragen tot het daadwerkelijk crisisbestendig maken van de sector?
 - a. Hoe kunnen bestaande middelen en instrumenten efficiënter gebruikt worden?
 - a-b. Is er bijsturing nodig in de Europese regels? (GLB na 2013)

2.2 Een competitieve Vlaamse landbouw in een Europese en internationale context

2.2.1 Landbouw in Vlaanderen in Actie

Om consumenten tegen redelijke prijzen een ruim aanbod van voldoende, veilig en kwalitatief voedsel te bieden en tegelijk een redelijk inkomen te garanderen voor producenten en verwerkers, is samenwerking en innovatie in de agrovoedingsketen noodzakelijk. Ongeveer 200 bedrijfsleiders uit landbouw, voedingsindustrie, distributie, overheid, onderzoek en middenveldorganisaties hebben op 13 januari 2011 tijdens de ViA-rondetafel ‘*Samenwerking en innovatie in de agrovoedingsketen*’ ambities geformuleerd om tegen 2020 te kunnen blijven wedijveren met de Europese top. Cruciale hefboomen zijn volgens de aanwezigen het definiëren van duurzame ontwikkeling en het bepalen van criteria ervoor, het inzetten op horizontale en verticale samenwerking, op kwaliteit en op innovatie en differentiatie. Het is belangrijk om te communiceren naar de consument en hem te bevragen. Het is de taak van de overheid om samenwerking en innovatie verder te ondersteunen, vooral door aangepaste regelgeving.

De ViA-rondetafel bleek een startpunt waarbij alle actoren regelmatig in open overleg treden om de geformuleerde ambities te kunnen realiseren. Zo organiseerden een aantal van de betrokken actoren in september 2011 een workshop onder de titel ‘*Transformatie en innovatie van de agrovoedingssector*’. Bedoeling is synergieën te zoeken tussen het Witboek Landbouwonderzoek en het Witboek van de voedingsindustrie. De Vlaamse landbouwadministratie zal in de loop van 2011 en 2012 verdere initiatieven opvolgen en erover communiceren.

2.2.2 Gemeenschappelijk Landbouwbeleid na 2013 (Sleutelproject 17.8)

De voorstellen van de Europese Commissie i.v.m. de hervorming van het GLB ogen vrij negatief voor Vlaanderen. Niet alleen zijn er substantieel minder middelen voorzien voor de Vlaamse landbouw, maar is er ook weinig of geen aandacht voor de specificiteit van onze hoog-productieve landbouw in een peri-urbane omgeving.

Vlaanderen heeft geen probleem met de vergroening van het GLB, maar wel met de zeer eenzijdig ingevuld ervan. De voorgestelde vergroeningsmaatregelen betekenen in Vlaanderen een kost duidelijk hoger is dan de vergroeningspremie die kan bekomen worden.

Bij de verdere invulling op Vlaams niveau zal overleg gepleegd worden met de Leefmilieuadministratie.

In november 2010 presenteerde de Europese Commissie de mededeling “Het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid tot 2020: inspelen op de uitdagingen van de toekomst inzake voedsel, natuurlijke hulpbronnen en territoriale evenwichten” (COM(2010)672). Daarin zette de Commissie de brede lijnen van de hervorming na 2013 uit:

- directe steun herverdelen en meer doelgericht maken
- het GLB verder vergroenen
- het concurrentievermogen van onze landbouwbedrijven verbeteren.

De Europese Landbouw- en Milieuministerraden, het Europese Parlement en andere EU-instellingen hebben het visiedocument tijdens de eerste helft van 2011 besproken. Het beleidsdomein Landbouw en Visserij heeft deze discussies in 2010 en 2011 van nabij gevolgd. De *Resolutie van het Vlaamse Parlement over het toekomstige Europese landbouwbeleid na 2013* werd hierbij als leidraad gebruikt.

Eind juni 2011 lanceerde de Europese Commissie een cijfermatig voorstel voor het Meerjarige Financiële Kader 2014-2020 (COM(2011)500). Dat kader stelt voor dat de Europese middelen voor het Gemeenschappelijke Landbouwbeleid voor Vlaanderen aanzienlijk zullen dalen. Niet enkel wordt het budget van 2013 aangehouden tot 2020, zonder ruimte voor inflatie, maar ook wordt voorzien dat de bestaande steun herverdeeld zal worden tussen de lidstaten om de bestaande historische gegroeide

ongelijkheid weg te werken tussen EU15 en de nieuwe lidstaten die in 2003 en later zijn toegetreden. Vlaanderen dreigt om en bij de 40 miljoen euro per jaar te zullen moeten inleveren wat de directe steun-middelen betreft. Daarnaast moet er ook over de besteding van de middelen van de tweede pijler nog onderhandeld worden. Positief is dan weer te noemen dat de landbouwsector ook toegang zal krijgen tot het Europese Globalisatiefonds, dat er een afzonderlijke budgetpost voor crisissen in de landbouwsector gecreëerd wordt en dat er extra middelen voor onderzoek en innovatie in de landbouwsector komen.

De hervorming van het GLB stelt een overgang voor van een historisch model – zoals toegepast door Vlaanderen – naar een regionaal model voor de toekenning van rechtstreekse steun. Dat impliceert in Vlaanderen een belangrijke herverdeling van rechtstreekse steun tussen landbouwers en sectoren. Naast het budget voor de rechtstreekse steun is het areaal waar die rechtstreekse steun over herverdeeld wordt en het feit of de zoogkoeienpremie al of niet ontkoppeld wordt doorslaggevend. Uit een prognose van het Departement Landbouw en Visserij blijkt dat de winnaars vooral te vinden zijn bij de bedrijfstypes fruit- en boomteelt, groenten in openlucht, akkerbouw en varkens&pluimvee (enkel bedrijven met grond). Niet-grondgebonden varkens- en pluimveebedrijven en glastuinbouwbedrijven komen niet in aanmerking. De verliezers zijn vooral te vinden in de rundveehouderij. Als de zoogkoeienpremie ontkoppeld wordt, is het bedrijfstype vleesvee de grote verliezer. Het bedrijfstype melkvee verliest hier eveneens. Een belangrijke nieuwigheid in de voorstellen van de Europese Commissie is de invoering van een vergroenende component. Het behoud van blijvend grasland, vruchtwisseling en ecologische braaklegging zijn concrete voorstellen.

- Gewasdiversiteit: er zou een maximumpercentage voor de hoofdteelt worden opgelegd, eventueel aangevuld met een minimum aantal teelten. Uit voorlopige scenarioberekeningen blijkt dat vandaag slechts 16.000 Vlaamse landbouwers aan de scenariovoorwaarden voldoen.
- Blijvend grasland: het voorstel zou volledig in de lijn liggen van de huidige implementatie van de randvoorwaarde voor blijvend grasland in Vlaanderen, meer bepaald een verplichting tot het behoud van blijvend grasland op bedrijfsniveau. Afhankelijk van de invulling van de maatregel hebben er tussen de 17.000 en 21.000 Vlaamse landbouwers blijvend grasland in hun cultuurareaal en kunnen dus begunstigde zijn van een vergroeningsbonus. Ecologisch focusgebied: de Commissie spreekt van de invoering van een percentage ecologisch focusgebied op bedrijfsniveau. Bij scenario's variërend van een percentage ecologisch focusgebied tussen de 1% en 10% zou dat voor Vlaanderen betekenen dat tussen 6.000 en 67.000 ha landbouwareaal als ecologisch focusgebied ingeschakeld moet worden. Bestaande groene infrastructuur zou meegenomen kunnen worden. Voorlopige berekeningen op basis van de verzamelaanvraag schatten de bestaande groene infrastructuur in Vlaanderen op 41.000 ha, maar het percentage bereiken op bedrijfsniveau is minder evident. Als het percentage op 7% wordt vastgesteld, dan leren voorlopige berekeningen dat slechts 6% van de landbouwers momenteel voldoende bestaande groene infrastructuur heeft om aan de vergroeningsmaatregel te voldoen. De andere landbouwers zullen productieruimte moeten inschakelen om aan het vooropgestelde percentage te kunnen voldoen. Landbouwers met percelen in NATURA 2000-gebied en biologische producenten zouden de vergroeningsbonus in ieder geval krijgen. Voor

In 2012 staan onder het Deense en Cypriotische EU-voorzitterschap een diepgaande analyse van de voorstellen en de bijhorende impactstudies op het programma. De eerste onderhandelingsrondes zullen plaatsvinden. Er zal in eerste instantie op technisch niveau gewerkt worden, maar ook de Raad Landbouw en het Europese Parlement zullen regelmatig ingeschakeld worden. Parallel met dit dossier zullen er besprekingen zijn over het nieuwe meerjarige financiële kader.

De positie van Vlaanderen in dit debat wordt bepaald door de krachtlijnen van de resolutie i.v.m. de hervorming van het GLB die in het Vlaams Parlement werd aangenomen.

2.2.3 Exportpromotie voor Vlaamse land- en tuinbouw (Sleutelproject 18.1)

Naast het versterken van de exportpositie van onze Vlaamse land- en tuinbouwproducten zal VLAM in zijn promotiecampagnes meer aandacht hebben voor duurzame ontwikkeling ondermeer door

binnen het kader van zijn opdracht te focussen op een meer duurzaam consumptiegedrag en door het onderschrijven van een duurzaamheidcharter.

Sinds 2010 is binnen VLAM het Export Informatie Centrum operationeel geworden. Het centrum verzamelt via desk research marktinformatie over agrarische producten, analyseert ze en biedt ze in bruikbare vorm aan exportbedrijven aan. Bijzondere aandacht gaat naar nieuwe producten, nichemarkten op bestaande markten en nieuwe markten met exportpotentieel (prospectieve markten). Op het vlak van prospectie wordt zeer nauw samengewerkt met Flanders Investment and Trade (FIT), dat beschikt over permanente vertegenwoordigers in het buitenland. Momenteel wordt er werk gemaakt van een exportinformatiesysteem om de informatie sneller en op een nog meer gestructureerde manier bij de bedrijven te krijgen. Een pas aangeworven prospectiemanager zal vanaf oktober 2011 een meer systematische aanpak van het prospecteren van nieuwe markten mogelijk maken.

VLAM heeft in het afgelopen jaar al een aantal prospectie-initiatieven genomen. Het organiseerde contactdagen vlees in Polen (Warschau en Poznan in mei 2010 en Gdansk en Krakow in april 2011), het ondernam prospectiezendingen voor de sierteeltsector in Tsjechië (september 2010) en Oekraïne (april 2011) en het nam in september 2010 deel aan sierteeltvakbeurzen in Warschau en in Yalova in Turkije en aan de vakbeurs voor groenten en fruit Fruitlogistica in Hong Kong. In het najaar 2011 staan er nog enkele nieuwe acties op het programma:

- deelname aan de vakbeurs 'Green World, Brno' (september)
- deelname aan PMA, Atlanta, een vakbeurs voor groenten en fruit (oktober)
- contactdagen vlees in Boekarest (september), in Letland en Litouwen (oktober) en in Seoel, Korea (november)
- Anuga-beurs in Keulen (oktober)

In 2012 zullen het Export Informatie Centrum en het exportinformatiesysteem ten volle ingewerkt en operationeel zijn, zodat de bedrijfssectoren een meer doorgedreven ondersteuning zullen krijgen bij het zoeken naar nieuwe afzetmogelijkheden voor hun producten op nieuwe en bestaande exportmarkten. De samenwerking met het bedrijfsleven voor buitenlandgerichte promotie zal geïntensifieerd worden door de oprichting en het operationaliseren van sectorale stuurgroepen in de betrokken sectoren. Dat moet resulteren in een meer onderbouwde, performante en sectorspecifieke buitenlandwerking ten bate van de Vlaamse bedrijven die actief zijn in de export van land- en tuinbouwproducten.

2.3 Stimuleren van ondernemerschap in de landbouw

Onder het motto "Landbouwer=Ondernemer²" onderneemt het beleidsdomein landbouw ook in 2012 verder acties om het ondernemerschap in de land- en tuinbouw aan te moedigen.

2.3.1 Landbouwer, ondernemer in het kwadraat (Sleutelproject 17.3)

Het Regeerakkoord, Vlaanderen in Actie en Pact 2020 geven een mandaat om in te zetten op ondernemerschap in de landbouw. Op basis van heel wat voorbereidend studiewerk is daar in de loop van 2011 verder en voluit op ingespeeld.

Tijdens Agriflanders eind 2010 werd het initiatief "Landbouwer = Ondernemer²" opgestart. Het is de bedoeling om land- en tuinbouwers door middel van diverse acties te wijzen op het belang van ondernemerschap, hen ervoor te sensibiliseren en indien mogelijk hen daarbij te helpen.

Ter ondersteuning van dit initiatief heeft het beleidsdomein Landbouw en Visserij zichzelf doorgelicht vanuit het perspectief van ondernemerschap en zijn er op basis van geïdentificeerde hefboomen voor ondernemerschap een reeks acties gepland. Daardoor kunnen bestaande instrumenten optimaal worden ingezet en ook beter op elkaar worden afgestemd. Het belang van het initiatief zal ook duidelijk tot uiting komen op de landbouwbeurs Agribex in december 2011, omdat ondernemerschap het thema is van de stand van het beleidsdomein Landbouw en Visserij.

Ondertussen heeft ook overleg plaats met als doel om de tot nog toe vooral intern uitgewerkte oefening te toetsen aan inzichten en noden vanuit de land- en tuinbouwsector. Die informatie moet de overheid inspireren bij het vormgeven van beleid en acties die het ondernemerschap verder ondersteunen en stimuleren.

2.3.2 Vlaams Landbouwinvesteringsfonds als motor van ondernemerschap

Het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds blijft de motor van de innovatie en verduurzaming in de land- en tuinbouw. Dankzij de diverse budgetverhogingen van de afgelopen jaren kon in 2010 een recordbedrag van 102,1 miljoen euro steun worden toegekend. Ondanks de moeilijke economische situatie in sommige sectoren blijft het investeringstempo hoog. Investerings in dierenwelzijn en leefmilieu en de daarmee gepaard gaande schaalvergrotingen leidden tot een verdubbeling van het investeringsvolume in 5 jaar tijd. Daarnaast wordt het VLIF ook ingezet om kortetermijnoplossingen (overbruggingskredieten, uitstel van aflossing, kredietherschikkingen) aan te reiken voor sectoren in crisis.

Landbouwers investeren ook in moeilijke tijden in de toekomst van hun bedrijf. In 2010 kende het Vlaamse Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) 102,1 miljoen euro steun toe aan de investeringen en de vestiging in de land- en tuinbouw. De steun wordt in grote mate (68,0 miljoen euro) gefinancierd met Vlaamse middelen. De andere middelen komen voornamelijk uit het Europese Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling. Doordat het VLIF in 2010 uitzonderlijk gebruik kon maken van door de Europese Unie vrijgemaakte middelen voor de Health Check en Economic Recovery en middelen uit het Fonds voor de Herstructurering van de Suikersector kon meer steun worden toegekend dan voorheen. In 2009 en 2008 bedroeg de totale toegekende steun respectievelijk 94,2 miljoen euro en 89,8 miljoen euro.

De betalingen die volgen uit beslissingen over toegekende steun liepen in 2010 op tot 90,7 miljoen euro. Het Vlaamse aandeel bedroeg 61,9 miljoen euro. Ook de betalingen waren beduidend hoger dan in 2009 of 2008 toen respectievelijk 77,5 en 75,1 miljoen euro steun betaald werd.

De voorbije jaren werden we voor de toekenning van steun budgettair inspanningen geleverd om tegemoet te komen aan de gestegen noden ten opzichte van de basisbegroting. De grotere noden volgden uit het sterk toegenomen volume investeringen waarvoor steun gevraagd wordt (verdubbeling in 5 jaar tijd). De hogere vraag naar VLIF-steun is het gevolg van een inhaalbeweging op het vlak van milieu- en dierenwelzijnsinvesteringen, vooral dan in de veehouderij en de omschakeling naar alternatieve energiebronnen en energiebesparende technieken in de tuinbouwsector. Om de rendabiliteit van deze investeringen te waarborgen gaan deze meestal gepaard met een aanzienlijke schaalvergroting. Als gevolg van aanhoudend hoge investeringsvolumes en om de open-end regeling (het niet vastleggen van een budgettair plafond) te kunnen handhaven was het noodzakelijk in te grijpen op de steunintensiteit. Die werd lineair verminderd met 2%.

2.3.3 Voorlichtingsplan (Sleutelproject 19.4)

De voorlichtingsinspanningen van het Departement Landbouw en Visserij zijn vooral gericht op het versterken van het ondernemerschap en de duurzaamheid in de sector. Wat duurzaamheid betreft wordt vooral ingezet op IPM (Integrated Pest Management, zie ook punt 4.4).

De rode draad van het voorlichtingsplan 2011 is ondernemerschap van de land- en tuinbouwer. De voorlichtingsactiviteiten rond technische, bedrijfseconomische en wettelijke thema's dragen bij tot de kennis van de Vlaamse land- en tuinbouwer en begeleiden hem of haar in een periode die gekenmerkt wordt door grote en complexe veranderingen. De activiteiten focussen zich op een duurzame en kwaliteitsvolle Vlaamse landbouwproductie. Land- en tuinbouwers geven duidelijk signalen veel belang te hechten aan objectieve en actuele informatie. De voorlichtingsactiviteiten zijn laagdrempelig, gratis en er gaat geen controlefunctie van uit. De land- en tuinbouwer wordt bovendien gestimuleerd om rekening te houden met wensen van de maatschappij. Dat draagt ook bij tot een beter imago voor de sector.

Het voorlichtingsplan is een product van samenwerking, want het is opgesteld in nauw overleg met zowel partners binnen het beleidsdomein als met externen. De kennisoverdracht vindt op verschillende manieren plaats, maar er is altijd gelegenheid tot interactie met de voorlichters.

2.4 Innovatieve landbouw (Sleutelproject 17.6)

Om de landbouwproductie op een duurzame wijze op te drijven om zo de verwachte stijging met 70% van de wereldwijde voedselvraag op te kunnen vangen, pleiten diverse internationale instellingen voor extra inspanningen nodig op het vlak van onderzoek.

2.4.1 Platform voor Landbouwonderzoek

Het Platform landbouwonderzoek blijft de ontmoeting- en discussieplaats voor al de organisaties die betrokken zijn bij het landbouwonderzoek in Vlaanderen.

Het Platform voor Landbouwonderzoek is het forum voor overleg tussen onderzoek en de sector. Naast de kennisinstellingen (universiteiten, hogescholen, ILVO en praktijkcentra) zijn ook de landbouworganisaties, administraties en kabinetten erin vertegenwoordigd. Het Platform baseert zijn werking op de (voornamelijk organisatorische) uitdagingen die geformuleerd werden in het Witboek Landbouwonderzoek (2009).

Veel aandacht werd besteed aan de hervorming van het IWT-programma landbouwonderzoek naar Landbouw- of LA-trajecten. Dat nieuwe instrument streeft naar een meer vraaggedreven probleemstelling, focust op de implementatie van resultaten in de praktijk en creëert de mogelijkheid om samen te werken met aanverwante sectoren en kennisdomeinen. Na een uitgebreide discussie kwam het Platform tot de conclusie dat de LA-trajecten een opportuniteit bieden om de sector en het onderzoek dichter bij elkaar te brengen. In juli 2011 is de eerste oproep voor LA-trajecten geopend, met een extra budget van 1 miljoen euro voor het landbouwonderzoek.

In het najaar van 2011 en in 2012 zal het Platform voor Landbouwonderzoek zich verder toeleggen op het stimuleren van samenwerking, het functioneren van kennis- en innovatiesystemen (met klemtoon op het Europese Innovatiepartnerschap “Productieve en duurzame landbouw”) en afstemming met andere financierende instellingen, zoals federale en provinciale overheden.

In haar mededeling over de Europa 2020-strategie introduceerde de Europese Commissie het concept van de Europese Innovatiepartnerschappen. Die partnerschappen moeten helpen om bestaande instrumenten aan te passen en beter te structureren, zodat maatschappelijke uitdagingen beter aangepakt worden en de concurrentiekracht van bedrijven stijgt. Het partnerschap ‘productieve en duurzame landbouw’ wil de kennisuitwisseling tussen onderzoek en praktijk verbeteren en feedback stimuleren. Het zal daarbij de middelen uit het programma voor plattelandsontwikkeling combineren met het kaderprogramma voor onderzoek en innovatie. De mededeling over het plattelandsontwikkelingsbeleid zal meer duidelijkheid moeten brengen over de concrete invulling, maar de praktijkcentra lijken een logische partner voor de realisatie van dit partnerschap in Vlaanderen.

2.4.2 ILVO op weg naar 2020 (Sleutelproject 17.9)

ILVO beschikt sinds dit jaar over eigen middelen om zijn infrastructuur te onderhouden en te vernieuwen. Dat heeft voor een nieuw elan gezorgd in de vernieuwing van het verouderde gebouwenpatrimonium. Naast de inhuldiging dit jaar van een nieuwe onderzoeksserre en een pilootfabriek voor de voedingsindustrie zal ILVO in 2012 samen met een aantal andere partners investeren in een nieuw melkvee- en varkensstalcomplex. Op onderzoeksvlak wordt verder ingezet op het realiseren van ‘ILVO 2020’.

Met het initiatief ILVO 2020 wil het Instituut voor Landbouw en Visserijonderzoek zijn beleidsondersteunende en kennisverwervende onderzoek beter afstemmen, valoriseren en erover communiceren. ILVO-onderzoekers bespreken de inhoud van de negen ILVO 2020-programma’s met collega’s uit de administratie, praktijkcentra en universiteiten.

ILVO zal in 2012 zijn internationalisering handhaven en verder ontwikkelen. Het zal onderzoeken in welke mate het kan samenwerken met Chili en landen uit zuidelijk Afrika. Het zal zijn expertise in verschillende domeinen van de landbouw en visserij ter beschikking stellen. Het zal bij voorkeur samenwerken met instellingen vergelijkbaar met ILVO.

In 2011 werd de nieuwe onderzoekserre, gebouwd door ILVO in samenwerking met UGent en HoGent, in gebruik genomen. In 2012 zal de infrastructuur verder afgewerkt worden met o.a. de plaatsing van groeikamers en het afwerken van de serres voor quarantaineziekten. De onderzoekserre zal het mogelijk maken om op internationaal niveau en in synergie met diverse laboratoria onderzoek te verrichten naar resistentieveredeling, quarantaineorganismen, gebruik van ggo's en plantfysiologische processen.

Op 14 oktober 2011 is de Food Pilot officieel geopend op de terreinen van het ILVO. Het bevat toestellen voor de verwerking van voedingsproducten op semi-industriële schaal. Ze zijn in staat de primaire landbouwproducten (melk, vlees, eieren, vis, groenten en fruit) te verwerken tot een grote diversiteit aan voedingsproducten, ingrediënten en additieven. Ze vormen de noodzakelijke schakel tussen een innovatieconcept uitgetest in het laboratorium en de industriële realisatie. De Food Pilot staat open voor alle bedrijven van de voedingsindustrie en de betrokken toeleveringsindustrie, maar ook de non-food industrie (zoals onder meer veevoederproducenten, petfoodbedrijven en de (para)farmaceutische sector), consumentenorganisaties en de groothandel/distributie komen in aanmerking. De bedrijven kunnen de proeven in alle vertrouwelijkheid tegen een bepaalde kostprijs uitvoeren. Bovendien staat de Food Pilot ten dienste voor opleiding gaande van eenvoudige demonstraties en praktische opleidingen tot ondersteuning van doctoraal onderzoek. De Food Pilot is het resultaat van een IWT-investeringsproject dat eind 2009 toegewezen werd aan het consortium Flanders' FOOD – ILVO voor een totaal bedrag van 4.021.631 euro.

Om beter te kunnen inspelen op onderzoeksvragen vanuit de melkveehouderij, plant ILVO de bouw van een nieuwe proefstal voor melkvee in 2012. Deze stal zal beter aansluiten op de hedendaagse accommodaties in de praktijk en beantwoorden aan de welzijnsnormen voor landbouwhuisdieren en proefdieren. De melkveestal, uitgerust met melkrobot en automatische registratie van ruwvoeropname, zal onderzoekers in staat stellen om zeer diverse proeven te verrichten voor de sector; veevoedingsonderzoek, melktechnisch onderzoek, dieromgevingsonderzoek, staltechnisch onderzoek, ventilatiestudies, milieutechnisch onderzoek, etc.

Daarnaast zal ILVO, samen met de Universiteit Gent, de Hogeschool Gent en het Vlaams Varkensstamboek (VVS) in overleg met het praktijkcentrum varkens, in 2012 een nieuwe stal voor een gesloten varkensbedrijf bouwen. Het varkenscomplex zal dienen voor onderzoek, onderwijs en demonstratie. De stallen zullen ingericht worden zodat geïnteresseerde varkenshouders kennis kunnen maken met de proefopstellingen en de onderzoeksresultaten. De activiteiten van het Vlaams Varkensstamboek in Scheldewindeke zullen afgebouwd worden en verhuizen naar de nieuwe ILVO-varkensstal. Er wordt hiervoor een bedrag van om en bij de twee miljoen euro uitgetrokken.

Rond de problematiek van luchtmissies in de veehouderij heeft ILVO in 2011 een aantal initiatieven opgestart die in 2012 tot volle ontwikkeling moeten komen. Alle betreffende onderzoeksactiviteiten worden nu gekaderd binnen VEMIS, het Consortium Kennisopbouw Luchtemissies Veehouderij, waarin ook de UGent, de Provincie West-Vlaanderen en INAGRO participeren. Ondertussen telt VEMIS een 25-tal leden waaronder vakorganisaties, toeleveranciers en studiebureaus. Binnen VEMIS werd er recent ook een 'platform beleid' opgericht om de onderzoeksnoden verder af te lijnen en de mogelijkheden tot financiering na te gaan. Daarbij wordt er o.a. ook gewerkt aan een nauwe samenwerking met het beleidsdomein Leefmilieu. Mede gezien de hoogdringendheid van de problematiek (vooral in verband met geuremissies, maar ook in verband met fijn stof en broeikasgassen) werden in 2010 twee ILVO-onderzoeksprojecten opgestart in de intensieve veehouderij. In het kader van ILVO 2020 zal ILVO ook meer aandacht besteden aan onderzoek

gericht op ontwikkeling en implementatie van efficiënte agro-ecologische landbouwsystemen, en dit in de diverse deelsectoren.

2.4.3 Praktijkcentra, de schakel tussen onderzoek en praktijk

De praktijkcentra vervullen een onmisbare brugfunctie tussen het onderzoek en de land- en tuinbouwers. Zij hebben een belangrijke extra taak gekregen gepaard gaande met de nodige extra financiële middelen in het kader van het flankerende beleid bij MAP IV. De Vlaamse overheid blijft inspanningen leveren om de onderzoeksinfrastructuur te moderniseren, in 2012 via een oproep voor de dierlijke sector.

Een vlotte kennisdoorstroming van onderzoek naar praktijk is onontbeerlijk: innovatie is de motor voor een toekomstgerichte, competitieve, duurzame en multifunctionele Vlaamse land- en tuinbouw. De praktijkcentra zijn kernspelers in het vervullen van die brugfunctie tussen onderzoek en praktijk. Door de nauwe band met de praktijkcentra heeft de Vlaamse overheid een instrument in handen om de keten van het onderzoek kort te houden en innovatieve technieken snel en gemakkelijk te laten doorbreken in de praktijk. Dat vraagt van de praktijkcentra dat ze vooruitstrevend, proactief en laagdrempelig optreden ten opzichte van de landbouwers, en dat de beschikbare informatie toegankelijk is voor elke land- en tuinbouwer.

De Vlaamse overheid ondersteunt de 14 praktijkcentra in Vlaanderen met investeringssubsidies en een jaarlijkse werkingssubsidie. In 2011 investeerde Vlaanderen mee in een toekomstgericht glastuinbouwconcept op het Proefcentrum Hoogstraten. Met deze innovatieve technieken kan het praktijkcentrum een oplossing bieden voor de problemen waarmee de sector wordt geconfronteerd. Ook in 2012 kunnen de praktijkcentra rekenen op werkingssubsidies en investeringssteun.

In 2011 zijn er zes demonstratieprojecten goedgekeurd, gericht naar de dierlijke sector. De demonstratieprojecten kaderen in de volgende thema's:

- geurhinder
- gezondheidszorg en bedrijfsmanagement
- interpretatie van kengetallen in de veehouderij
- vermindering van afhankelijkheid van eiwitimport door betere afstemming van het voeder op de behoefte van het dier

Aan het Proefcentrum voor Sierteelt zullen middelen ter beschikking worden gesteld voor de uitbouw van praktijkonderzoek rond groenvoorziening in steden en gemeenten.

2.4.4 Innovatief aanbesteden glastuinbouw

Met het actieplan "Innovatief Aanbesteden" besliste de Vlaamse Regering om ook via de weg van de overheidsopdrachten onderzoek en innovatie in Vlaanderen te stimuleren. Vanuit het landbouwbeleid werd gekozen voor het thema 'energietransitie in de glastuinbouw'. Na goedkeuring van het visieplan in 2010 heeft het beleidsdomein Landbouw en Visserij, in samenwerking met het IWT-Kenniscentrum Innovatief Aanbesteden, in 2011 het proces opgestart om via de weg van katalytische aanbesteding nieuwe technologie en innovatie te introduceren in de glastuinbouwsector.

In 2011 werd de eerste fase van het proces afgerond. Door middel van een innovatieplatform werd een brede marktconsultatie naar de stand der techniek georganiseerd. Heel wat geïnteresseerden uit de sector, zoals tuinders, praktijkcentra, kennisinstellingen, technologieleveranciers, etc. toonden interesse en namen deel aan het innovatieplatform. In 2012 zal in de tweede fase effectief overgegaan kunnen worden tot de precommerciële aanbesteding van een of meerdere projecten in de glastuinbouwsector.

3 Landbouwers krijgen kansen

3.1 Bedrijfsontwikkelingen

3.1.1 Strategisch Plan Korte Keten

Het Strategische Plan Korte Keten, dat tot stand is gekomen met alle betrokken partijen, is de leidraad voor diverse acties in verband met de korte keten in Vlaanderen.

Consumenten streven steeds meer naar een duurzaam consumptiepatroon waarbij seizoensgebonden en streekgebonden productie aan belang wint. De producent kan daarop inspelen door zijn werkveld te verruimen met korteketenactiviteiten zoals de verkoop op de hoeve, het aanbieden van voedselabonnementen, het organiseren van een zelfpluktuin, etc. De korte keten biedt kansen om zich te heroriënteren op de markt en kan een toegevoegde waarde creëren.

De korte keten moet de kans krijgen zich verder te ontwikkelen als een specifieke manier van afzet met een toegevoegde waarde. Vandaar dat er in 2011 gewerkt werd aan een strategisch plan voor de korte keten waaraan alle betrokken actoren, zowel uit de sector als uit de overheid, deelgenomen hebben. In het strategische plan dat op 12 oktober werd voorgesteld aan de Commissie Landbouw van het Vlaams parlement staan voorstellen om de knelpunten in de korte keten weg te werken en de korte keten te ondersteunen en te stimuleren. Acht doelstellingen staan centraal:

- producenten informeren, sensibiliseren en warm maken voor de korte keten.
- consumenten informeren, sensibiliseren en warm maken voor de korte keten.
- producenten die in de korte keten actief zijn of dat wensen te zijn, professioneel begeleiden
- kennisuitwisseling en –ontsluiting van de bestaande kennis bevorderen en onderzoek naar ontbrekende maar noodzakelijke kennis stimuleren
- overleg creëren om de knelpunten in de wetgeving weg te werken
- het potentieel van de keten uitwerken
- een coherent beleid tot stand brengen, waarin versnippering wordt tegengegaan
- duurzaamheid van afzet en productie stimuleren

Er zal binnen het beleidsdomein Landbouw en Visserij een contactpunt opgericht worden dat instaat voor de coördinatie van de werking rond de korte keten en dat de uitvoering van het strategische plan zal trekken. Dat contactpunt wordt bijgestaan door een strategisch platform korte keten waarin de onderschrijvers van het strategisch plan zetelen. Het platform heeft een sturende functie en volgt de uitvoering van het strategisch plan op. Zowel het contactpunt, de onderschrijvers van het plan, als andere actoren actief in de korte keten zullen bijdragen tot de realisatie van de doelstellingen. Concreet wordt er een budget van 50.000 euro uitgetrokken voor snel te verwezenlijken projecten (quick wins) die bijdragen aan het realiseren van het plan. Ook zal het thema korte keten opgenomen worden in een volgende oproep voor demonstratieprojecten.

Daarnaast ondersteunt het beleidsdomein Landbouw- en Visserij vanaf 2012 op een structurele manier het Steunpunt Hoeveproducten en Streekproducten. Bij het Steunpunt Hoeveproducten kunnen korteketenactoren terecht voor advies, begeleiding en vorming. Het Steunpunt Streekproducten is een aanspreekpunt over streekproducten voor alle geïnteresseerden en begeleidt producenten en groepen producenten bij hun aanvraagdossier voor een Vlaamse of Europese erkenning als streekproduct. Bovendien kunnen hoeveproducenten bij VLAM een erkenning krijgen als “Erkend Verkooppunt Hoeveproducten”. Momenteel hebben 239 hoeveproducenten dat label. Ten slotte verleent het VLIF extra steun aan bedrijven die inzetten op diversificatie. Ondernemers kunnen een verhoogd steunpercentage krijgen bij duurzame investeringen voor diversificatie.

3.1.2 Strategisch Plan Biologische landbouw (Sleutelproject 19.3)

Het Strategisch Plan Biologische Landbouw, dat geëvalueerd en geactualiseerd wordt, blijft vooral inzetten op de omschakeling van gangbare landbouwers naar bio.

Vlaanderen schaart zich opnieuw bij de groeiers inzake biologische land- en tuinbouw, zowel op het vlak van productie als van consumptie.

In het project “Bio zoekt boer” (samenwerking tussen Boerenbond, BioForum en het Algemeen Boerensyndicaat), dat opgestart is in 2009, wordt verder ingezet op omschakeling. Naast melkveehouderij, groenteteelt, fruitteelt en akkerbouw, wordt nu de focus gelegd op de varkenssector. In het project “Bio zoekt Keten” werd een tweede oproep ‘quick wins’ gelanceerd waarbij ondernemers een projectvoorstel kunnen indienen met het oog op de markt- en ketenontwikkeling in de biologische landbouw en voedingssector. In het project “Ketenontwikkeling” wordt prospectie gedaan naar marktkansen, worden foodservices ondersteund, marktstudies geactualiseerd (fruit en zuivel) en opge maakt (granen en foodservices). Marktdeelnemers krijgen informatie over de marktcijfers.

In 2011 werd verder gewerkt aan de realisatie van vraaggestuurd en participatief onderzoek en aan betere kennisuitwisseling. De drie structuren die ervoor zijn uitgebouwd, zetten hun werking voort en stemmen die op elkaar af: NOBL (Netwerk Onderzoek Biologische Landbouw), het CCBT (Coördinatiecentrum Praktijkgericht Onderzoek en Voorlichting Biologische Teelt) en de biobedrijfsnetwerken (netwerken van biologische landbouwers voor diverse sectoren). De biobedrijfsnetwerken in de sectoren melkvee, geitenhouderij, vollegrondsgroenten en kleinfruit worden voortgezet en uitgebreid naar vleesvee en pluimvee. In het Europese onderzoeksnetwerk “Coreorganic” is in 2011 een budget voorhanden van 200.000 euro. Met het beschikbare budget worden er in Vlaanderen drie projecten gesteund binnen de thema’s teelten en eenmagigen die vanaf september van start zullen gaan.

In 2011 heeft de landbouwadministratie de nieuwe subsidieregeling voor bioadvies op punt gesteld en voorbereidingen getroffen om de biohectarepremie te herzien in het kader van de ontwikkeling van het nieuwe PDPO III. Dit zal kaderen in een algemene evaluatie van de ondersteuningsmechanismen voor de biolandbouw. ADLO zal in dit kader de mogelijkheden die het nieuwe GLB zal bieden, grondig onderzoeken.

2012 staat in het teken van de uitvoering van het Jaarplan Bio 2012. De grote lijnen in het beleid blijven behouden. Wel wordt gewerkt aan een nog sterkere interactie tussen omschakeling en de markt. Op basis van een momenteel lopende evaluatie wordt gestart met de opmaak van een nieuw beleidsplan biologische landbouw na 2012, aangezien het Strategisch Plan afloopt op 31 december 2012.

3.1.3 Flankerend mestbeleid

De praktijkcentra krijgen een belangrijke rol bij het flankerend beleid bij MAP 4. Er werden hiervoor een substantiële hoeveelheid extra financiële middelen vrijgemaakt.

Na moeizame onderhandelingen met de Europese Commissie kwam begin 2011 het Mestactieprogramma 2011–2014 (MAP4) tot stand. Het actieprogramma stelt duidelijke doelen voor de verbetering van de waterkwaliteit voorop. Door het opleggen van strengere bemestingsnormen, afhankelijk van gemeten nitraatresiduwaarden die vooropgestelde drempelwaarden niet mogen overschrijden, worden van onze land- en tuinbouwers belangrijke inspanningen gevraagd. Voor een aantal teelten wordt het een moeilijke evenwichtsoefening om de productie en kwaliteit op een aanvaardbaar niveau te houden in combinatie met de gestelde normen van MAP4.

Om de landbouwsector te ondersteunen bij de toepassing van het nieuwe MAP in de bedrijfsvoering en om de betrokkenheid van de sector bij het streven naar een verbetering van de waterkwaliteit te vergroten, werden samen met de minister bevoegd voor Leefmilieu financiële middelen vrijgemaakt voor een flankerend mestbeleid. Globaal genomen is het beleid gebaseerd op drie pijlers: onderzoek, voorlichting en sensibilisering. Meer concreet wordt het flankerend mestbeleid ingevuld met volgende acties:

- oprichting van het Onderzoeks- en Voorlichtingsplatform Duurzame Bemesting. Het platform is verantwoordelijk voor de inventarisatie van prioritaire onderzoeknoden en het uitwerken van een onderzoeksstrategie met vertaling naar de praktijk. De resultaten van het onderzoek moeten enerzijds kennishiaten bij de duurzame bemesting opvullen en dienen anderzijds voor de onderbouwing van het huidige en toekomstige mestbeleid. In 2012 zal het platform advies geven over de door de VLM toe te wijzen projecten voor de prioritaire onderzoeksthema's in het kader van de afspraken met de EU. Het demo-onderzoek moet de landbouwers sensibiliseren en begeleiden om te werken binnen de nieuwe bemestingsnormen.
- De praktijkcentra zijn de ideale partners om onze land- en tuinbouwers te helpen zo goed mogelijk om te gaan met de nieuwe bemestingsnormen die opgelegd werden in het kader van MAP IV. Het Coördinatiecentrum Voorlichting en Begeleiding Duurzame Bemesting (CVBB vzw) krijgt deze rol toebedeeld. Het coördinatiecentrum heeft een dubbele taak: enerzijds overleg en financiering van praktijkcentra voor hun taken op het vlak van individuele begeleiding van bedrijven en bemestingsadviezen en anderzijds oprichting, begeleiding en stimulering van gebiedsgerichte waterkwaliteitsgroepen.
- lancering van een nieuwe oproep voor demonstratieprojecten duurzame bemesting. De geselecteerde projecten zullen hoofdzakelijk hun uitwerking vinden in 2012 en 2013. De projecten moeten kaderen in een van de volgende thema's:
 - demonstratie van nieuwe en verbeterde inzichten op het vlak van bemesting of van andere teeltmaatregelen
 - demonstratie van nieuwe bemestingssystemen opgenomen in de MAP-regelgeving
 - bodembeheer in functie van de normen opgenomen in MAP IV
 - restproducten en MAP IV

De toewijzing van de projecten gebeurt in het najaar.

3.1.4 Co-existentieregeling genetisch gewijzigde gewassen (Sleutelproject 17.7)

Nu alle uitvoeringsbesluiten (algemene regels, specifieke regels voor maïs, aardappel en suikerbiet, en de benoeming van de co-existentiecommissie) in werking zijn en de verplichte opleiding voor ggo-telers vorm gekregen heeft, zal in 2012 vooral werk gemaakt worden van de verdere praktische omzetting van de regelgeving. Daarnaast is er de opvolging en afronding van de aanmelding bij de Europese Commissie van het compensatiefonds als staatssteunregeling. Een Europese goedkeuring is nodig voordat het fonds toekomstige schadevergoedingen zal kunnen uitbetalen.

Het overleg met Wallonië en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest om de co-existentie in de grensgebieden op een praktisch haalbare en niet-discriminerende manier te regelen, werd al eind 2010 opgestart en zal in 2012 verder lopen met het oog op een consolidatie van de afspraken in een samenwerkingsakkoord. De afronding van een gelijkaardig overleg en een overeenkomst wordt ook met Nederland nagestreefd.

De veldproef met Phytophthora-resistente aardappelen zal in het teeltseizoen 2012 door het ILVO herhaald worden. De globale doelstelling van de veldproeven is om na te gaan of de via transgenese ingebouwde Phytophthora-resistentie kan bijdragen tot een duurzame aardappelteelt. Met het oog op een effectieve uitvoering van het co-existentiebeleid zal de bestaande evaluatiebepaling in het decreet worden aangepast, zodat twee jaar nadat een eerste GGO-gewas is uitgezaaid of aangeplant, een globale evaluatie van het decreet zal worden doorgevoerd.

3.1.5 Boeren op een Kruispunt

De werking van Boeren op een Kruispunt zal op een intensieve manier worden verdergezet.

De voorbije jaren werd de land- en tuinbouwsector geconfronteerd met verschillende crisissen. De grondstoffencrisis trof de intensieve veehouderij, de energiecrisis de glastuinbouw en de zuivelcrisis de melkveehouderij. Die crisissen blijven voelbaar in alle subsectoren van de land- en tuinbouw. Het duurt jaren voordat bedrijven een conjunctureel verlies kunnen goedmaken.

In een periode van vier jaar hebben 862 bedrijven in moeilijkheden zich aangemeld bij de vzw Boeren op een Kruispunt. In 2010 waren er 58 aanmeldingen van melkveebedrijven, 48 van vleesvarkensbedrijven, 40 van zeugenbedrijven en 13 van glastuinbouwbedrijven. In dezelfde periode heeft de vzw tijdens preventievergaderingen minstens 7.000 land- en tuinbouwers geïnformeerd over de ervaringen en gevonden oplossingen.

In veel gevallen kan Boeren op een Kruispunt de adviesvragers en hun gezin weer op de rails zetten door hun bedrijfsproblemen ter harte te nemen en mee te zoeken naar een oplossing. Door daarnaast ook de persoonlijke verwachtingen aan te passen aan de concrete mogelijkheden, geeft de vzw de land- en tuinbouwer weer de moed ondernemer te zijn en te blijven. Het belang van de vzw Boeren op een Kruispunt blijft niet beperkt tot gunstige effecten voor het individu. Door zorgen en problemen van mensen ter harte te nemen, voorkomt men ook ongewenste uitwassen voor het gezin, voor de sector en zelfs voor de hele maatschappij.

Aangezien extra inspanningen noodzakelijk blijven, zal de werking van Boeren op een Kruispunt in 2012 intensief voortgezet te worden, met dezelfde subsidiëring door de Vlaamse overheid.

3.1.6 Zorgboerderijen

Verbreiding naar sociale activiteiten is binnen de landbouwpraktijk niet onmiddellijk voor de hand liggend. Toch heeft een landbouwbedrijf een aantal troeven die het mogelijk maken om binnen de landbouwbedrijfsvoering een zorgtaak te integreren. De landbouw neemt met de integratie van zorg op het bedrijf een unieke rol op met een belangrijke sociale meerwaarde voor de maatschappij.

Sinds 2005 kunnen landbouwers voor zorgactiviteiten een subsidie ontvangen van 40 euro per dag. De cijfers tonen aan dat de landbouwsector die geboden kans aangrijpt: in 2010 zorgden al 397 landbouwers voor bijna 35.000 zorgactiviteiten, waaraan een subsidie gekoppeld was van iets meer dan 1 miljoen euro. Ook in 2011 zet deze positieve trend zich nog steeds voort, waarbij een budget van 1.350.000 euro beschikbaar is voor de subsidiëring. In totaal zijn er in Vlaanderen nu al 515 landbouwbedrijven die ooit een zorgactiviteit hadden op hun bedrijf. Er wordt van uitgegaan dat de positieve trend zich in 2012 doorzet.

In het kader van administratieve vereenvoudiging zal in 2012 het beheer van de subsidiemaatregel geïntegreerd worden in het e-loket. Op die manier zal een aanzienlijke administratieve vereenvoudiging worden gerealiseerd. In 2012 zullen we ook onderzoeken hoe een verdere verankering van zorgboerderijen in het zorglandschap te realiseren valt.

3.1.7 Wijnbouw in opmars

De wijnbouwsector in Vlaanderen is de kinderschoenen ontgroeid en heeft het potentieel om uit te groeien tot een stevige tak binnen de Vlaamse land- en tuinbouw. Daarom zal voor de eerste maal en in nauw overleg met de sector een beleid worden uitgewerkt voor deze subsector.

De wijnbouw is in Vlaanderen de kinderschoenen ontgroeid. Cijfers van de FOD Economie – Economische Inspectie geven aan dat het wijnbouwareaal in België 98 ha beslaat en dat de wijnproductie 315.332 liter bedraagt. Het merendeel van de productie gebeurt in Vlaanderen, waar 59 producenten actief zijn. 40 ervan produceren wijn met een gecontroleerde oorsprongsbenaming of

beschermd geografische aanduiding. De sector heeft het hobbyisme achter zich gelaten. Zo investeren wijnboeren in kwaliteit en productiemateriaal en kiezen ze ervoor zich voltijds met hun vak bezig te houden. Het opleidingscentrum Syntra organiseert in Gent een opleiding wijnbouwer-wijnmaker, waarvan de eerste lichting in 2011 is afgestudeerd. Klimatologische verschuivingen maken onze seizoenen bovendien aantrekkelijker voor de wijnbouw, want Vlaanderen ligt nu net op de grens van waar wijnbouw mogelijk is (de 50ste breedtegraad).

In Vlaanderen zijn er sinds 1997 vier officiële Gecontroleerde Oorsprongsbenamingen of appellaties gecreëerd naar Europees model, namelijk Hagelandse wijn, Haspengouwse wijn, Heuvellandse wijn en Vlaams mousserende kwaliteitswijn. Daarnaast werd een erkenning voor Vlaamse landwijn toegekend als beschermd geografische aanduiding. Zowat 90% van de Vlaamse wijnen is witte wijn. Druiven voor witte wijn kunnen doorgaans sneller geoogst worden, waardoor deze druivensoorten beter geschikt zijn voor ons klimaat. 15 variëteiten druiven zijn toegelaten. De belangrijkste zijn Müller-Thurgau, Chardonnay en Pinot noir, maar ook Dornfelder, Optima, Kerner, Pinot blanc en Pinot gris komen voor.

Op korte termijn wordt overleg gepland met de sector met het oog op het integreren van de druiventeelt in de werking van de Vlaamse praktijkcentra, bijvoorbeeld door het opzetten van waarnemingen- en waarschuwingssystemen. Ook zal met VLAM bekeken worden hoe de promotie van de Vlaamse wijnen een extra impuls kan krijgen.

3.1.8 Rondetafel bijensector

Voortbouwend op de rondetafel bijen en de discussies in het Vlaams Parlement zullen maatregelen genomen worden om de weerbaarheid van het bijenbestand te verhogen.

Vlaanderen telt volgens cijfers van de FOD Economie in 2010 163 landbouwbedrijven met bijenteelt. Ze zijn goed voor 2.262 kasten in productie. Daarnaast zijn er naar schatting zo'n 5000 hobby-imkers.

De bijensector in Vlaanderen staat, zoals elders in Europa en in de wereld, sterk onder druk door de uitzonderlijke bijensterfte van de afgelopen jaren. Hoewel er over de precieze oorzaken nog geen eenduidigheid is, wordt algemeen aangenomen dat een samenspel van diverse factoren aan de basis ligt van het probleem. Wetenschappers in Vlaanderen noemen twee factoren die er uitspringen: enerzijds de besmetting met de Varroa-mijt, een schadelijke parasiet, en anderzijds de verminderde aanwezigheid van geschikt voedsel voor de bijen, veelal door een verminderde biodiversiteit.

Op 30 mei 2011 vond een rondetafel plaats over de 'verdwijnproblematiek' in de bijensector. Aan de rondetafel namen vertegenwoordigers deel van de Vlaamse imkersverenigingen, van de universiteiten, van onderzoek- en praktijkinstellingen en van de provincies. De aanleiding was de mededeling van de Europese Commissie over de problematiek van de gezondheid van bijen, die besproken werd op de Europese Landbouwrap van 17 mei 2011. Op de rondetafel passeerden de maatregelen de revue die op dit moment zowel op Europees als op Vlaams niveau worden genomen om de problematiek van de verhoogde bijensterfte beter in kaart te brengen en aan te pakken.

In het verlengde van de inspanningen die de provincies en de Vlaamse overheid nu al nemen om het aanbod van geschikt voedsel voor het bijenbestand te verhogen, zullen een aantal extra maatregelen genomen worden om de biodiversiteit in het agrarisch gebied te verhogen. Zo wordt er vanaf 2012 4 miljoen euro uitgetrokken voor het inzaaien van groenbedekkers. Met de vertegenwoordigers van de bijensector en de Leefmilieuadministratie werd bekeken welke groenbedekkers het meest 'bijvriendelijk' zijn om in te zaaien.

3.2 Ruimte voor landbouw

3.2.1 Afbakening van de agrarische en natuurlijke structuur

Sinds 2010 verloopt de afbakening van de agrarische en natuurlijke structuur (AGNAS) volgens een nieuwe aanpak. Er is een intense participatie van alle actoren en het is de bedoeling dat er voor iedere 6 ha landbouwgebied die bestemd wordt, 1 ha extra natuur- of bosgebied bijkomt. Het beleidsdomein Landbouw en Visserij tekent in een planningsteam met de andere beleidsdomeinen Ruimtelijke Ordening, Onroerend Erfgoed en Leefmilieu aan de ruimtelijk uitvoeringsplannen (RUP's). Daarvoor werkt het beleidsdomein Landbouw en Visserij ook een methodiek van een te voeren landbouwonderzoek uit. Centraal in de nieuwe aanpak staat een sterk overlegmodel met de lokale besturen en landbouw- en natuurorganisaties vanaf de beginfase om tijdens het RUP-proces draagvlak te creëren. De formele goedkeuringsprocedure met het voorontwerp en met het ontwerp in openbaar onderzoek zullen dan vlotter verlopen.

3.2.2 Glastuinbouwbedrijvenzones

De ontwikkeling van clustermogelijkheden voor glastuinbouwbedrijven biedt potentieel voor samenwerkingsvormen zowel binnen de sector als met partners buiten de sector. Dankzij bundeling en clustering in agrarische bedrijvenzones valt er een grotere efficiëntie te realiseren wat betreft onder meer rationeel gebruik van de versnipperde ruimte, ontwikkeling van nuts- en weginfrastructuur, energie, opvang van hemelwater en buffering, spui- en afvalwaterbehandeling, landschappelijke inkleding en mobiliteit. Clustering zal ook bijdragen tot de realisatie van de klimaatdoelstellingen van de sector. Gezien de ruimtelijke impact dient een en ander steeds in overleg te gebeuren met de plaatselijke actoren om voldoende draagvlak te vinden, zowel als het gaat om keuze van de locaties als op het vlak van de ontwikkelingsvorm van de clusterzones.

Actueel zijn de RUP's van drie glastuinbouwprojecten (Deinze, Oudenburg en Roeselare) goedgekeurd. In Deinze is gestart met de ontwikkeling. Verder worden lopende en nieuwe projecten ondersteund in Sint-Katelijne-Waver (macrozone, glastuinbouwbedrijvenzones), Hoogstraten (macrozone, glastuinbouwbedrijvenzones), Roeselare (macrozone) en Beveren / Melsele (glastuinbouwbedrijvenzone), waarvan de voorstudies (ruimtelijk, plan milieueffectrapportage, haalbaarheid, etc.) werden afgerond of opgestart. Het beleidsdomein Landbouw en Visserij zal ook andere projecten op gewestelijk, provinciaal en gemeentelijk niveau verder opvolgen en, waar mogelijk ondersteunen.

3.2.3 Flankerend landbouwbeleid

De mogelijkheden voor flankerend landbouwbeleid bij grote infrastructuurprojecten zullen geïntegreerd worden in het in voorbereiding zijnde nieuwe decreet landinrichting dat ook door de minister voor Leefmilieu mee ingediend zal worden.

3.3 Afstemming met water en natuur

Het realiseren van de gunstige staat van instandhouding van Europees beschermde habitats en soorten is een Europese verplichting als uitvoering van de Habitat- en Vogelrichtlijn.

Het instandhoudingsdoelstellingenproces (IHD-proces) zal een ruimtelijke impact hebben door de toename aan natuur die gerealiseerd zal worden om een gunstige staat van instandhouding te bereiken. De instandhoudingsmaatregelen zullen ook mogelijke gebruiksbeperkingen opleggen aan of (bijkomende) inspanningen vragen van de land- en tuinbouw. Het proces biedt echter mogelijk ook kansen voor de land- en tuinbouw in de vorm van vrijwillige afspraken over natuurgericht beheer en voor het leveren van (blauw-) groene diensten.

Net als in 2011 wordt het IHD-proces verder actief opgevolgd. Voor elk S-IHD rapport (specifieke instandhoudingsdoelstellingen per speciale beschermingszone) wordt er een advies geformuleerd vanuit landbouwkundig standpunt. Het beleidsdomein Landbouw en Visserij streeft hierbij naar het bereiken van de gunstige staat van instandhouding met een minimum aan impact op de Vlaamse landbouw en door middel van een efficiënt ruimtegebruik. De relatie en afstemming van het IHD-proces met het afbakeningsproces van de agrarische en natuurlijke structuur wordt nauw opgevolgd. Er wordt actief geparticipeerd aan het overleg over de passende beoordeling en over het bereiken van de doelstellingen met voldoende kansen en ondersteuning voor de getroffen landbouwers.

4 Duurzame landbouw in een duurzame economie

4.1 Landbouwbeleid draagt bij tot duurzame ontwikkeling

4.1.1 Strategie Duurzame Ontwikkeling

In het kader van de Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling, hebben een aantal stakeholders het initiatief genomen om een verkenning te doen om een transitieproces voor het landbouw-voedselsysteem uit te tekenen.

Voor de Vlaamse Regering is de transitie naar een groene economie een belangrijk speerpunt. Om het bestaande overheidsinstrumentarium daarnaar te oriënteren, zet de regering zowel binnen de uitdieping van Vlaanderen in Actie (ViA) als binnen de tweede Vlaamse strategie voor duurzame ontwikkeling (VSDO) in op verschillende transitieprocessen. Transitieprocessen kenmerken zich door hun langetermijnperspectief, hun multi-actorenbeleid met verschillende stakeholders, het belang van het leerproces en het feit dat de overheid mee participeert in het proces in plaats van het voortouw erin te nemen.

Om de duurzaamheid van de landbouwproductie en voedselconsumptie op lange termijn te garanderen, zal in 2011 en 2012 een transitieproces van start gaan in overleg met en tussen stakeholders. Dat transitieproces zal verhelderen hoe de Vlaamse land- en tuinbouw en agrovoedingssector op een duurzame wijze tegen 2050 kan bijdragen aan het streven naar regionale (cq. Europese) voedselsystemen in een gesloten kringloop en hoe ze in dat kader hun troeven in de toekomst maximaal kunnen benutten. De uit het proces ontstane visie moet de weerbaarheid van het landbouw-voedselsysteem verbeteren zodat het systeem een duurzaam antwoord kan bieden op de uitdagingen waarvoor het staat. Het landbouw-voedselsysteem zal zo actief kunnen bijdragen aan de realisatie van een Vlaamse groene economie.

4.1.2 Voedselverlies en –verspilling

Het in 2010 opgestarte beleid inzake voedselverliezen en voedselverspilling wordt verder uitgebouwd op de eerste studieresultaten die tegen eind 2011 verwacht worden.

Uit recent onderzoek van de FAO blijkt dat één derde van de wereldwijde voedselproductie het bord van de consument niet bereikt. Over heel de keten, van productie tot en met consumptie, gaat 1,3 miljard ton eetbaar voedsel verloren of wordt het verspild terwijl één miljard mensen geen voldoende toegang tot voedsel hebben en de wereldbevolking zal aangroeien tot 9 miljard mensen in 2050. Voedselverlies zorgt niet enkel voor een ethisch probleem, maar heeft ook zware ecologische en economische gevolgen. Voedselverlies heeft over de hele levenscyclus heen een zware milieu-impact en de kosten van verlies in de keten en bij de consument kunnen tot in de miljarden euro's oplopen. Waar het verlies van voedsel niet te vermijden is, moeten reststromen een zo hoog mogelijke valorisatie krijgen. Er is nood aan onderzoek om voedselverlies in Vlaanderen te kwantificeren, de oorzaken bloot te leggen en haalbare acties naar voren te schuiven. Iedereen heeft zijn verantwoordelijkheid in dit verhaal: beleidsmakers, ketenactoren en de consument.

Zoals aangekondigd in een mededeling op 1 april 2011 aan de Vlaamse regering werd op initiatief van de minister-president een interdepartementale werkgroep voedselverlies en –verspilling opgericht waar vertegenwoordigers van de verschillende beleidsdomeinen informatie uitwisselen en hun werkzaamheden afstemmen.

Hiermee sluit Vlaanderen aan bij de voorlopers binnen de EU en de huidige werkzaamheden van de Europese Commissie. Binnen het kader van Vlaanderen in Actie speelt het tegengaan van voedselverlies een rol in het verduurzamen van de landbouw- en voedselproductie en –consumptie. In

het najaar publiceert het Departement Landbouw en Visserij een eerste rapport over de problematiek met een inventarisatie van verlies in de landbouw.

Het OVAM-project “Voedselverlies in ketenperspectief” moet met de hulp van ketenactoren het voedselverlies in de keten in Vlaanderen in kaart brengen. De resultaten zullen midden 2012 beschikbaar zijn.

4.1.3 VLAM-charter Duurzame Ontwikkeling

Met de ondertekening van een charter duurzame ontwikkeling zal VLAM zijn werking heroriënteren in de richting van meer duurzame voedselkeuzes.

Op 14 oktober 2011 is het VLAM-charter ‘Duurzame Ontwikkeling’ ondertekend. VLAM engageert zich in dit charter om in zijn werking en communicatie bijzondere aandacht te hebben voor duurzame consumptie- en productiepatronen. Hiervoor wordt een langetermijncommunicatiestrategie en – actieplan ontwikkeld. Om het idee van duurzame consumptie concreter te maken zal het ‘Lekker van bij ons’-concept de consument oriënteren in de richting van meer duurzame voedselkeuzes. Lokale en seizoensproducten, een gezond, evenwichtig en gevarieerd voedingspatroon, kwaliteitslabels en producten van bij ons die tot stand komen met respect voor milieu en dierenwelzijn, voedselveiligheid, korte keten en het minder verspillen van voeding zullen daarbij aan bod komen

4.2 Plattelandsontwikkeling

4.2.1 Agroforestry

Inspeland op de aangekondigde vergroeningsverplichtingen in het hervormde GLB na 2013 wil de Vlaamse overheid de mogelijkheden van agroforestry binnen de Vlaamse land- en tuinbouw verder verkennen.

Agroforestry behelst boslandbouwsystemen, vormen van grondgebruik waarbij de teelt van bomen gecombineerd wordt met landbouw of veeteelt op dezelfde grond. Om een versnelde introductie van agroforestry in Vlaanderen te realiseren, kunnen landbouwers vanaf het najaar van 2011 subsidie ontvangen. Die subsidie bedraagt maximaal 70% van de gemaakte aanplantkosten. Door de integratie van de subsidie in de verzamelaanvraag wordt de administratieve last voor de landbouwer zo klein mogelijk gehouden. Tot 2013 wordt voor de maatregel een budget uitgetrokken van 250.000 euro Vlaamse middelen en 250.000 euro uit het Europese Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO).

4.2.2 Ondersteuning en promotie voor erkende voedselkwaliteitsregelingen

Erkende voedselkwaliteitsregelingen krijgen extra kansen om zich te onderscheiden in de markt.

Ook voor de ondersteuning van deelname aan Europees erkende voedselkwaliteitsregelingen is een wijziging van het PDPO ingediend en goedgekeurd. De wijziging, die vanaf 2011 in werking treedt, omvat drie maatregelen:

- Landbouwers die voldoen aan de voorwaarden voor biologische productie en dus onder controle staan, kunnen gedurende maximaal 5 opeenvolgende jaren een tegemoetkoming in de controlekosten ontvangen. De tegemoetkoming bedraagt 80% van de controlekosten, met een maximum van 1.000 euro.
- Landbouwers die voldoen aan een lastenboek voor een Beschermd Oorsprongsbenaming of Beschermd Geografische Aanduiding, kunnen ook gedurende maximaal 5 opeenvolgende jaren een tegemoetkoming in de controlekosten ontvangen. De tegemoetkoming bedraagt 120 euro per producent. In Vlaanderen gaat het specifiek om producenten van de Vlaams-Brabantse tafeldruif en het Brusselse grondwitloof.

- Tot slot kunnen producentengroeperingen voor promotieacties rond Beschermd Oorsprongsbenamingen of Beschermd Geografische Aanduidingen een subsidie ontvangen. De subsidie bedraagt maximaal 70% van de gemaakte kosten.

Met die drie maatregelen wordt de landbouwer enerzijds gestimuleerd om de overgang te maken naar een kwalitatief hoogwaardige productie en anderzijds wordt hij geholpen om de consument te informeren over zijn kwaliteitsvolle producten. Daarvoor wordt jaarlijks een budget vrijgemaakt van 171.000 euro, waarvan 51.300 euro gefinancierd wordt uit het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling en 119.700 euro uit de Vlaamse begroting.

4.2.3 Tussentijdse evaluatie PDPO II en jaarverslag 2010

De uitvoering van PDPO II zit op schema. De beschikbare Europese middelen worden maximaal ingezet.

Uit de tussentijdse evaluatie, die einde 2010 verscheen, en het jaarverslag 2010 blijkt dat de financiële uitvoering van het Vlaams programma voor plattelandsontwikkeling 2007-2013 (PDPO II) algemeen goed op schema zit. Tijdens de eerste vier jaar werd er 426,7 miljoen euro gespendeerd. Dat komt neer op zo'n 60% van het geplande budget voor de volledige programmaperiode. Aan as 1 (verbetering van het concurrentievermogen van de landbouwsector) werd in de voorgaande jaren 62% van het voor die as geplande budget uitgegeven, aan maatregelen binnen as 2 (verbetering van het milieu en het platteland) 61%, voor as 3 (leefkwaliteit op het platteland en diversificatie van de plattelandseconomie) was dat 47% en binnen as 4 (Leader) 20%. De lagere cijfers voor as 3 en as 4 zijn procedureel van aard.

In 2010 heeft Vlaanderen voor het eerst uitgaven gedaan in het kader van het Health Check-programma en het Economisch Herstelplan. Europa trok met beide programma's extra middelen uit voor de prioriteiten hernieuwbare energie, klimaat, waterbeheer, biodiversiteit en herstructurering van de zuivelsector. In totaal ging daar in Vlaanderen 10,3 miljoen euro overheidssteun naartoe.

Met de mid term evaluatie werd naar de impact van het PDPO II gepeild. De competitiviteit van de landbouwsector blijkt vooral te worden gestimuleerd door de investeringsmaatregelen. Voor andere maatregelen is dit effect beperkt meetbaar (bijvoorbeeld opleiding) of nog niet vast te stellen (bijvoorbeeld bedrijfsadviessysteem). De investeringen zorgen ook voor het behoud van tewerkstelling en toegevoegde waarde in aanverwante sectoren. Ook op vlak van milieu gaat een duidelijk positieve impact uit van de perceelsgebonden agromilieumaatregelen en de milieugerichte VLIF-investeringen. PDPO II draagt bij tot een verbetering van de biodiversiteit en een opwaardering van cultuurlandschappen. Er zijn echter op dit moment nog onvoldoende meetgegevens beschikbaar om deze verbetering te veralgemenen tot alle acties van het PDPO. Ten derde wordt via as 3, en dan vooral via de maatregelen 'basisvoorzieningen voor economie en bevolking' en 'dorp-skernvernieuwing', onmiskenbaar een bijdrage geleverd aan de levenskwaliteit op het platteland en de diversificatie van de plattelandseconomie. Een vierde doelstelling ten slotte is het bevorderen van een meer geïntegreerde aanpak van plattelandsontwikkeling in Vlaanderen. Dat wordt bewerkstelligd door de totstandkoming van partnerschappen over de sectoren heen en de werking van Plaatselijke Groepen (Leader) met vertegenwoordiging van alle plattelandsactoren. Deze laatste blijven echter micro-effecten, die nog weinig doorsijpelen in de reguliere bestuurspraktijk.

4.2.4 Voorbereiding PDPO III (Sleutelproject 19.1)

De Vlaamse landbouwadministratie is de voorbereidingen gestart met het oog op de opmaak van een nieuw PDPO III.

In het najaar van 2011 plant de Europese Commissie de communicatie over haar voorstellen voor de verordening van het Europese Parlement en de Raad inzake plattelandsontwikkeling voor de programmaperiode 2014-2020.

In eerste instantie zal nagaan worden of het voorstel in lijn is met de resolutie van het Vlaams Parlement over het toekomstige Europese landbouwbeleid. Tegelijkertijd zal het voorstel van de Commissie worden bestudeerd vanuit het Vlaamse standpunt over de Commissievoorstellen rond het Meerjarig Financieel Kader en de voorstellen over de EU-2020-prioriteiten die vanaf medio 2011 worden meegedeeld. Daarnaast zal de uitvoerbaarheid van het Commissievoorstel rond plattelandontwikkeling besproken worden binnen het Uitvoeringscomité PDPO II.

Tijdens de periode van standpuntvorming worden de Vlaamse stakeholders en het grote publiek op diverse manieren geïnformeerd. In februari 2012 organiseert het Vlaams Ruraal Netwerk twee consultatiedagen voor het brede publiek. Eén dag zal focussen op de landbouwsector zelf, inclusief de agrovoedingsketen en de geleverde groene en blauwe diensten. Op de andere dag zijn de actoren op het platteland uitgenodigd voor een discussie rond hun noden. Via die consultatiedagen hopen we een gedragen overzicht te krijgen van de knelpunten en noden van de sectoren en het middenveld.

Het is mijn bedoeling om binnen de Vlaamse regering tot afspraken te komen om, vanuit efficiëntie oogpunt, de EU-steun in het kader van PDPO III voor te behouden voor maatregelen van substantiële omvang.

4.3 Dierenwelzijn

De Vlaamse overheid blijft belangrijke inspanningen leveren op het vlak van dierenwelzijn. In het bijzonder wat de huisvesting van leghennen en zeugen betreft, de castratieproblematiek bij biggen en de inteelt bij honden.

Zowel voor leghennenbedrijven als voor zeugenbedrijven komen de deadlines voor de omschakeling naar diervriendelijkere huisvestingsvormen dichtbij. De deadlines verstrijken op 1 januari 2012 (legghennen) en 1 januari 2013 (zeugen).

In België zijn er ongeveer 300 leghennenbedrijven, waarvan twee derde zich in Vlaanderen bevindt. Anno 2011 zijn bijna 60% van die bedrijven geheel of gedeeltelijk omgeschakeld, deze bedrijven huisvesten bijna 50% van de hennen. Van de 40% bedrijven die nog niet omgeschakeld zijn, zal een deel dat alsnog doen, de rest zal stoppen met de leghennenhouderij.

In Vlaanderen zijn er ongeveer 3.700 zeugenhouders. Op basis van een steekproef wordt geschat dat er in 2011 36% geheel of gedeeltelijk omgeschakeld is en 13% concrete plannen heeft om dat op korte termijn te doen (ILVO). Dat houdt in dat de helft van de bedrijven nog niet omgeschakeld is en ook geen concrete plannen in die richting heeft. Van die bedrijven is iets meer dan 40% nog van plan om te schakelen (zonder dat er al concrete plannen zijn), bijna een kwart stopt met zeugen en gaat door in de vleesvarkens, 17% stopt met varkens, 11% gaat op pensioen en 5% twijfelt nog.

Sinds de lancering van de Europese Richtlijnen (1999 bij de leghennen en 2003 bij de zeugen) zijn diverse voorlichtingsactiviteiten georganiseerd met betrekking tot de inhoud van de wetgeving en de praktische invulling daarvan. Dat gebeurde zowel door de voorlichting binnen het beleidsdomein Landbouw en Visserij als door de partners binnen het huidige Praktijkcentrum Varkens en het huidige Praktijkcentrum Pluimvee.

In 2012 rondt ILVO de praktijkstudie over alternatieven voor het onverdoofd chirurgisch castreren van varkens af. Op 20 varkensbedrijven werden 4 alternatieven vergeleken met de gangbare praktijk van het onverdoofd chirurgisch castreren. Het is opmerkelijk dat meerdere medewerkende varkenshouders na de ervaring met de vier alternatieven een andere mening en voorkeur hebben dan vóór de uitvoering van de proef. Het alternatief dat de voorkeur geniet, blijkt individueel verschillend te zijn en hangt af van de bedrijfsomstandigheden.

Om erfelijke aandoeningen bij honden te voorkomen, zal er gewerkt worden op meerdere fronten. Voor kwekers en houders wordt een sensibiliserings- en voorlichtingscampagne opgezet. Voor rasverenigingen en keurmeesters zal de problematiek in detail worden belicht in workshops. Met de

stamboeken wordt gewerkt aan de wederzijdse erkenning van certificaten en uitgevoerde testen en een gezamenlijk beleid ter voorkoming van erfelijke aandoeningen bij rashonden door het vastleggen van de maximale inteeltgraad per ras en door het bepalen van de erfelijke aandoeningen die voor dat ras bij prioriteit moeten worden vastgesteld. Er wordt een centraal meldpunt uitgebouwd waar erfelijke aandoeningen kunnen worden gemeld, bij voorkeur via de behandelende dierenarts.

Aangezien België bij de hoge gebruikers van antibiotica behoort, werd in een gezamenlijk initiatief tussen de betrokken sectoren en de overheid AMCRA (Antimicrobial Consumption and Resistance in Animals) opgericht. Deze vereniging heeft tot doel de diergezondheid en het dierenwelzijn, alsmede de volksgezondheid te vrijwaren door een duurzaam antibioticumbeleid in de diergeneeskunde in België te verwezenlijken.

In eerste instantie zal een inventaris opgemaakt worden van het actuele antibioticagebruik. Op basis van deze gegevens zal de vereniging nadien adviezen formuleren naar de sector en de overheden. In verband met het antibioticagebruik in de veehouderij en de problematiek van de resistentie is er veelvuldig federaal en Europees overleg geweest.

4.4 Reductie van gewasbeschermingsmiddelen

De veralgemeende toepassing van geïntegreerde gewasbescherming (IPM) tegen 2014 blijft een prioritaire opdracht in het kader van de reductie van gewasbeschermingsmiddelen.

Als gevolg van de Europese richtlijn 2009/128 over het duurzame gebruik van gewasbeschermingsmiddelen moeten een aantal acties ondernomen worden om de richtlijn om te zetten in Vlaanderen.

Voor het beleidsdomein Landbouw en Visserij is de toepassing van de geïntegreerde gewasbescherming voor alle professionele gebruikers tegen 2014 een grote uitdaging. In 2010 ging het project van start en in 2011 stelden de verschillende sectorwerkgroepen een eerste versie van de richtsnoeren geïntegreerde gewasbescherming (IPM) op voor alle plantaardige sectoren. Alle stakeholders zijn in de werkgroep vertegenwoordigd. De richtsnoeren worden geëvalueerd en verder toepassingsklaar gemaakt in overleg met de verschillende werkgroepen. De praktijkcentra moeten hier de nodige ondersteuning aan geven door onderzoek, demonstratie en de verdere uitbouw van monitoringsmethoden en waarschuwingdiensten. Tegen het einde van 2011 moeten de uniforme, evenwaardige richtsnoeren voor de vijf plantaardige sectoren (akkerbouw, groenten in openlucht, groenten onder bescherming, fruitteelt en sierteelt) klaar zijn voor toepassing in de praktijk. Om de richtsnoeren en de principes van geïntegreerde gewasbescherming bij de praktijk bekend te maken zal er in het najaar een voorlichtingscampagne starten met artikelen in de vakpers, publicaties en voorlichtingsvergaderingen.

Volgens de richtlijn moeten de professionele gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen vanaf 2014 beschikken over een kenniscertificaat waardoor ze bewijzen over voldoende kennis van gewasbeschermingsmiddelen te beschikken. In België zal dat certificaat fytolicensie heten en het beheer ervan zal door de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid gebeuren. De basis- en permanente opleiding van de gebruikers valt onder de gewestelijke bevoegdheid. In de naschoolse vorming zal ruime aandacht besteed worden aan de geïntegreerde gewasbescherming, evenals aan andere aspecten die belangrijk zijn voor een correct en duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, zoals de effecten op de gezondheid en het milieu. Specifiek op het milieuvlak worden er bijkomende inspanningen geleverd om de druk, vooral naar oppervlakte- en grondwater, verder te verlagen. Het voorkomen van puntvervuiling en drift, de oorzaak van de aanwezigheid van gewasbeschermingsmiddelen in het oppervlaktewater, zal in alle voorlichtingsacties aan bod komen. In probleemgebieden komen er specifieke acties.

Verantwoord en duurzaam gebruik met algemene toepassing van IPM moet niet alleen leiden tot een lagere druk op het milieu, maar moet ook resulteren in minder resten van gewasbeschermingsmiddelen in of op onze voeding. Het is de ambitie om met een aantal groente- en fruitsoorten te voldoen aan de bovenwettelijke eisen van de markt over de afwezigheid van residu's van gewasbeschermingsmiddelen zonder in te boeten op de kwaliteit van de producten.

4.5 Landbouw en klimaatverandering

4.5.1 Vlaams Klimaatplan: mitigatie en adaptatie (Sleutelproject 19.5)

De Vlaamse landbouwadministratie bereidt zich voor om een belangrijke bijdrage te leveren aan het Vlaams Klimaatplan.

Het Vlaams klimaatplan na 2012 zal voortbouwen op het Vlaams Klimaatplan 2006-2012. Het derde Vlaams Klimaatbeleidsplan zal echter bestaan uit twee afzonderlijke luiken:

- Het Vlaams Mitigatieplan heeft als doel om de uitstoot van broeikasgassen in Vlaanderen tussen 2013 en 2020 te reduceren en zo de klimaatverandering tegen te gaan.
- Het Vlaams Adaptatieplan heeft tot doel Vlaanderen in staat te stellen om de negatieve effecten van de klimaatverandering te verminderen en de positieve effecten effectief te benutten.

Er wordt gewerkt met twee afzonderlijke ambtelijke werkgroepen: een Vlaamse task force Mitigatie en een Vlaamse task force Adaptatie. In de schoot van deze werkgroepen zal het beleidsdomein Landbouw en Visserij informatie leveren over mogelijke, geplande en genomen maatregelen. Hierbij kan de administratie steunen op het voorbereidende werk dat de voorbije twee jaar geleverd werd door de beleidswerkgroep Landbouw en Klimaat waarin het departement, VLAM en ILVO vertegenwoordigd waren.

In vergelijking met 1990 zijn de emissies van broeikasgassen in de primaire sector in 2008 al gedaald met 17%. Dat gebeurde voornamelijk door een afbouw van de veestapel als gevolg van het mestbeleid en het dalende energieverbruik in de glastuinbouw. Na 2008 is deze dalende trend van zowel de broeikasgasemissie als van de veestapel echter gestopt en trad opnieuw een lichte toename op. Met het oog op de concrete verdeling en een kosteneffectieve invulling van de inspanningen over de verschillende niet-ETS-sectoren zullen in het kader van de opmaak van het Vlaamse Klimaatplan in de loop van 2012 concrete maatregelen vastgelegd moeten worden. Ook in het kader van adaptatie aan de veranderende klimatologische omstandigheden moet de Vlaamse landbouw zich op termijn weten te wapenen tegen verschijnselen als meer en langere periodes van droogte, wateroverlast en hogere temperaturen.

Een versterking van het duurzame karakter van de Vlaamse land- en tuinbouw blijft dan ook een belangrijke uitdaging waarbij naast de klimaatthema's ook voldoende aandacht moet worden besteed aan andere duurzaamheidsaspecten met het oog op win-winsituaties. In de loop van 2012 moet het beleidsdomein een maatregelenpakket voorstellen.

4.5.2 Carbon footprint van de Vlaamse veehouderij

Als gevolg van de klimaatverandering is een verdere verduurzaming van de veehouderij in Vlaanderen van prioritair belang. Echter, vooraleer daar voorstellen voor uit te werken, is het nodig om meer kennis te verzamelen over de huidige stand van zaken en is er behoefte aan een robuuste, transparante, maatschappelijk gedragen en op internationale standaarden gebaseerde methode om de koolstofvoetafdruk van enkele producten of productgroepen vanuit een ketenbenadering te bepalen.

De carbon footprint is de totale set van broeikasgasemissies veroorzaakt door een organisatie, dienst of product. De ecologische voetafdruk is een maat voor de totale milieudruk in de vorm van landgebruik, gebruik van biomassa en uitstoot van broeikasgasemissies veroorzaakt door een organisatie, dienst of product. Door het berekenen ervan verkrijgt men gedetailleerde en productspecifieke informatie in elk

stadium van het productieproces en kan er een strategie ontwikkeld worden om de broeikasgasemissies te verminderen, bv. door technologische ontwikkelingen, een beter proces- en productmanagement, koolstofvastlegging, het beperken van verliezen, aangepaste consumptiestrategieën en andere. Verschillende gelijkaardige producten kunnen met elkaar vergeleken worden op basis van hun klimaatvriendelijkheid. De carbon footprint heeft zeker potentieel als communicatie- en marketinginstrument.

In 2011 is daarom de onderzoeksopdracht voor de carbon footprint van de Vlaamse veehouderijproducten uitgevoerd. Daarmee wordt ook tegemoetgekomen aan het advies van de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij (SALV), naar aanleiding van de vraag van minister-president Peeters aan de adviesraad om een bijdrage te leveren voor de Staten-generaal Industrie. In het project wordt gefocust op de koolstofvoetafdruk van rundvlees, varkensvlees en melkproducten.

Omdat de verduurzaming van de veehouderij slechts kan slagen door het engagement van elke schakel in de keten, inclusief de consument, zullen het meetinstrument en de berekeningen transparant zijn en zoveel mogelijk maatschappelijke gedragenheid nastreven. Na de afronding van het studiewerk eind 2011, worden in 2012 de mogelijkheden geanalyseerd voor het omzetten van de uit het onderzoek voortvloeiende kennis en aanbevelingen in een strategie om de voetafdruk te verlagen.

4.6 Landbouwgrondstoffen als bron van energie en biogebaseerde producten

Een biogebaseerde economie is een economie waarin de bouwstenen voor materialen, chemische en andere stoffen en energie afkomstig zijn van hernieuwbare grondstoffen in plaats van fossiele grondstoffen zoals aardolie of afgeleide producten. Een (gedeeltelijke) transitie naar een dergelijke economie kan cruciaal zijn om de grote maatschappelijke uitdagingen aan te pakken (voedselzekerheid, veroudering van de bevolking, stijgende energiebehoefte en –prijzen, etc.) en biedt mogelijk kansen voor concurrentiekracht, welvaart en welzijn. Duurzaamheid, technologie, onderzoek en innovatie zijn daarbij sleutelbegrippen. De biogebaseerde economie heeft betrekking op verschillende sectoren en verschillende beleidsdomeinen.

Landbouw heeft een belangrijke rol te spelen als producent van biomassa. Gezien de grote schaal van en de groeiende aandacht voor het thema in verschillende landen en op het Europese niveau, nam het Departement Landbouw en Visserij het initiatief voor een beleidsdomeinoverschrijdende afstemming op Vlaams niveau. Een en ander werd ondersteund door een mededeling van de Vlaamse Regering (29/04/2011) naar aanleiding van de publieke raadpleging van de Europese Commissie: “Er is een beleidsdomeinoverschrijdende aanpak nodig om de doelstellingen van een biogebaseerde economie succesvol te realiseren. (...) Er zal ook verder regelmatig overleg plaats vinden tussen de betrokken beleidsdomeinen om de ontwikkelingen op diverse vlakken verder op te volgen en waar mogelijk te implementeren.” In het voorjaar van 2012 zal de Europese Commissie een mededeling publiceren. Bedoeling is maximaal de opportuniteiten van dit thema voor Vlaanderen te benutten.

5 Visserij

Vlaanderen wil de visserijsector verder verduurzamen waarbij milieuvriendelijke vistechnieken, energiebesparingen en differentiatie qua doelsoorten sleutelbegrippen blijven.

5.1 Visserij, een sector in beweging

De Belgische zeevisserijvloot bestaat begin 2011 uit 89 vissersvaartuigen met een globale capaciteit van 51.198 kW qua motorvermogen en 15.812 GT wat tonnage betreft. In 2000 waren er in ons land nog 127 vaartuigen actief. De gemiddelde capaciteit is in die periode gestaag toegenomen. In de afgelopen decennia kreeg de visserij af te rekenen met lagere quota, verminderde rentabiliteit en stijgende kosten.

De totale visaanvoer door Belgische vaartuigen is in 2010 goed voor 19.765 ton, wat 3% meer is dan in 2009. 81% ervan wordt aangeland in Belgische havens, waarvan Zeebrugge (55%) nummer één is, gevolgd door Oostende (42%) en Nieuwpoort (3%). De vismijnen van Oostende en Zeebrugge zijn op het einde van 2010 versmolten tot één bedrijf: de Vlaamse Visveiling. Beide vestigingen blijven functioneren als aanvoerhaven voor visserijproducten. In 2012 worden de veilklokken gelijkgesteld en is simultane verkoop in de 3 veilingplaatsen (Zeebrugge, Oostende en Nieuwpoort) gerealiseerd. De aanvoer in vreemde havens gebeurt voor 88% in Nederland, voor 9% in Groot-Brittannië, voor 1,6% in Frankrijk, voor 1% in Duitsland en voor 0,4% in Denemarken. Bijna één derde van de aanvoer in buitenlandse havens bestaat uit schol die integraal in Nederlandse havens wordt aangevoerd en een kwart uit garnalen die ook hoofdzakelijk in Nederland terechtkomen. 82% van de totale aanvoer bestaat uit vissen die dicht bij de bodem van de zee leven, zoals schol en tong.

Belgische vaartuigen realiseren in 2010 in totaal een omzet van 76,3 miljoen euro t.o.v. 68,3 miljoen euro in 2009. Dat is een stijging met 12% en brengt ons weer op het peil van 2008. 85% van de omzet wordt gerealiseerd in Belgische havens. Tong is met 51% van de totale omzet veruit de belangrijkste vissoort voor de Belgische visserijsector. De hoge omzet van tong is ook te danken aan de stijging van de gemiddelde tongprijs met ruim 15% tot 10,54 euro/kg in Belgische havens en 10,94 euro/kg in buitenlandse havens.

De totale aanvoer van de Belgische vaartuigen in Belgische havens is in 2010 het resultaat van 13.972 zeedagen, gespreid over 3.892 reizen. Het gemiddelde aantal zeedagen per zeereis bedraagt dus 3,6 zeedagen. De gemiddelde aanvoer per zeedag bedraagt 1.170 kg, wat 11% hoger is dan in 2009, en de gemiddelde besomming steeg van 3.930 euro/zeedag in 2009 naar 4.730 euro/zeedag in 2010 (+ 20%).

De Vlaamse regering en de Europese Unie willen de visserijsector structureel verduurzamen door investeringssteun en een nationaal strategisch plan. Die structuuraanpassingen moeten de activiteiten van de vloot herconcentreren op meer duurzame vangstmethoden en minder brandstofintensieve methoden. De reders hebben in ruime mate ingespeeld op de vlootaanpassingsregeling van mei 2009, die de reconversie een belangrijke impuls gegeven heeft.

5.2 Europees Visserijfonds

Het Europees Visserijfonds (EVF), ingesteld bij Verordening (EG) Nr. 1198/2006, vormt samen met het Vlaamse Financieringsinstrument voor de Visserij- en Aquacultuursector (FIVA), ingesteld bij decreet van 15 mei 1997, de motor voor de duurzame omschakeling van deze sectoren voor de periode 2007-2013. De initiatieven moeten voldoen aan de doelstellingen van het Belgische Operationeel Programma ("Investeren in duurzame visserij"). Het programma loopt van 2007 tot 2013 en voorziet

in een totaalbedrag van 48,2 miljoen overheidssteun, waarvan 54,4% uit het Europese Visserijfonds. De steunmaatregelen zijn te vervatten in vijf prioritaire zwaartepunten of assen, namelijk:

- aanpassingen aan de visserijvloot, met inbegrip van de crisismaatregelen bij Verordening (EG) nr. 744/2008
- aquacultuur, verwerking en afzet van visserij- en aquacultuurproducten
- maatregelen van gemeenschappelijk belang
- duurzame ontwikkeling van visserijgebieden
- technische bijstand

Medio 2011 werd de tussentijdse evaluatie van het EVF afgerond. De uitvoering werd gecatalogeerd als zeer vlot en succesvol. Eind 2010 was 61% van de totale beschikbare EVF-middelen al toegewezen, waarbij duurzaamheid het sleutelconcept vormde. In de eerste helft van het programma lag de focus voornamelijk op zwaartepunt 1 als gevolg van Verordening 744/2008, die als doel had de vissersvloot versneld te herstructureren. De einddatum voor de administratieve beslissing voor dergelijke initiatieven lag op 31 december 2010. Bijgevolg werd daaraan de absolute prioriteit toegekend en domineerde zwaartepunt 1 het programma ten nadele van de budgettaire ruimte voor de overige assen. Dit effect is het duidelijkst zichtbaar in het financieringsplan, dat tweemaal gewijzigd moest worden. Op 28 juli 2011 werd een derde wijziging aangevraagd om een correcte werking te verzekeren, waarbij respectievelijk 3,9 en 1,5 miljoen euro werden verschoven naar zwaartepunten 1 en 3 en dat vanuit as 2 (-4,4 miljoen euro) en 5 (-1,0 miljoen euro). De tussentijdse evaluatie had as 2 aangeduid voor allocatie wegens de ernstig onderbenutting t.o.v. zijn initiële enveloppe terwijl voor as 5 de enveloppe werd teruggedroefd tot op zijn absolute minimale behoefte. Dat moet leiden tot de optimale benutting van de fondsen gedurende de tweede helft van het programma.

Vanaf 2011 krijgen de zwaartepunten 2, 3 en 4 meer gewicht. Door deze inhaalbeweging zullen deze assen onverminderd hun doelstellingen inlossen ongeacht de initiële vertraging. Aangezien zwaartepunt 1 stelselmatig minder zal wegen op de Vlaamse FIVA-begroting, kunnen, via de lancering van uitgestelde projecten, deze assen een vlotte start nemen.

Onder as 1 worden de langetermijndoelstellingen gericht op verduurzaming en differentiatie voortgezet. Het streefdoel is een bedrijfseconomisch rendabele visserij, gezonde visbestanden en een minimale impact op het milieu. Dat kan via het stimuleren van selectief vistuig en visserijtechnieken die de bodemberoering beperken of de bijvangsten verminderen. Daarvoor is tot maximaal 40% steun beschikbaar, het reguliere percentage onder het EVF aangezien de crisismaatregelen (60%) zijn afgelopen. Deze conversie is absoluut noodzakelijk en moet aangehouden worden, want een duurzame vloot vormt de hoeksteen voor de verdere verduurzaming door de gehele visketen en zijn verwante sectoren heen.

Onder as 2 blijven de mogelijkheden voor duurzame en kwaliteitsvolle aquacultuurproductie behouden. Ook de optimalisatie van de productiemethoden met minimaal energie- en waterverbruik of met een verminderde impact op het aquatisch milieu, komen in aanmerking. Investeringsprojecten in de visverwerkende sector of afzet komen volop aan bod via de “call” of indieningsronde die liep van 1 tot 30 juni 2011. Investeringsprojecten in het kader van de bevordering van de bouw, uitbreiding, uitrusting en modernisering van ondernemingen met het oog op het verbeteren van de sanitaire omstandigheden en het behalen van kwaliteitsnormen zijn subsidiabel. Voor de projectoproep wordt een gesloten enveloppe met een totaal bedrag van 600.000 euro steun besteed. Het maximale steunpercentage bedraagt 20%, maar kan naargelang van de geselecteerde aanvragen verminderd worden.

As 3 bundelt maatregelen van collectief belang. Ook al wordt er extra budget toegewezen aan dit zwaartepunt, toch is het beschikbare budget voor Vlaanderen beperkt t.a.v. de hoeveelheid aan waardevolle initiatieven. Absolute prioriteit wordt gegeven aan projecten die de sector onmiddellijk kan toepassen. Dit geldt dat bv. voor veiligheids- en arbeidspreventie zoals het man-over-boordsysteem. Hierbij wordt op alle vissersschepen een systeem ingebouwd dat een waarschuwing uitzendt wanneer iemand over boord slaat en dat tegelijkertijd ook aanduidt waar die persoon zich bevindt zodat snelle redding mogelijk is.

Voor vissershavens en aanvoerplaatsen geldt dat voor initiatieven die leiden tot een verbeterde prijsvorming en transparantie of voor noodzakelijke voorzieningen. Samenwerking tussen de visveilingen is daarbij een absolute voorwaarde. Voor nieuwe markten en promotiecampagnes ligt de nadruk op kwaliteitsborging, traceerbaarheid en toegevoegde waarde. Duurzaamheid staat hierbij centraal, zodat dat de boost kan leveren voor het goede imago van de Vlaamse visserijsector. Hiermee moeten we onze marktpositie niet alleen uitbouwen maar ook verzekeren in de toekomst.

As 4 staat voor de algemene, duurzame ontwikkeling van de visserijgebieden. Daarvoor werd een plaatselijke groep (PG) opgericht bestaande uit een 30-tal vertegenwoordigers van de socio-economische actoren uit de visserijsector, ngo's en overheidsdiensten. Hun ontwikkelingsstrategie voor het Belgisch kustgebied, goedgekeurd in mei 2011, werkt rond 5 operationele doelstellingen. Jaarlijks zal hiervoor minstens één projectoproep worden gelanceerd. De eerste "call" kwam er op 17 juni 2011 en loopt tot 15 september 2011. Aangezien het de eerste call was, heeft de PG nog steeds zijn volledige budget van 4,4 miljoen euro ter beschikking.

5.3 Visvergunningbesluit

Het Besluit van de Vlaamse Regering van 22 juli 2011 past het beheer visvergunningen aan. Via de introductie van een vangstrechtfactor worden reders die vaartuigen aan de vloot onttrekken, niet bestraft qua vangstrechten. Het principe van maximum 1200 kW blijft behouden. Doch gespreid over een periode van 5 jaar kunnen de reders via sloop tot 300 kW aan de vloot onttrekken en inleveren, terwijl de overeenkomstige vangstmogelijkheden aan hun vaartuig toegevoegd blijft. Dat wordt verwezenlijkt via de introductie van een vangstrechtfactor, die initieel 1 is en na sloop en inlevering van 300 kW voor het grote vlootsegment na 5 jaar tot maximum 1,25 kan leiden.

Dat systeem leidt tot een reductie van de vangstcapaciteit op vlootniveau en dat op sectorinitiatief. Degenen die investeren in de vangstrechtfactor kunnen extra vangstmogelijkheden verwerven. Aangezien de overeenkomstige kW's worden ingeleverd, is er ook een collectief voordeel. De kW-zeedagen limieten zullen minder snel uitgeput raken en tot iets meer dagen op vaartuigniveau aanleiding geven.

In aanvulling op de capaciteitsreductie in het kader van de vlootaanpassingsregeling in 2009 zou de capaciteitsherstructurering via aanpassing van de vangstrechtfactor tot verwezenlijking van de capaciteitsdoelstelling 2015, namelijk een reductie van 22% t.o.v. 2007 in kW en GT, moeten leiden. Daarmee wordt tegemoetgekomen aan de EU-verplichting. Het Visvergunningenbesluit bevat ook de mogelijkheid om het statuut van het kustvisserssegment aan te passen (vraag garnaalvisserij) en om visvergunningen te splitsen.

5.4 Gemeenschappelijk visserijbeleid: hervormingsvoorstellen (Sleutelproject 20.1)

Op 13 juli 2011 lanceerde de Europese Commissie uiteindelijk officieel haar voorstellen voor een nieuw Gemeenschappelijk Visserijbeleid. De besprekingen van de hervormingsvoorstellen in de raadswerkgroepen, zijn gestart onder Pools voorzitterschap en worden in 2012 onder Deens voorzitterschap afgerond. In het najaar van 2011 wordt ook nog een wetgevend voorstel van de Europese Commissie verwacht rond het financiële instrument voor de periode 2014-2020. Ook hier heeft de Vlaamse visserij haar belangen te verdedigen. Het Europees Visserijfonds heeft de voorbije jaren de herwonnen dynamiek in de Vlaamse visserij in volle transitie naar duurzaamheid ten volle ondersteund. De hervormingsbesprekingen van het GVB zouden na 2012 afgerond moeten zijn, waarna Vlaanderen met de omzetting zou moeten kunnen beginnen. Om de dialoog met de belanghebbenden te onderhouden werd op 22 juni 2011 een hoorzitting georganiseerd over de voorlopige voorstellen en aanbevelingen die werden afgeleid uit workshops, seminars en high level

meetings. Op 31 augustus 2011 volgde een toelichting aan de belanghebbenden in Oostende. De belangrijkste wijzigingen die de Europese Commissie voorstelt, zijn:

- het behalen van MSY (Maximum Sustainable Yield ofwel maximale duurzame opbrengst) tegen 2015 voor alle visbestanden
- meer regionalisering om micromanagement op het hoogste politieke niveau in de toekomst te vermijden
- een geleidelijke overgang van het aanlandingsquotumbeheer naar een vangstquotabeheer door een graduele invoer van aanlandingsverplichtingen via een strikt tijds kader
- verplichte invoering van Transferable Fishing Concessions (TFC): het voornaamste doel van de invoering van dit systeem is door een interne herstructurering de vangstcapaciteit beter in overeenstemming te brengen met de vangstmogelijkheden. betere controle door het gebruik van camera's aan boord
- afschaffen van de minimum ophoudprijsregeling en vervangen door tijdelijke opslagmogelijkheden
- waarschijnlijk het definitieve einde van subsidies voor nieuwbouw, aangezien ze in het verleden de overcapaciteit in de Europese vloot nog verder hebben gestimuleerd.

Vlaanderen staat achter het uitgangspunt dat de EU moet streven naar een duurzame visserij. Vlaanderen wil daarom blijven werken met meerjarenplannen en vindt het positief dat de Europese Commissie een kader wil ontwikkelen voor de aquacultuur. Ook ondersteunt Vlaanderen het engagement om de wetenschappelijke basis voor beleidsbeslissingen te verbeteren en hiervoor een betere samenwerking tussen sector en wetenschap te verzekeren.

Vlaanderen stelt zich evenwel vragen bij een aantal maatregelen die voor onze situatie te scherp gesteld lijken te zijn zoals de verdeling van de capaciteitsvermindering over de lidstaten (gezien de voorbije inlevering en de voorbeeldfunctie die Vlaanderen steeds heeft ingenomen) en de invoering van een aanlandingsverplichting. Bij een gemengde visserij, zoals in Vlaanderen, zijn er hiervoor nog te veel onbekende parameters. Daarom pleit Vlaanderen in de eerste plaats voor het aanmoedigen van het gebruik van selectief materiaal en selectieve technieken. Ten slotte lijkt ook de geplande Europese regionalisering problematisch, omdat dat in de praktijk een extra zware opdracht wordt, aangezien Vlaanderen over een kleine vloot beschikt die bovendien actief is in heel wat visgebieden.

5.5 Mariene beschermde gebieden

Ook in ons land is gestart met de aanduiding van mariene beschermde gebieden conform de bepalingen van de EU-Habitatrichtlijnen. Dit behoort tot de bevoegdheid van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu. Op basis van wetenschappelijke gegevens zijn voorstellen met aanduiding van te beschermen gebieden overgemaakt aan de EU. Na de aanduiding zal overleg gepleegd worden met de sector om tot efficiënte maar voor de visserij haalbare maatregelen te komen.

5.6 Aquacultuur

Het kweken van vis, zowel op zee (maricultuur) als aan land (aquacultuur), helpt om de druk op visbestanden te verlagen, en om de zelfvoorzieningsgraad te verhogen. Via proefprojecten in Sint-Niklaas en Beitem wordt praktische kennis opgedaan. De sector is echter erg versnipperd. Daarom wordt een platform voor aquacultuur opgericht rond de draagvlakken beleid, onderzoek en voorlichting om de nodige synergieën op te bouwen en vanuit de overheid de gepaste gerichte interventies te doen ter stimulering van de duurzame aquacultuur.

5.7 Onderzoek over visserij, aquacultuur en mariene ecosystemen

De huidige uitdaging van de hervorming van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid is voor 2012 een grote prioriteit voor het ILVO. Daarom voert het ILVO onderzoek uit naar de mogelijkheden en de impact van de toepassing van totale vangstquota in de visserijsector, het verder terugdringen van de teruggooi, het aspect van de decentralisatie en de duurzame innovatie in de visserijsector en de aquacultuur. Daarnaast zullen de invoering van de kaderrichtlijn mariene strategie en mariene beschermde gebieden en de vernieuwing van de richtlijn voor de gegevensverzameling een invloed hebben op de visserijsector, de aquacultuur en alle andere gebruikers van het mariene ecosysteem. Het ILVO levert een wezenlijke bijdrage aan het onderzoek naar de kosten en de voordelen die dat met zich meebrengt, zowel economisch, sociaal als biologisch.

In 2012 en de daaropvolgende jaren werkt het ILVO verder samen met de visserijsector en met alle stakeholders van het mariene ecosysteem, waarbij voortdurend naar synergieën gezocht wordt.

6 De landbouwadministratie, efficiënt en doeltreffend

6.1 Vervroegde toekenning van subsidies eerste pijler van het GLB

De inspanningen op het vlak van administratieve vereenvoudiging waarbij het e-loket een zeer belangrijke rol speelt worden onverminderd verder gezet.

In het kader van de anti-crisismaatregelen werd voor de steunaanvragen 2010 gebruik gemaakt van de mogelijkheid om vervroegd voorschotten uit te betalen voor de bedrijfstoelage (voor een beperkt aantal landbouwers) en de zoogkoeienpremie. Voor de bedrijfstoelage werd aldus op 20 oktober 2010 een voorschot van 50% uitbetaald aan een welbepaalde groep van landbouwers. Voor de zoogkoeienpremie werd op 20 oktober 2010 een voorschot van 80% (i.p.v. 60%) uitbetaald. Voor de slachtpremie kalveren werd op 30 november 2010 een voorschot van 80% (i.p.v. 60%) uitbetaald voor aanvragen die werden ingediend tot en met 30 juni 2010. Het resterende saldo en de andere steunmaatregelen werden later uitbetaald (zie tabel). Onderstaande tabel geeft het aantal landbouwers, het uitbetaalde bedrag en de datum van betaling.

Premie – campagne 2010	Aantal landbouwers	Totaal bedrag (euro)	Datum betaling
Zoogkoeienpremie (voorschot)	4.293	19.872.190	20 oktober 2010
Slachtpremie kalveren (voorschot)	247	2.825.609	30 november 2010
Bedrijfstoelage (voorschot)	5.323	27.069.588	20 oktober 2010
Bedrijfstoelage (saldo)	22.878	202.941.017	1 en 20 december 2010
Zoogkoeienpremie (saldo)	5.848	9.951.348	31 maart 2011
Speciale toeslaren	112	412.487	31 maart 2011
Slachtpremie kalveren (saldo)	268	2.866.598	29 april 2011
Eiwithoudende gewassen	12	1.945	22 april 2011
Kwaliteitspremie	3.970	1.874.853	30 juni 2011

In 2011 heeft de aanhoudende droogte heel wat schade veroorzaakt, zowel aan akkerbouw- als ruwvoedergewassen. Vanwege lagere opbrengsten moet de voedervoorraad voor de komende winter aangevuld worden met extra aankopen van voeder. Daarom is de Europese Commissie ingegaan op onze vraag om vroeger uit te betalen. De lidstaten mogen al vanaf 16 oktober een voorschot van 50 procent voor de toelagenrechten uitbetalen, terwijl de betaling normaal pas vanaf 1 december mag. Het voorschot op de zoogkoeienpremie dat eind november uitbetaald wordt, wordt opgetrokken van 60 naar 80 procent. Voor Vlaanderen gaat het om ongeveer 110 miljoen euro (voor de toelagenrechten) en 19,5 miljoen (voor de zoogkoeienpremie) die in de tweede helft van oktober 2011 uitbetaald zal worden.

Begin 2012 worden de slachtpremie voor kalveren, de premie voor eiwithoudende gewassen en de verwerkingssteun voor vezelvlas geïntegreerd in de bedrijfstoelageregeling.

Het feit dat een groot aantal dossiers elektronisch ingediend worden, vereenvoudigt en versnelt de administratieve verwerking, waardoor de vervroegde uitbetaling mogelijk is.

6.2 VLIF re-engineering en administratieve vereenvoudiging (Sleutelproject 19.2)

Het VLIF wil het aanvragen van investerings- en vestigingssteun en de dossierbehandeling vlotter laten verlopen in het voordeel van zowel de land- en tuinbouwer als de VLIF-administratie. Bedoeling is dat de doorlooptijd van het gemiddelde VLIF-dossier aanzienlijk korter wordt. Dat moet vooral gerealiseerd worden via het inkorten van de fase waarin documentatie en informatie verzameld wordt, gevolgd door een kortere behandelings- en beslissingsfase. Met het oog erop werden een aantal acties op touw gezet. Het betreft enerzijds een wijziging van de regelgeving en de aanvraagprocedure en anderzijds de ontwikkeling van een nieuwe informaticatoepassing.

Met een wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering over de steun aan de investeringen en aan de installatie in de landbouw van 23 december 2010, een wijziging van het ministerieel besluit van 18 juli 2011 en een ministeriële omzendbrief van 5 mei 2011 werd het regelgevende luik, dat vooral gericht was op vereenvoudiging van de regelgeving en de aanvraagprocedure, uitgevoerd.

Bij de wijziging van de regelgeving werden vooral de voorwaarden eenduidiger geformuleerd. De land- of tuinbouwer, zijn adviseur of zijn bank kunnen vooraf beter inschatten wat de mogelijkheden zijn op steun. De voorwaarden zijn minder vatbaar voor appreciatie en interpretatie, en beter controleerbaar. Land- en tuinbouwactiviteiten moeten juridisch administratief gescheiden worden van andere beroepsactiviteiten. De voorwaarde van levensvatbaarheid werd vervangen door een voorwaarde over bedrijfsomvang en wat vereiste boekhouding betreft worden meer mogelijkheden ingeruimd. De regels voor vennootschappen en de bedrijfsleiders worden klaar en eenduidig geformuleerd.

In de toekomst zal bij een VLIF-aanvraag de land- of tuinbouwer geen documentatie meer moeten toevoegen. De VLIF-administratie zal eerst in de interne databanken van het Agentschap voor Landbouw en Visserij op zoek gaan naar zo veel mogelijk gegevens over het land- of tuinbouwbedrijf waarop de aanvraag betrekking heeft. Geleidelijk aan zullen ook verbindingen tot stand komen met externe databanken. Alleen in die gevallen waar er na dat onderzoek nog nood is aan bijkomende documentatie en informatie zal de land- of tuinbouwer gecontacteerd worden met gerichte vragen.

Een verouderde informaticatoepassing met statische databanken zonder interactiemogelijkheden voor de land- of tuinbouwer, wordt vervangen. In de nieuwe toepassing wordt de VLIF-regelgeving beter ingebouwd, wat de dossierafhandeling zal bespoedigen. Dat zal leiden tot administratieve lastenverlaging en vermindering van de doorlooptijd van een dossier. Om de administratieve last voor de land- en tuinbouwers verder te verlagen, is de aanvraagprocedure gewijzigd van een aanvraag in twee fasen naar één unieke aanvraag. Het nieuwe aanvraagformulier is samen met de nieuwe informaticatoepassing ontwikkeld. Beide zijn zo opgebouwd dat ze in de toekomst kunnen worden geïntegreerd in het e-loket, zodat de land- of tuinbouwer een online VLIF-aanvraag zal kunnen doen, en de afhandeling van zijn VLIF-dossier online zal kunnen opvolgen.

6.3 Samenwerking met federale overheid rond vereenvoudiging landbouwenquête

Jaarlijks organiseert de Federale Overheidsdienst Economie een landbouwenquête, beter bekend als de “15 metelling”. Deze bevraging overlapt een groot deel met gegevens die al beschikbaar zijn in federale en gewestelijke databanken. In 2010 werd het vereenvoudigingsproject van de landbouwenquêtes opgestart. In het kader van dit project werden in 2011 de eerste stappen gezet. ADSEI gebruikt vanaf 2011 een nieuw landbouwerregister dat gebaseerd is op de landbouwerregisters van de gewesten, waaronder die van ALV voor de Vlaamse landbouwers. Hierdoor worden de gemeentebesturen niet meer belast met het actualiseren van de het landbouwregister van ADSEI. ALV leverde ook de teeltgegevens van de verzamelaanvraag aan ADSEI, waardoor de landbouwer voor granen, droog geoogste peulvruchten, nijverheidsgewassen, maïs en braakland geen dubbele aangifte

meer moet doen in de landbouwenquête van mei. Bovendien werden in 2011 een aantal teelcodes toegevoegd in de premieaanvragen, zodat er in 2011 een volledige simulatie van de resultaten van de landbouwenquête mogelijk is.

Dat moet het mogelijk maken om te zoeken naar verklaringen voor grote trendbreuken en om, waar nodig, oplossingen uit te werken. Op die manier kan een gedetailleerd dossier opgesteld worden voor de Hoge Raad voor de Statistiek en kan in 2012 een bijkomende vereenvoudiging doorgevoerd worden in het landbouwenquêteformulier.

Op 20 juli 2011 machtigde de Vlaamse Toezichtscommissie voor het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer de uitwisseling van gepersonaliseerde gegevens tussen ALV en ADSEI in het kader van voornoemd vereenvoudigingsproject.

6.4 Het e-loket Landbouw en Visserij (Sleutelproject 17.1)

Het e-loket is een internettoepassing van het Agentschap voor Landbouw en Visserij. Hoofddoelstelling is het permanent ter beschikking stellen van bedrijfsgegevens die de landbouwer kan aanwenden in zijn bedrijfsvoering en het realiseren van administratieve vereenvoudiging zowel bij landbouwers als administratie. Het e-loket begeleidt de land- en tuinbouwers (of hun volmachthouders) en scholen maximaal bij het invullen van de steunaanvragen, met als doel de kwaliteit van de aanvragen te verhogen en zo de verwerking van de aanvragen te versnellen en te vereenvoudigen. In 2011 werden 16.292 verzamelaanvragen elektronisch ingediend, wat 52% betekent van het totaal aantal ingediende verzamelaanvragen. 45% van de premievoorwaarden voor zoekkoeien is via het e-loket ingediend. Daarnaast geeft het e-loket de land- en tuinbouwers een gebruiksvriendelijk overzicht van hun historische en hun recentste bedrijfsgegevens. Op die manier kunnen ze de trends binnen hun bedrijf ontdekken en hun bedrijfsevolutie eenvoudig en snel evalueren. Sinds dit jaar is het mogelijk voor de landbouwer om zijn identificatiegegevens online aan te passen. De erkenningsaanvraag en de steunaanvraag voor schoolfruit gebeurt zo goed als uitsluitend online.

Het doel in 2012 is tweeledig: een groei van het gebruik van het e-loket en een toename van de functionaliteiten van het e-loket. Doelstelling is om tegen 2014 het digitaal dossier als standaard te kunnen voorstellen. Tot 2011 werd voornamelijk motiverend gewerkt door de voordelen van het e-loket te promoten. Sinds 2011 worden bijkomende gerichte communicatieacties ondernomen. Op basis van geselecteerde doelgroepen worden de klanten gemotiveerd om hun aanvraag online in te dienen. Deze acties zullen in 2012 verder uitgebreid worden. De meer klassieke middelen zoals vorming en promotie op landbouwbeurzen blijven behouden. In de tweede plaats zullen de functionaliteiten van het e-loket in 2012 verder uitgebreid worden. Deze bijkomende functionaliteiten worden in overleg met de pilootgroepen landbouwers en landbouwconsulenten uitgewerkt. Volgende functionaliteiten zijn gepland voor 2012: overdracht van toeslagrechten, online aanvragen van mandaten, consultatie van dossierstatus en –informatie (ook voor niet online ingediende dossiers), consultatie van agromilieumaatregelen.

In overleg met de vrouwenorganisatie zal een eenmalige actie uitgevoerd worden ter versteviging van de positie van de vrouw in de landbouw. Deze actie wordt omwille van administratieve vereenvoudiging geïntegreerd in de verzamelaanvraag.

De landbouwer wordt een vereenvoudigde procedure aangeboden om de wettelijke echtgenote in de databank te laten registreren en/of beheersmandaten voor het e-loket te geven. Hij zal op die manier zijn wettelijke echtgenote op zeer eenvoudige wijze volledige consultatierechten kunnen geven op het e-loket Landbouw en Visserij. Door de registratie zal de handtekening van de vrouw nodig zijn bij elke verandering in rechten of quota van het landbouwbedrijf.

6.5 Een slagkrachtig beleidsdomein

Het beleidsdomein Landbouw en Visserij heeft doorbraak 7 van het regeerakkoord ‘Een slagkrachtige Vlaamse overheid’ mee onderschreven door participatie aan een aantal sleutelprojecten. Een evolutie naar één managementondersteunende dienstverlening die vervolgens opgaat in een dienstencentrum, is ingezet. Hierbij worden de overheadkosten beperkt conform het op Vlaams niveau bepaalde percentage (10%).

6.6 Staatshervorming

Gelet op de mogelijke regionalisering van bepaalde bevoegdheden worden de werkzaamheden ter voorbereiding van het Landbouwdecreet vertraagd.

6.7 Strategische Adviesraad Landbouw-Visserij als toets met de sector

De adviezen opgemaakt door de SALV, passen in een gedragen politieke besluitvorming en komen tot stand op basis van een goede wisselwerking met de betrokken Vlaamse administraties. In 2010 werden 15 adviezen uitgebracht over een brede waaier aan onderwerpen met belangrijke repercussies op landbouw, tuinbouw, visserij en platteland: economische instrumenten uit het landbouwbeleid, co-existentie van gg-gewassen, de beleidsnota LV, habitatrichtlijngebieden in de Noordzee, het Minaplans 4, de Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling enzovoort. In het voorjaar van 2011 is in een korte tijdspanne een gezamenlijke adviestekst opgemaakt over het ontwerpMAP4, wat heeft bijgedragen tot het draagvlak voor het nieuwe MAP4. Waar de door de SALV behandelde thema's raakvlakken hebben met economie, leefmilieu, natuur en ruimtelijke ordening (beleidsdomein overschrijdend), worden deze gezamenlijk met andere bij het ontwerp betrokken adviesraden voorbereid en uitgebracht.

Ook in 2012 zal opnieuw beroep gedaan worden op de deskundige insteek vanuit de SALV bij de opmaak van beleidsinitiatieven die van strategisch belang zijn voor de Vlaamse landbouw- en tuinbouw en visserij.

Er zal nagegaan worden of de middelen voldoende zijn om een goede werking van de adviesraad te blijven garanderen.

7 Het Vlaamse plattelandsbeleid: werken aan de omgevingskwaliteit op het platteland en in het randstedelijk gebied

7.1 Inleiding

Het Vlaams plattelandsbeleid focust op het stimuleren van de lokale economie en de streekidentiteit, het versterken van de woon- en werkomgeving, het inzetten op de eigen sociaal-culturele waarden en noden en het verbeteren van landschap, milieu en natuur. Kortom, investeren in de omgevingskwaliteit van platteland en randstedelijk gebied. Een verhoging van de bestuurskracht van de plattelandsgemeenten is daarbij een belangrijke randvoorwaarde.

De doelstellingen van het plattelandsbeleid worden gerealiseerd via de drie sporen die in het basisdocument ‘Naar een Vlaams plattelandsbeleidsplan’ zijn beschreven:

- het signaleren en bespreekbaar maken van plattelandsthema's en hiaten in het beleid;
- het opzetten van projectinitiatieven op Vlaams niveau;
- het ondersteunen en uitvoeren van gebiedsgerichte projecten.

Om de tekst “Naar een Vlaams plattelandsbeleidsplan” te concretiseren en uit te werken tot een volwaardig actieprogramma, wordt overleg en samenwerking georganiseerd met de verschillende, betrokken beleidsdomeinen. Daarnaast zullen ook de aanbevelingen van het Interbestuurlijk Plattelandsoverleg over de diverse beleidsthema's en de resultaten van de uitvoering van het PDPO II, alsook de bevindingen uit de gebiedsgerichte werking in rekening worden gebracht, met het oog op een ontwerp actieprogramma in het najaar van 2012.

7.2 De drie sporen van het plattelandsbeleid

7.2.1 Het signaleren en bespreekbaar maken van plattelandsthema's

Een eerste spoor van het plattelandsbeleid betreft het formuleren van adviezen en beleidsaanbevelingen via de werking van het Interbestuurlijk Plattelandsoverleg (IPO). Het IPO werkte ook het voorbije jaar verder aan de afstemming van plattelandsthema's en het wegwerken van beleidshiaten inzake platteland. Door in 2010 de werking op te voeren, konden in het afgelopen bestuursjaar aanbevelingen inzake de bereikbaarheid en kwaliteit van voorzieningen, wat betreft het luik ‘gezondheid’ en inzake ‘stilte en rust’, aan de Vlaamse Regering worden meegedeeld.

Er worden belangrijke stappen gezet in enkele recent opgestarte thema's, zoals lokale bestuurskracht en het oneigenlijke gebruik van landelijke wegen. In deze thema's worden naast adviezen ook instrumenten ontwikkeld die het lokale beleidsniveau kunnen helpen om de specifieke plattelandsproblematiek aan te pakken.

Bestuurskracht van gemeenten in het landelijke gebied

Plattelandsgemeenten hebben, net als alle gemeenten, hun takenpakket de voorbije periode zien aangroeien. Dat ging evenwel niet gepaard met een evenredige groei van de financiering en dus de nodige capaciteit.. Overeenkomstig het regeerakkoord kunnen plattelandsgemeenten op die manier rekenen op bijkomende ondersteuning. De IPO-themagroep waarin onder meer gemeenten, VVSG en het Agentschap Binnenlands Bestuur vertegenwoordigd zijn, wordt betrokken bij de ontwikkeling ervan.

De themagroep werkt voorstellen uit om de bestuurskracht van landelijke gemeenten te verhogen. Het afgelopen jaar werd een bestuurskrachtmonitor ontwikkeld door de universiteiten van Leuven en

Antwerpen. Deze monitor is daarna uitgetest bij 14 gemeenten. Dit instrument wil plattelandsgemeenten de mogelijkheid geven om op basis van objectieve gegevens en onderlinge uitwisseling hun werking te verbeteren. Alle belangrijke aspecten van bestuurskracht worden hierin meegenomen: omgevingsfactoren, personeel, financiën, organisatie en communicatie. De deelnemende gemeenten werden hierop tijdens een visitatie doorgelicht om de specifieke knelpunten en mogelijkheden te bespreken. Als sluitstuk werd een leertraject opgezet om de uitwisseling van goede bestuurspraktijken tussen de gemeenten te bevorderen.

De bestuurskrachtmonitor zal geëvalueerd worden en vervolgens ruimer toegepast worden in samenwerking met andere gemeenten.

Mobiliteit: oneigenlijk gebruik van landelijke wegen

Het IPO focust inzake mobiliteit op het oneigenlijke gebruik van landelijke wegen. Landelijke wegen zijn wegen die volgens de wegcategorisering aangeduid worden als “lokale weg type 3 (erftoegangsweg)” en gelegen zijn buiten de bebouwde kom ofwel in het buitengebied. Zij zijn kenmerkend voor vele plattelandsgemeenten. Hierbij wordt uitdrukkelijk gekozen voor het aanreiken van concrete oplossingen aan de (meestal gemeentelijke) wegbeheerder. In een eerste fase bereidde de themagroep een voorbeeldenboek voor met initiatieven rond vervoersorganisatie en infrastructuurmaatregelen. Doel is de wegbeheerders in Vlaanderen een portfolio van mogelijkheden te presenteren waarbij ze, afhankelijk van de concrete situatie, een geschikte oplossing kunnen voorleggen. Het voorbeeldenboek werd intussen ruim bekend gemaakt en digitaal verspreid. In een tweede fase worden onder voorzitterschap van het Departement Mobiliteit en Openbare Werken beleidsaanbevelingen uitgewerkt met betrekking tot planning, studie, inrichting, regelgeving en handhaving, draagvlak en communicatie, die in het najaar ter goedkeuring aan het Bestuurlijk Overleg zullen worden voorgelegd. Het voorbeeldenboek en de beleidsaanbevelingen worden vervolgens publiek bekendgemaakt door o.a. een studiedag.

Stilte en rust als collectieve waarde

Het IPO werkte de afgelopen jaren rond dit thema samen met de departementen Leefmilieu Natuur en Energie, Cultuur en Welzijn, Volksgezondheid en Gezin voor de organisatie van studiedagen om stilte en rust in zijn verschillende facetten als plattelandskwaliteit onder de aandacht te brengen. De beleidsaanbevelingen voor de uitbouw van een doordacht stiltebeleid werden in mei 2011 aan het Bestuurlijk Overleg ter goedkeuring voorgelegd. Dit advies formuleert ook suggesties om stilte en rust te integreren in gebiedsgerichte projecten als aandachtspunt voor meer welzijn. Deze aanbevelingen zullen door de bevoegde beleidsdomeinen worden opgenomen in hun respectieve beleid.

Ruimtelijke transformaties van het agrarisch bedrijvenlandschap: agrarische architectuur

In navolging van het ontwerpend onderzoek dat in 2010 werd voorgesteld op een studiedag in het Vlaams parlement, werd beslist om de beleidsaanbevelingen inzake agrarische architectuur door een tijdelijke beleidswerkgroep, geleid door het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO), te verfijnen tot een leidraad op basis van de bestaande expertise in Vlaanderen. ILVO heeft in mei een eerste stand van zaken toegelicht op het Bestuurlijk Overleg. De leidraad, voorbereid door een expertengroep, tracht verwachtingen van bouwheer en vergunningverlener op elkaar af te stemmen en biedt alle betrokkenen een overzicht van het bouwproces (van droomfase tot vergunningsfase). De leidraad werd besproken door de beleidswerkgroep en wordt verder verwerkt door het ILVO.

Hergebruik leegstaande gebouwen op het platteland

In navolging van de verkennende studie en de voorstelling van een aantal beleidsaanbevelingen werd een beleidswerkgroep opgericht, die werkt aan een ruimtelijk kader om het niet-zone-eigen economisch hergebruik van gebouwen op het platteland actiever te begeleiden. Deze beleidswerkgroep zal op korte termijn zijn resultaten voorleggen aan het IPO.

Hinderbeperking van lawaaiëre recreatiesporten

De IPO-themagroep werkte adviezen uit voor twee soorten recreatiesporten: quads en paramotoren. Binnen de themagroep werden onder meer de knelpunten inzake statuut van de quad en een daaraan

gekoppeld wegverkeersbord aangekaart. Met het KB van 11 juni 2011 waarin een verbodsbord voor quads werd ingevoerd, zijn deze knelpunten ondertussen weggewerkt. Voor paramotoren bereiden de bevoegde federale diensten een nieuw Koninklijk Besluit voor. Hierbij wordt onder meer rekening gehouden met het IPO-advies. Zodra er een nieuwe federale regering gevormd wordt, zal deze problematiek bij de nieuwe bevoegde minister onder de aandacht gebracht worden om het KB te voltooien.

Regulier onderhoud van landschappelijke infrastructuur: modelproject LOB

De themagroep stelde in 2008 vast dat er op heel wat plaatsen een gebrekkige regie is tussen de verschillende uitvoerders van regulier onderhoud van landschappelijke infrastructuur. De themagroep werkte hierop een instrument uit, het Loket Onderhoud Buitengebied (LOB), dat aan de Vlaamse Regering werd meegedeeld. In verschillende regio's (bv. Meetjesland, Vlaamse Ardennen) groeit de interesse om te starten met een LOB en een pilootproject in te dienen bij het PDPO II. In 2010 werd één LOB goedgekeurd. Als sensibilisatie werd het modelproject toegelicht aan potentiële projectpromotoren (coördinatorenoverleg regionale landschappen, plattelandscmissie). Uit pilootprojecten kan immers blijken hoe de coördinatie geoptimaliseerd kan worden zodat het landschappelijk onderhoud op een regelmatig en efficiënte wijze gebeurt.

Platform voor Plattelandsonderzoek

In het najaar zal het Platform opstarten. Bedoeling is een onderzoeksnetwerk te creëren dat onderzoek op elkaar afstemt en de link met het beleid legt. Daarbij zal ook bekeken worden hoe kan afgestemd worden met de doelstellingen en programma's van de beleidsondersteunende steunpunten die voor de diverse beleidsdomeinen actief zijn.

Programmadocument voor Plattelandsontwikkeling 2014 – 2020

Op de korte termijn zal de Europese Commissie de krachtlijnen voor plattelandsontwikkeling (tweede pijler van het Landbouwbeleid) voorstellen. Om hierop te kunnen inspelen, is het van groot belang om snel te starten met de voorbereiding van het voortzetten van het gebiedsgerichte luik van het plattelandsontwikkelingsbeleid, in het bijzonder de provinciale projecten van as 3 en de Leader-as. Er werd dan ook gestart met een tussentijdse evaluatie die zich toespitst op beide luiken en aanbevelingen formuleert. Dit gebeurt in samenwerking tussen Vlaamse Overheid, provincies en gemeenten. Zodra meer uitsluitsel bestaat over de mogelijkheden voor financiering na 2013, zullen ook de projectstructuur en het –proces worden opgestart.

7.2.2 Het opzetten van horizontale projectinitiatieven op Vlaams niveau

Armoedebestrijding

Het plattelandsbeleid besteedt aandacht aan sociale thema's, waaronder de specifieke armoedeproblematiek op het platteland. Die is immers veel minder zichtbaar dan in de steden en verdient een andere aanpak. Om een aantal kernproblemen m.b.t. plattelandsarmoede aan te pakken, onder meer terugtrekkende diensten en voorzieningen en vervoersafhankelijkheid, zal worden ingezet op een interbestuurlijke en beleidsdomeinoverschrijdende afstemming en samenwerking.

Om de sociale netwerken op het platteland te versterken en het isolement van mensen in armoede te doorbreken werd in navolging van de succesvolle projecten in het kader van de oproep 'Dorpsnetwerken voor zorg in een rurale omgeving' in 2010 een nieuwe oproep georganiseerd. Hierbij worden zorgnetwerken ondersteund voor het bereiken en ondersteunen van mensen in armoede op het platteland. De projectvoorstellen zullen na de uitvoering, in 2012, geëvalueerd worden, met de bedoeling om aanbevelingen te kunnen voorleggen. De Vlaamse overheid gaat na op welke manier de ZORO-projecten verder gefinancierd kunnen worden.

Het PDPO 2007-2013 voorziet in de mogelijkheid om projecten in te dienen met als specifieke doelgroep kansarmen. Het aantal ingediende projecten blijft echter beperkt. Door een verhoogde aandacht in de communicatie over de bestaande mogelijkheden voor projectpromotoren en door extra

aandacht te geven aan de doelgroep mensen in armoede in de voorbereidingen voor de volgende programmaperiode kunnen meer mensen in armoede op het platteland ondersteund worden.

Paardenhouderij

In de vorige legislatuur werd een beleidsvisie inzake de paardenhouderij opgemaakt en een Vlaams actieplan voor Paardenhouderij uitgewerkt. De vzw Vlaams Paardenloket werd in 2009 opgericht en speelt daarin een belangrijke rol. Dit loket is intussen uitgegroeid tot het informatiesteunpunt voor alle geledingen van de paardenhouderij. Verder staat zij ook in belangrijke mate in voor de uitvoering en bijsturing van het Vlaams actieplan voor de paardenhouderij. Het loket heeft het afgelopen jaar onder meer een veiligheidscampagne gelanceerd en heeft ook haar rol gespeeld bij de vrijstelling van vergunning bij de aanleg van houten afsluitingen voor paarden. Net zoals de voorbije jaren wordt ook in 2011 een sectordag georganiseerd.

Verder zal er vanaf 2012 een veulenpremie ingevoerd worden voor het behoud van de trekpaarden.

Volkstuinparken

Op basis van het beschikbare cijfermateriaal en twee onderzoeksopdrachten naar kenmerken, noden, knelpunten en oplossingen is vastgesteld dat in heel wat gemeenten de behoefte aan volkstuinparken groot is. Daarom werd beslist de Vlaamse Landmaatschappij te belasten met het faciliteren van de grondaankopen voor de aanleg van volkstuinparken, op vraag van de gemeenten. De VLM zal de aankopen prefinancieren en de gronden erna overdragen aan de betrokken gemeente of verenigingen. Hiertoe wordt een mededeling aan de gemeenten voorbereid.

7.2.3 Het ondersteunen en uitvoeren van gebiedsgerichte projecten (Sleutelproject 47.1)

Het plattelandproject 'de Merode, prinsheerlijk platteland' wordt op kruissnelheid uitgevoerd. Naast een set van inrichtings- en beheersinstrumenten worden initiatieven genomen, gericht op de plattelandseconomie en 'regional branding'. Dat laatste behoort tevens tot de prioriteiten in het kader van het Doelstelling 2-programma dat door EFRO wordt gefinancierd. Omdat het project ook een proeftuin is voor innovatieve en participatieve concepten, maakt het ook deel uit van een Interreg IV B project (Collabor8). Het project zal verder Europees ondersteund worden voor de volgende jaren via het Interreg IV B-project 'Rural Alliances', dat medio 2011 onder voorwaarden is goedgekeurd. In navolging van eerdere projectoproepen voor kortetermijnprojecten, worden ook in 2012 acties gefinancierd, die worden opgezet door de talrijke lokale actoren die actief zijn in het gebied.

Het project heeft navolging gekregen in andere regio's waar de context om tot een algemene verbetering van de omgevingskwaliteit te komen complex is. Projecten zoals 'De Wijers' in Midden-Limburg, Schelde-Leie in Oost-Vlaanderen en Scheldelandschapspark in Antwerpen en Oost-Vlaanderen zijn opgestart. De eerste quick wins voor deze projecten worden in de loop van 2011 en 2012 uitgevoerd. Projectoproepen voor kortetermijninitiatieven die door lokale actoren worden ingediend en uitgevoerd, zijn ook in 2012 voorzien. Voor die projectgebieden worden ook integrale visies uitgewerkt en zullen programma's voor uitvoering worden voorbereid via een set van instrumenten.

In uitvoering van het PDPO II 2007 – 2013 werd ook voor 2011 ongeveer 3,8 miljoen euro uitgetrokken om tientallen waardevolle projecten goed te keuren. Deze projecten geven uitvoering aan de doelstellingen inzake lokale leefbaarheid, toerisme en recreatie, dienstverlening op het platteland, landelijk erfgoed, communicatie en opleiding en worden zowel door Europa, de Vlaamse als de provinciale overheid ondersteund. Ook in 2012 zijn de middelen verzekerd om talrijke projectvoorstellen ter goedkeuring voor te leggen. De tussentijdse evaluatie van de projecten zal ook verder bijdragen tot de kwaliteitsverhoging van de producten.

7.3 Het plattelandsfonds (Sleutelproject 47.2)

Overeenkomstig het Regeerakkoord moet een plattelandsfonds als projectmatig fonds bijkomende middelen voorzien zodat de plattelandsgemeenten hun bijkomende taken kunnen blijven vervullen. Om tot een kader voor dit fonds te komen, werden twee ondersteunende onderzoekopdrachten uitgevoerd, die enerzijds in een omschrijving van het platteland resulteren en anderzijds het ‘bestuurskundig’ concept van een plattelandsfonds ondersteunen.

Het onderzoek naar de omschrijving van het platteland resulteert niet in een afbakening platteland versus stad. Onze samenleving is immers zo complex dat een enkele afbakening zowel functioneel als ruimtelijk niet aan de orde is. De omschrijving heeft een beleidsmatige dimensie en is gekoppeld aan de problematiek op het platteland. Die kan onder meer van financiële aard zijn, een sociaal of economisch karakter hebben, of een ruimtelijk karakter hebben. Door de omschrijvingen in functie van doelstellingen (op basis van indicatoren) vast te leggen, kunnen daarop ook diverse instrumenten worden ingezet, zoals het plattelandsfonds, de middelen voor plattelandsontwikkeling uit het PDPO, luik gebiedsgericht plattelandsbeleid, etc.

Het is de bedoeling het ontwerp van decreet in de loop van 2012 in te dienen in het Vlaams parlement zodat het vanaf 2013 in werking kan treden, wat betekent dat het gelijktijdig kan aanvangen met de nieuwe gemeentelijke beleidscyclus.

8 Resoluties en moties Vlaams Parlement

- **Resolutie betreffende het toekomstige Europese landbouwbeleid na 2013.**

De resolutie is het resultaat van ene hoorzitting in de Commissie Landbouw van het Vlaams parlement over de komende hervorming van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. De aanbevelingen vormen de basis voor besprekingen met Wallonië om te komen tot een Belgisch standpunt dat dan in de discussies op EU-niveau ingebracht wordt najaar 2011 en in de loop van 2012.

- **Resolutie betreffende het vrijwaren van de uitvoering van goedgekeurde onafhankelijke onderzoeken in de vorm van veldproeven met genetisch gemodificeerde organismen.**

De resolutie is er gekomen naar aanleiding van de vernietiging van een proefveld met ggo aardappelen in Melle in het voorjaar 2012. Het Vlaams parlement veroordeelt met haar resolutie de vernietigingsacties op het proefveld en vraagt tegelijkertijd dat de Vlaamse Regering de sector van de biotechnologie blijft ondersteunen en het debat over GGO's ten gronde verderzet. De proefopzet kon worden afgewerkt en de resultaten worden dit najaar verwerkt. Volgend jaar wordt een gelijkaardige proef aangelegd.

- **Met redenen omklede motie tot besluit van de op 2 februari 2011 door de heren Stefaan Sintobin en Dirk Peeters in commissie gehouden interpellaties tot de heer Kris Peeters, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid, respectievelijk over de resultaten van de Europese Landbouwrraad van 24 januari 2011 betreffende de crisis in de varkenssector, en over de crisis in de varkenssector en de uitbreiding van het aantal 'megastallen' voor de varkenshouderij.**

De crisis in de varkenssector vormde de rode draad van de dialoogdagen varkenshouderij die de Minister-president in het voorjaar 2011 organiseerde. Eind 2011 stelt hij het Actieplan Varkenshouderij voor.

- **Resolutie betreffende het toekomstige visserijbeleid vanaf 2013 (24/11/2010).**

Resolutie geeft aanbevelingen over het Gemeenschappelijk Visserijbeleid. Ze vormen de basis voor de Vlaamse inbreng bij de besprekingen eind 2011 en in de loop van 2012.

- **Resolutie betreffende de hervorming van het gemeenschappelijk visserijbeleid (7/7/2011)**

In de resolutie wordt extra aandacht gevraagd voor het externe luik van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid. De aanbevelingen worden opgenomen bij de Vlaamse inbrengen in de besprekingen over de hervormingen van het GVB eind 2011 en in de loop van 2012.

9 Regelgeving

nummer	titel van het initiatief	regelgeving	wettelijke deadline	korte samenvatting beleidsdoelstellingen	te doorlopen fases en geplande timing	wordt een RIA opgesteld?
1	bescherming van geografische aanduidingen, oorsprongsbenamingen en traditionele aanduidingen van wijnbouwproducten	Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de bescherming van geografische aanduidingen, oorsprongsbenamingen en traditionele aanduidingen van wijnbouwproducten	n.v.t.	Voorliggend ontwerp van besluit heeft betrekking op de registratie op communautair niveau van enerzijds beschermde oorsprongsbenamingen (BOB), beschermde geografische aanduidingen (BGA) en traditionele aanduidingen (TA) van wijnbouwproducten en van anderzijds beschermde geografische aanduidingen van gedistilleerde dranken. Het Europese wetgevingskader betreffende deze materie werd aangepast. Voor de aanpassing van de Europese wetgeving konden wijnen en gedistilleerde dranken die voldeden aan de bepalingen, vermeld in de Europese regelgeving, worden erkend door de lidstaten.	* 1ste principiële goedkeuring Vlaamse Regering met adviesvraag aan SAR('s): 9/9/2011 * definitieve goedkeuring Vlaamse Regering: voor 31/12/2011 * inwerkingtreding: voor 31/12/2011 * uitvoering MB is op komst	
2	gespecialiseerde pluimveebedrijven	Besluit van de Vlaamse Regering betreffende gespecialiseerde pluimveebedrijven	n.v.t.	Momenteel wordt de erkenning en werking van de gespecialiseerde pluimveebedrijven (broeierijen, selectiebedrijven en vermeederingsbedrijven) geregeld door het Koninklijk Besluit van 2 juni 1998 betreffende de zoötechnische en genealogische voorschriften voor de verbetering en de instandhouding van de pluimvee- en konijnenrassen. Dit Koninklijk Besluit werd door het besluit van de Vlaamse Regering van 19 maart 2010 betreffende de organisatie van de fokkerij van voor de landbouw nuttige huisdieren (Fokkerijbesluit) grotendeels opgeheven op 1 januari 2011 waarbij enkel het gedeelte omtrent de erkenning en werking van gespecialiseerde pluimveebedrijven behouden.		

3	facultatieve etikettering van rundvlees en rundvleesproducten	Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de facultatieve etikettering van rundvlees en rundvleesproducten	n.v.t.	De betreffende wetgeving die tot op heden in Vlaanderen van toepassing is, dateert van 1999 en neemt de vorm aan van een federaal besluit: het Koninklijk Besluit van 9 juni 1999 betreffende de etikettering van het rundvlees en van rundvleesproducten. Artikel 3, paragraaf 5 van bovengenoemd KB vermeldt dat facultatieve etikettering slechts gebruikt kan worden mits het lastenboek werd goedgekeurd door de Interprofessionele Vereniging voor het Belgisch Vlees (I.V.B.), aangeduid als bevoegde autoriteit. Het KB dateert van voor de bevoegdheidsoverdracht inzake de materie facultatieve etikettering rundvlees van het federale naar het regionale niveau. Aangezien onze huidige Vlaamse wetgeving dateert uit 1999, is ze ook niet afgestemd op de iets recentere Europese verordeningen.		
4	vaststelling en organisatie van de indeling van geslachte volwassen runderen en van geslachte varkens	Besluit van de Vlaamse Regering houdende vaststelling en organisatie van de indeling van geslachte volwassen runderen en van geslachte varkens	n.v.t.	In het toekomstige besluit karkasclassificatie worden alle bestaande besluiten en omzendbrieven gecoördineerd en worden tegelijk een aantal beleidskeuzes uitgewerkt. Daarnaast wordt de regelgeving karkasclassificatie aangepast aan de nieuwe Europese verordeningen en wordt een oplossing gezocht voor een aantal problemen in de praktijk.		
5	verlenen van subsidies voor de uitvoering van agromilieumaatregelen met toepassing van het Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling	Besluit van de Vlaamse Regering van 4 februari 2011 tot wijziging van diverse bepalingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 21 december 2007 tot het verlenen van subsidies voor de uitvoering van agromilieumaatregelen met toepassing van het Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling	n.v.t.	Het besluit van de Vlaamse Regering van 21 december 2007 werd door het wijzigingsbesluit van 4/02/2011 gewijzigd om twee redenen: 1. Budgettaire garanties inbouwen met aandacht voor biodiversiteit: Om de budgettaire impact van de agromilieumaatregelen beter te kunnen sturen, werden door het wijzigingsbesluit wijzigingen aangebracht m.b.t. twee in het BVR opgenomen maatregelen, nl. het behoud van de met uitsterven bedreigde lokale veerassen en variëten van hoogstambomen en het gebruik van verwaringsstechniek in de pitfruitteelt. 2. Voorkomen van Europese sancties.	* 1ste principiële goedkeuring Vlaamse Regering met adviesvraag aan SAR(s): 17/12/2010 * definitieve goedkeuring Vlaamse Regering: voor 4/02/2011 * publicatie Belgisch Staatsblad: 11/02/2011 * omstandige inwerkingtredebepaling, zie artikel 11 van het wijzigingsbesluit.	

6	verlenen van subsidies voor boslandbouwsystemen met toepassing van het Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling voor de programmeringsperiode 2007 - 2013	Besluit van de Vlaamse Regering van 22 juli 2011 betreffende het verlenen van subsidies voor boslandbouwsystemen met toepassing van het Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling voor de programmeringsperiode 2007 - 2013	n.v.t.	Het optimale gebruik van de schaarse open ruimte in Vlaanderen, met respect voor de milieu- en natuurdoelstellingen noodzaakt ons tot creativiteit en innovatief omspringen met de verschillende functies van de open ruimte. Verwevenheid van verschillende functies is een van de mogelijke oplossingen om win-win situaties te realiseren.	* 1ste principiële goedkeuring Vlaamse Regering met adviesvraag aan SAR(s): 01/04/2011 * 2de principiële goedkeuring Vlaamse Regering met adviesvraag aan Raad van State: 17/06/2011 * definitieve goedkeuring Vlaamse Regering: voor 22/07/2011	
7	verlenen van subsidies voor de uitvoering van agromilieumaatregelen met toepassing van het Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling	Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van diverse bepalingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 21 december 2007 tot het verlenen van subsidies voor de uitvoering van agromilieumaatregelen met toepassing van het Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling	n.v.t.	zie hierboven	* inwerkingtreding: 2012	
8	verlenen van steun met toepassing van het Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling voor deelname aan Europees erkende voedselkwaliteitsregelingen en voor bijhorende afzetbevorderingsacties	Ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot het verlenen van steun met toepassing van het Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling voor deelname aan Europees erkende voedselkwaliteitsregelingen en voor bijhorende afzetbevorderingsacties	n.v.t.	Dit besluit geeft uitvoering aan 2 steunmaatregelen die voorzien zijn bij verordening (EG) nr. 1698/2005 van de Raad van 20 september 2005 inzake steun voor plattelandsontwikkeling uit het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO) en die opgenomen zijn in het Vlaams programma voor plattelandsontwikkeling (PDPO) 2007- 2013: • maatregel 132: steun voor landbouwers die deelnemen aan communautaire voedselkwaliteitsregelingen; • maatregel 133: steun voor producentengroeperingen voor activiteiten op het gebied van voorlichting over en afzetbevordering voor producten die onder een voedselkwaliteitsregeling vallen.	* 1ste principiële goedkeuring Vlaamse Regering met adviesvraag aan SAR(s): 8/04/2011 * 2de principiële goedkeuring Vlaamse Regering met adviesvraag aan Raad van State: 15/07/2011	

9	subsidiering betreffende bedrijfsadvisering in de biologische landbouw	Ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering houdende de subsidiering betreffende bedrijfsadvisering in de biologische landbouw	n.v.t.	Doel is in een nieuwe regeling te voorzien voor het subsidiëren van bedrijfsadvies in de biologische landbouw en de opmaak van een biobedrijfsplan. De huidige regeling is vastgelegd bij besluit van de Vlaamse regering van 20 april 2001 houdende de erkenning en subsidiering van centra voor bedrijfsbegeleiding in de biologische landbouw en zal opgeheven worden.	* inwerkingtreding: eerste helft van 2012	
10	toekenning van subsidies voor de zorg en activering van zorgvragers op land- of tuinbouwbedrijven met toepassing van het Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling	Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 14 oktober 2005 betreffende de toekenning van subsidies voor de zorg en activering van zorgvragers op land- of tuinbouwbedrijven met toepassing van het Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling	n.v.t.	Het betreft een actualisering en optimalisering van de regelgeving op basis van de ervaringen van vijf jaar werking. Onder andere volgende elementen komen aan bod: - verwijdering van de verwijzing naar EU-cofinanciering; - integratie van MB in BVR; - verlaten van standaardformulieren in bijlage; - verminderen van de administratieve last; - mogelijkheid creëren van integratie in e-loket toepassing,	* inwerkingtreding: in de loop van 2012	
11	biologische productie en de etikettering van biologische producten	Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2008 betreffende de biologische productie en de etikettering van biologische producten	n.v.t.	Doel is in een efficiënter controlebeleid te voorzien: - finetunen van de selectie van het aantal controles en de risico-analyse; - beter uitwerken van de controlevrijstelling van bepaalde operatoren, vb. vrijstelling van controle van verkooppunten en verlichten van controle last bij bepaalde loonwerkers en groothandelaars; - actualiseren van het sanctiebeleid; - herzien van interpretatieregels voor analyseresultaten.	* inwerkingtreding: einde 2012	

12	vaststellen van de toepassing van geïntegreerde gewasbescherming voor alle professionele gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen	Besluit van de Vlaamse Regering tot vaststellen van de toepassing van geïntegreerde gewasbescherming voor alle professionele gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen	n.v.t.			
13	instelling van een bedrijfstoelageregeling en tot vaststelling van bepaalde steunregelingen voor landbouwers en tot toepassing van de randvoorwaarden	Ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van diverse bepalingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 8 juli 2005 tot instelling van een bedrijfstoelageregeling en tot vaststelling van bepaalde steunregelingen voor landbouwers en tot toepassing van de randvoorwaarden	n.v.t.	Het doel van de wijziging is driedelig: 1, aanvullen van de referentieperiodes van de ontkoppelingen waar dat nog niet bepaald is; 2, nieuwe opties voor de besteding van de ongebruikte middelen voor 2012 en 2013 vastleggen; 3, redigeren artikel 11ter, zonder inhoudelijke implicaties.	* inwerkingtreding: 01/01/2012	
14	bepaling en herziening van de referentiegegevens bij integratie van de slachtpremie kalveren in de bedrijfstoelag	Ontwerp van ministerieel besluit betreffende de bepaling en de herziening van de referentiegegevens bij integratie van de slachtpremie kalveren in de bedrijfstoelag	n.v.t.	Referentieperiode ligt vast op niveau BVR. Het MB werkt de gevallen verder uit waarbij de landbouwers herziening kunnen vragen en geeft op algemene wijze uitvoering aan de bepaling van de referentiegegevens.	* 2de principiële goedkeuring Vlaamse Regering met adviesvraag aan Raad van State: 15/07/2011 * inwerkingtreding: 01/01/2012	
15	bepaling en herziening van de referentiegegevens bij integratie van de steun voor eiwithoudende gewassen in de bedrijfstoelag	Ontwerp van ministerieel besluit betreffende de bepaling en de herziening van de referentiegegevens bij integratie van de steun voor eiwithoudende gewassen in de bedrijfstoelag	n.v.t.	Referentieperiode ligt vast op niveau BVR. Het MB werkt de gevallen verder uit waarbij de landbouwers herziening kunnen vragen en geeft op algemene wijze uitvoering aan de bepaling van de referentiegegevens.	* inwerkingtreding: 01/01/2012	

16	bepaling en herziening van de referentiegegevens bij integratie van de verwerkingssteun voor vezelvlas en vezelhennep in de bedrijfstoeslag	Ontwerp van ministerieel besluit betreffende de bepaling en de herziening van de referentiegegevens bij integratie van de verwerkingssteun voor vezelvlas en vezelhennep in de bedrijfstoeslag	n.v.t.	Referentieperiode ligt vast op niveau BVR. Het MB werkt de gevallen verder uit waarbij de landbouwers herziening kunnen vragen en geeft op algemene wijze uitvoering aan de bepaling van de referentiegegevens.	* inwerkingtreding: 01/07/2012	
17	organisatie van co-existentie van genetisch gemodificeerde aardappelgewassen met conventionele aardappelgewassen en biologische aardappelgewassen	Ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot uitvoering van het decreet houdende de organisatie van co-existentie van genetisch gemodificeerde aardappelgewassen met conventionele aardappelgewassen en biologische aardappelgewassen	n.v.t.	Teeltspecifieke co-existentiemaatregelen.		
18	organisatie van co-existentie van genetisch gemodificeerde suikerbieten met conventionele suikerbieten en biologische suikerbieten	Ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot uitvoering van het decreet houdende de organisatie van co-existentie van genetisch gemodificeerde suikerbieten met conventionele suikerbieten en biologische suikerbieten	n.v.t.	Teeltspecifieke co-existentiemaatregelen.		
19	toepassing van de heffing in de sector melk en zuivelproducten	Ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van diverse bepalingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 15 april 2005 betreffende de toepassing van de heffing in de sector melk en zuivelproducten	n.v.t.			

20	kenmerken waartoe het onderzoek van bepaalde rassen van landbouw- en groentegewassen zich ten minste moet uittrekken, en de minimumeisen voor dat onderzoek	ontwerp van ministerieel besluit tot wijziging van bijlage I en II van het besluit van de Vlaamse Regering van 27 april 2007 betreffende de kenmerken waartoe het onderzoek van bepaalde rassen van landbouw- en groentegewassen zich ten minste moet uittrekken, en de minimumeisen voor dat onderzoek	n.v.t.	omzetting van de richtlijn 2011/68/EU van de commissie van 1 juli 2011 tot wijziging van de richtlijnen 2003/90/EG en 2003/91/EG houdende bepalingen ter uitvoering van artikel 7 van respectievelijk richtlijn 2002/53/EG en richtlijn 2002/55/EG van de Raad, wat betreft de kenmerken waartoe het onderzoek van bepaalde rassen van landbouw- en groentegewassen zich ten minste moet uittrekken, en de minimumeisen voor dat onderzoek	* momenteel voor advies bij de Raad van State	
21	kenmerken waartoe het onderzoek van bepaalde rassen van landbouw- en groentegewassen zich ten minste moet uittrekken, en de minimumeisen voor dat onderzoek	ontwerp van ministerieel besluit tot wijziging van bijlage I en II van het besluit van de Vlaamse Regering van 27 april 2007 betreffende de kenmerken waartoe het onderzoek van bepaalde rassen van landbouw- en groentegewassen zich ten minste moet uittrekken, en de minimumeisen voor dat onderzoek	n.v.t.	omzetting van de richtlijn 2012/77/EU van de commissie van 1 juli 2011 tot wijziging van de richtlijnen 2003/90/EG en 2003/91/EG houdende bepalingen ter uitvoering van artikel 7 van respectievelijk richtlijn 2002/53/EG en richtlijn 2002/55/EG van de Raad, wat betreft de kenmerken waartoe het onderzoek van bepaalde rassen van landbouw- en groentegewassen zich ten minste moet uittrekken, en de minimumeisen voor dat onderzoek		
22	vaststelling van bepaalde afwijkingen voor het in de handel brengen van zaaizaadmengsels van groenvoedergewassen die bestemd zijn voor gebruik bij het behoud van de natuurlijke omgeving	ontwerp van ministerieel besluit tot vaststelling van bepaalde afwijkingen voor het in de handel brengen van zaaizaadmengsels van groenvoedergewassen die bestemd zijn voor gebruik bij het behoud van de natuurlijke omgeving	n.v.t.	omzetting van de richtlijn 2010/60/EU van de Commissie van 30 augustus 2010 tot vaststelling van bepaalde afwijkingen voor het in de handel brengen van zaaizaadmengsels van groenvoedergewassen die bestemd zijn voor gebruik bij het behoud van de natuurlijke omgeving	* momenteel voor advies bij de Raad van State	

23	Plattelandsfonds	Decreet tot vaststelling van de regels inzake de dotatie en de verdeling van het Vlaams Plattelandsfonds	n.v.t.	Decretale basis voor de financiering van plattelandsgemeenten conform het Vlaams regeerakkoord	* principiële goedkeuring VR: voorjaar 2012 * inwerkingtreding: 1/1/2013	Ja
----	------------------	--	--------	--	---	----

10 Rapportering over de opvolging van de Rekenhofaanbevelingen in de beleidsbrieven

Aanbeveling: In verschillende gevallen boeken de betrokken departementen alleen contante rechten bij de werkelijke ontvangst, hoewel een gewone vordering met het boeken van een voorafgaandelijk vastgesteld recht aangewezen is.

Uitvoering: In het kader van het invoeren van orafin 2010 werden de procedures i.v.m. de ontvangsten, mede onder druk van het IVA Centrale Accounting herbekeken en waar nodig aangepast. Het gebruik van de vordering met het boeken van een voorafgaandelijk vastgesteld recht is dan ook standaard. Enkel in uitzonderlijke gevallen en waar er geen andere mogelijkheid is, zoals verkeerde of dubbele betalingen worden er nog contante rechten aangemaakt.

11 Afkortingen

ADSEI	Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie
AGNAS	afbakening van de agrarische en natuurlijke structuur
ALV	Agentschap voor Landbouw en Visserij
BGA	Beschermde Geografische Aanduiding
BOB	Beschermde Oorsprongsbenaming
BVR	Besluit van de Vlaamse Regering
CCBT	Coördinatiecentrum Praktijkgericht Onderzoek en Voorlichting Biologische Teelt
CCEP	Coördinerende Cel Europees Plattelandsbeleid
CO ₂	koolstofdioxide
EC	Europese Commissie
EER	Europese Economische Ruimte
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EG	Europese Gemeenschap
EHEC	Enterohemorragische Escherichia coli (E.Coli)
ELFPO	Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling
ETS	Emission Trading System
EU	Europese Unie
EVF	Europees Visserijfonds
FAVV	Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen
FIT	Flanders Investment and Trade
FIVA	Financieringsinstrument voor de Visserij- en Aquacultuursector
FOD	Federale overheidsdienst
ggo	genetisch gemodificeerd organisme
GLB	Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
GMO	Gemeenschappelijke Marktordening
GT	gross tonnage
GVB	Gemeenschappelijk Visserijbeleid
IHD	instandhoudingsdoelstelling
ILVO	Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek
IPM	Integrated pest management
IPO	Interbestuurlijk Plattelandsoverleg
IVB	Interprofessionele Vereniging voor het Belgisch Vlees
IWT	Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie
KB	Koninklijk Besluit
kmo	kleine of middelgrote onderneming
KonVIB	Koninklijke Vlaamse Imkerbond
KULeuven	Katholieke Universiteit Leuven
kW	kilowatt
LARA	Landbouwrapport
LA-traject	Landbouwtraject
LFA	less favoured area
LMN	Landbouwmonitoringsnetwerk
LOB	Loket Onderhoud Buitengebied
MAP	Mestactieplan
MB	Ministerieel Besluit
MSY	Maximum Sustainable Yield
ngo	niet-gouvernementele organisatie
NOBL	Netwerk Onderzoek Biologische Landbouw
N ₂ O	Lachgas
OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
PDPO	Programmeringsdocument Plattelandsontwikkeling
PG	Plaatselijke Groep

RUP	Ruimtelijk uitvoeringsplan
SALV	Strategische Adviesraad Landbouw en Visserij
SAR	Strategische Adviesraad
TFC	Transferable Fishing Concessions
TA	Traditionele Aanduiding
UGent	Universiteit Gent
VEMIS	Consortium Kennisopbouw Luchtemissies Veehouderij
ViA	Vlaanderen in Actie
VILT	Vlaams Informatiecentrum voor Land- en Tuinbouw
VLAM	Vlaams Centrum voor Agro- en visserijmarketing
VLM	Vlaamse Landmaatschappij
VLIF	Vlaams Landbouwinvesteringsfonds
VSDO	Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten.

Minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid,

Kris Peeters
